

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ЧЕТВЕРТОЇ ХВИЛІ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

Січень 2019

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	5
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ.....	7
РОЗДІЛ І. РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ ПОЛІТИКОЮ.....	14
1.1 Рівень зацікавленості політикою серед населення України.....	14
1.2 Причини незацікавленості політикою серед населення України	18
1.3 Авторитетні особи або суспільні інституції в питаннях політики.....	19
1.4 Структура джерел інформації про новини.....	23
РОЗДІЛ ІІ. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	27
2.1 Актуальність реформи місцевого самоврядування і децентралізації	27
2.2 Обізнаність з кроками з реформування місцевого самоврядування і децентралізації. Термін завершення реформи.....	32
2.3 Сприйняття результатів зростання доходів місцевих бюджетів	41
2.4 Сприйняття можливих наслідків реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні	46
2.5 Сфери відповідальності органів місцевого самоврядування / органів влади і очікувані результати реформи місцевого самоврядування і децентралізації.....	53
2.6 Готовність органів місцевого самоврядування до використання нових повноважень. Наслідки отримання додаткових повноважень	64
2.7 Динаміка якості послуг, які надаються у громаді	69
2.8 Фактори, які мають враховуватися реформаторами	72
2.9 Провідники і опоненти реформи місцевого самоврядування і децентралізації.....	77
2.10 Встановлення нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування	81
2.11 Оцінка діяльності органів місцевого самоврядування.....	87
2.12 Доцільність зміни районного поділу України	94
2.13 Вплив статі голови міста / села на якість надання послуг.....	97

РОЗДІЛ III. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА	100
3.1 Актуальність внесення змін до Конституції	100
3.2 Обізнаність з внесенням змін до Конституції України щодо децентралізації.....	104
3.3 Можливість зміни думки щодо реформи самоврядування, децентралізації, змін до Конституції у разі отримання додаткових роз'яснень.....	109
 РОЗДІЛ IV. ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	 113
4.1 Обізнаність щодо об'єднання територіальних громад. Обізнаність з заходами, пов'язаними з об'єднанням територіальних громад	113
4.2 Підтримка об'єднання територіальних громад серед жителів міст	120
4.3 Ставлення до об'єднання територіальних громад серед жителів сіл і селищ міського типу	124
4.4 Метод об'єднання територіальних громад	130
4.5 Ставлення місцевих органів влади до об'єднання територіальних громад.....	134
4.6 Вплив об'єднання громад на збереження локальної культурної ідентичності	137
 РОЗДІЛ V. КОНФЛІКТ НА СХОДІ УКРАЇНИ	 140
5.1 Статус територій Донбасу і АР Крим, які тимчасово не контролюються владою України	140
5.2 Право внутрішньо переміщених осіб (ВПО) голосувати на місцевих виборах у громаді проживання	144

Четверта хвиля всеукраїнського соціологічного дослідження «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування» проводилася Київським міжнародним інститутом соціології у листопаді-грудні 2018 року на замовлення Програми Ради Європи «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні» у співпраці та координації з експертами Ради Європи, фахівцями з питань місцевого самоврядування та Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. У процесі дослідження шляхом опитування вивчалися суспільно-політичні настрої дорослих жителів України (у віці 18 років і старше). Основні етапи дослідження включали розробку анкети та супровідного інструментарію, розробку вибірки, проведення інтерв'ю з респондентами, контроль якості виконаної роботи, введення та перевірку даних на логічні помилки, підготовку остаточного масиву даних, таблиць одно- і двовимірних розподілів та аналітичного звіту. Перша хвиля дослідження проводилася у вересні-жовтні 2015 року, друга хвиля – у жовтні-грудні 2016 року, третя хвиля – у жовтні-грудні 2017 року.

Для проведення опитування була розроблена стратифікована, чотириступенева вибірка, випадкова на кожному ступені. Вибірка репрезентативна для дорослого населення, яке постійно проживає на території України, не проходить військову службу і не перебуває у в'язницях або медичних закладах (лікарнях, медичних інтернатах). До вибірки не включалися території, які тимчасово не контролюються владою України, – АР Крим, окремі райони Донецької і Луганської областей.

Спочатку населення України було стратифіковане за регіонами (24 області та м. Київ), далі населення кожного регіону додатково стратифікувалося на міське (міста і селища міського типу) і сільське населення (за винятком м. Києва, де населення суцільно міське). Тобто, у цілому населення України було поділене на 49 страт. Для кожної страти пропорційно до чисельності дорослого населення визначалося, скільки інтерв'ю в ній має бути проведено, а також скільки населених пунктів, де буде проводитися опитування, має припадати на неї. У випадку Донецької і Луганської областей для стратифікації використовувалася чисельність населення лише тих територій, які зараз контролюються владою України.

Після стратифікації проводився відбір конкретних точок, де мали працювати інтерв'юери. На першому етапі в межах кожної страти відбиралися населені пункти. Міські населені пункти відбиралися з імовірністю, пропорційною до чисельності дорослого населення в населеному пункті. В межах страт сільського населення спочатку відбиралися райони (з імовірністю, пропорційною до чисельності дорослого сільського населення в районі), а в межах уже відібраного району випадковим чином відбиралися села. На другому етапі в межах кожного населеного пункту відбиралися виборчі дільниці. На третьому етапі для кожної виборчої дільниці відбиралася початкова адреса – вулиця, номер будинку та, у випадку багатоповерхових будинків, номер квартири, з якої інтерв'юери

розпочинали опитування. На четвертому етапі відбувався відбір і опитування респондентів методом модифікованої маршрутної вибірки.

Опитування проводилося методом особистих інтерв'ю з респондентами в домогосподарствах, де вони проживають.

Унаслідок реалізації випадкової на всіх етапах вибірки у фінальному масиві даних дещо перепредставлені жінки і особи старшого віку. Для відновлення правильних пропорцій були побудовані спеціальні статистичні «ваги».

Нижче дані наводяться для України в цілому і окремо для 4-х макрорегіонів України. Склад макрорегіонів: *Західний* макрорегіон – Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області; *Центральний* макрорегіон – Вінницька, Житомирська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська, Черкаська, Київська області, м. Київ, *Південний* макрорегіон – Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська області, *Східний* макрорегіон – Донецька, Луганська і Харківська області.

Польовий етап дослідження тривав з 23 листопада по 3 грудня 2018 року. Загалом в рамках дослідження було проведено 2000 інтерв'ю з респондентами, які проживають у 110 населених пунктах України.

Статистична похибка для вибірки 2000 респондентів (з імовірністю 0,95 і за дизайн-ефекту 1.5) не перевищує:

- 3.3% для показників, близьких до 50%,
- 2.8% для показників, близьких до 25 або 75%,
- 2.0% для показників, близьких до 12 або 88%,
- 1.4% для показників, близьких до 5 або 95%,
- 0.7% для показників, близьких до 1 або 99%.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

ІНТЕРЕС ДО ПОЛІТИКИ ТА СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

- Рівень зацікавленості політикою **залишається стабільним порівняно з попередньою хвилею** – як і в кінці 2017 року, наразі **45.5%** громадян скоріше або дуже **цікавляться** політикою. Не цікавляться політикою – 53% (стільки ж було в 2017 році).
- **Основними причинами**, чому українці **не цікавляться політикою**, лишається те, що вони **загалом не довіряють владі** (таке пояснення дають 36% тих, хто скоріше або зовсім не цікавляться політикою), **загалом не довіряють політикам** (35%) і **вважають, що від них усе рівно нічого не залежить** (28.5%).
- І серед тих, хто цікавиться політикою, і серед тих, хто не цікавиться нею, в **політичних питаннях найбільше українці продовжують довіряти родичам і близьким знайомим** (38% серед усього населення, 37-39% серед виділених двох груп). Усім іншим інституціям або авторитетним особам в питаннях політики довіряють не більше 12% серед усього населення.
- Серед тих, хто цікавиться політикою, кожен четвертий (26%) зазначив, що взагалі нікому не довіряє. Водночас частка таких осіб серед тих, хто не цікавиться політикою, – 39%.
- Протягом 2017-2018 років ситуація практично не змінилася. Водночас, доцільно звернути увагу, що з 10% до 5% стало менше тих, хто довіряє ЗМІ, натомість з 9.5 до 12% зросла частка тих, хто довіряє експертам і науковцям, з 7% до 10% – громадським активістам. Також з 4.6% до 6% зросла частка тих, хто довіряє міжнародним організаціям.
- **Основним джерелом інформації** про актуальні новини для **абсолютної більшості** населення (80%) лишається **телебачення**. 2 з 5 жителів України (43%) отримують інформацію з Інтернету та соціальних мереж. Інші джерела називали не більше 11% населення.
- Хоча телебачення зберігає безумовне лідерство, але водночас з 2017 року до 2018 року з 34% до 43% зросла частка тих, хто назвав Інтернет та соціальні мережі. Також є тенденція поступового, але неухильного зниження частки тих, хто користується місцевими друкованими виданнями (з 15% у 2015 році до 11% зараз), радіо (з 16% до 9%), центральними друкованими виданнями (з 14% до 6%).

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- **Більшість населення (58%) продовжує вважати потрібною реформу місцевого самоврядування та децентралізацію** (стільки ж було в 2017 році), але з них лише 20% вважають її **безумовно** потрібною. Разом з цим, з 19.5% до 17.5% зменшилася частка тих, хто вважає реформу непотрібною.

- **Серед тих, хто добре обізнаний про реформу, 81% вважають, що Україні потрібна реформа децентралізації** і лише 13% – що не потрібна. Серед тих, хто лише дещо обізнаний – співвідношення вже 62% до 19%. А серед тих, хто зовсім не знає про реформу, 54% не мають думки щодо того, чи потрібна вона взагалі, підтримують проведення реформи – 27%, не підтримують – 20%.
- Рівень обізнаності з реформою місцевого самоврядування і децентралізації влади практично не змінюється з 2015 року. Як і в 2017 році, **переважна більшість населення знає про реформування місцевого самоврядування і децентралізацію** (зараз 80% знають про певні кроки у цьому напрямку, у 2017 році – 79%), але при цьому досі **лише 17% жителів стверджують, що вони дуже добре обізнані з цим**.
- Як і минулого року, переважна більшість населення, яке принаймні щось знає про реформу (53%), вважає, що вона відбувається повільно / занадто повільно. **Лише 21% говорять про нормальні темпи реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні**. Лише 8% дотримуються думки, що реформа відбувається швидко або навіть занадто швидко.
- Незалежно від обізнаності щодо реформи децентралізації, 10% українців вважають, що вона має завершитися у 2019 році до виборів до Верховної Ради, ще 12% очікують завершення до місцевих виборів 2020 року, а 38% дотримуються думки, що реформа буде завершена після самостійного об'єднання всіх територіальних громад.
- **Найбільше жителів України (43%) розуміють реформу децентралізації як передачу повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування**. Менше респондентів говорили про формування спроможних громад (18%), підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування (12%) і створення нових укрупнених районів (12%). Найрідше респонденти говорили про створення виконавчих органів обласних і районних рад (7%).
- Якщо у 2015 році лише 19% відзначали певні **зміни на краще** у своєму населеному пункті в результаті збільшення місцевих бюджетів, то у 2016 році частка таких людей зросла майже в 2.5 рази – до 46%. Водночас, до 2018 року ця частка трохи знизилася до 39.5%. Ще 22% змін ще не помітили, але чули про них. Тобто загалом станом на кінець 2018 року **61.5% українців або відчували покращення, або очікують на нього** (у 2017 році показник становив 61%).
- **Найбільш помітним покращенням** ситуації, яке відзначають **73%** тих, хто помітив або почув про певні позитивні зміни у своєму населеному пункті, лишається (як і раніше) **ремонт покриття вулиць, дворів**. Досить багато респондентів відзначили позитивні зміни з освітленням (57%), ремонтом бюджетних приміщень (39%), облаштуванням соціальної інфраструктури (38%).
- Простежується **зниження оптимізму населення щодо наслідків реформи децентралізації для України в цілому**: якщо в 2017 році 46% вважали, що ситуація покращиться, то зараз – 37%. Водночас, частка тих, хто очікує на

погіршення, практично не змінилася, і становить 10%. Також з 29% до 40.5% зросла частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться. Можливо, зниження оптимізму принаймні почасти є наслідком наближення виборів і відповідних тенденцій.

- Разом з цим, **49% українців вірять, що нинішня реформа місцевого самоврядування і децентралізація сприятиме розвитку громад України**, хоча з них лише 10% повністю переконані в цьому. Не вірять у потенціал реформи – 30% населення. Водночас, **порівняно з 2017 роком показник дещо зріс – з 45% до 49%** (а частка тих, хто вважає, що реформа не сприятиме розвитку громад, знизилася з 35% до 30%).
- **Зі зростанням обізнаності зростає оптимізм щодо результатів реформи з децентралізації.** Якщо серед тих, хто нічого не знає про реформу, лише 19% очікують на покращення і 20% вірять у те, що це сприятиме розвитку громад (проти 37%, які не вірять), то у випадку тих, кому вже «дещо відомо» уже 38% очікують на покращення ситуації і 53% вважають, що це сприятиме розвитку громад (проти 30%). У випадку же тих, кому **добре відомо** про реформу, **53% очікують на покращення ситуації в Україні в цілому і 69% вірять, що це сприятиме розвитку громад** (проти 24%).
- **Жителі України не мають однозначного уявлення, за які сфери несуть відповідальність місцеві органи влади, а за які – центральні органи влади.** Водночас, більшість респондентів вважають, що місцеві органи влади несуть відповідальність за благоустрій (77.5% проти 21% тих, які вважають відповідальними Уряд / Президента), ремонт і утримання доріг (62% проти 35%), надання адміністративних послуг (59.5% проти 36%). Приблизно однакова кількість респондентів називали місцеві і центральні органи влади у випадку охорони правопорядку (45% проти 51%) і охорони навколишнього середовища (43% проти 52.5%). У випадку всіх інших сфер зі списку більшість респондентів називали центральні органи влади, а місцеві органи влади називали від чверті до третини респондентів. Доцільно звернути увагу, що абсолютна меншість респондентів вважають, що Президент відповідальний за наданням соціальних послуг на території громади.
- **Зараз найбільш очікуваними результатами від реформи є поліпшення якості і доступності послуг** (50% хотіли б відчувати такий наслідок, а 17% називають це «очікуваним наслідком №1» для них), покращення добробуту громад (49% і 15%), зменшення корупції (47% і 28%) .
- Загалом, **45% українців бачать покращення від реформи децентралізації у сфері ремонту та утримання доріг (бачать погіршення – 16%), 38% – у сфері благоустрою (проти 13.5%).** У випадку надання адміністративних послуг 23% бачать покращення ситуації, 17% – погіршення. У випадку інших сфер не більше 13% бачать покращення ситуації.
- Причому, **найбільш критично сприймається ситуація у сфері охорони здоров'я** (щодо первинного рівня 39% відзначають погіршення і лише 10%

- покращення; щодо вторинного рівня – 41% проти 8%) і **у сфері соціального захисту** (щодо надання пільг 40% відзначають погіршення і лише 7% – покращення; щодо надання субсидій – 48% проти 7%). Водночас доцільно звернути увагу, що у випадку цих сфер більшість респондентів якраз вважають в першу чергу відповідальними центральні органи влади, а не органи місцевого самоврядування. Вочевидь, у випадку цих сфер скоріше мова йде не про зв'язок між реформою децентралізації і наслідками для цієї сфери, а в цілому скоріше негативну оцінку громадянами зміни у цих сферах.
- **Близько половини населення (42%) вважають, що органи місцевого самоврядування загалом готові** використати надані їм нові повноваження на благо громади, хоча з них лише 7% повністю переконані в цьому (у 2017 році 44% вважали готовими). При цьому кожен третій українець (36%, у 2017 році – 38%) дотримується протилежної думки. Подібні показники простежуються і у випадку готовності своєї місцевої ради – 45% вважають, що «їхня» місцева рада готова до цього (минулого року – 44%), не вважають так – 32% (минулого року – 36%).
 - Населення України має суперечливі думки щодо можливих наслідків надання органам місцевого самоврядування додаткових повноважень: 34% очікують прискорення розвитку, 18% – на прискорення розвитку країни, 9% і 6% очікують на зменшення корупції у, відповідно, громаді і країні в цілому. Водночас 20% вважають, що це призведе до зростання корупції в громаді, 17% – до формування замкненої і фактично непідконтрольної місцевої влади, а 8% очікують на зростання корупції в країні в цілому. **У цілому, один з позитивних наслідків очікують 49%, а один з негативних – 36% населення.**
 - Більшість українців (54%) вважають, що за останній рік у їхній громаді якість послуг не змінилася (минулого року 56% дали аналогічну відповідь). Разом з цим порівняно з минулим роком, хоч і незначно, але все-таки **з 27.5% до 30% зростає частка тих, хто відзначає покращення надання якості послуг.** Утримі менше респондентів (9%) говорять про погіршення якості (у 2017 році – 8%).
 - Як і минулого року, **найчастіше серед найбільших провідників реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади респондентами називався Уряд (30% респондентів обрали цей варіант). При цьому Президента України дещо менше людей (24%) вважають одним з головних провідників реформи.** Ще по 16% говорили про місцеву владу і 14% – про Верховну Раду. Третина респондентів не змогли відповісти на це запитання.
 - У випадку ж опонентів реформи 59% респондентів не змогли відповісти на запитання. Відносно ж найчастіше називалися окремі політики/партії (12%).
 - Більшість українців не можуть сказати, які партії є провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування (60.5% завагалися з відповіддю у випадку провідників, 77% – у випадку опонентів). Водночас, у випадку провідників відносно найчастіше називався «Блок П. Порошенка»

(29% вважають його провідником), інші партії називали не більше 8.5%. Водночас у випадку опонентів відносно найчастіше називався «Опозиційний блок» (9% українців вважають цю партію опонентом), інші партії обирали менше респондентів.

- Абсолютна більшість населення (**86%**) вважають, що **необхідно встановити державний нагляд** над законністю рішень органів місцевого самоврядування. Але при цьому думки щодо того, хто має здійснювати нагляд, розділилися: 37% говорять про прокуратуру, 31% – про спеціально створений орган виконавчої влади, а 18% вважають, що це має здійснювати місцева державна адміністрація (до внесення змін до Конституції) чи префект (після внесення змін до Конституції).
- Також **91% респондентів дотримуються думки, що потрібно встановити відповідальність** органів місцевого самоврядування **за бездіяльність**, що призвела до негативних наслідків, у вигляді дострокового припинення повноважень. Щодо того, який орган має ухвалювати рішення щодо дострокового припинення повноважень, то думки також розділилися: 42% вважають, що має бути проведений референдум, по 17% покладаються відповідальність на сам суд і місцеву державну адміністрацію / префекта. Меншість називали органи центральної влади: 4% назвали Верховну Раду і лише 3% – Президента.
- У середньому, за 5-бальною шкалою (де 1 означає «дуже погано», а 5 – «дуже добре») респонденти оцінюють свої органи місцевого самоврядування **на 3.1-3.3 бали**. Загалом, 37.5% позитивно оцінюють роботу голови (негативно – 18.5%; у 2017 позитивно оцінювали 38%), 23% – виконавчого органу (негативно – 17%; у 2017 позитивно оцінювали 23%), 26% – ради (негативно – 17%; у 2017 позитивно оцінювали 30%). Ще 27.5-30.5% вважають роботу «ні доброю, ні поганою». Тобто, оцінки є скоріше **позитивно-нейтральними**.
- **Половина українців (52%) вважають, що не потрібно змінювати районний поділ України**. На зміні наполягають 27%, з яких 23% вважають, що їх потрібно укрупнити, а 4% виступають взагалі за ліквідацію. Причому, і серед жителів ОТГ, і серед населення інших населених пунктів погляди з цього питання істотно не відрізняються.
- 16% українців вважають, що стать голови впливає на якість надання послуг. Серед тих, хто вважає, що вплив є, 56% вважають, що кращі послуги надаються в громадах, очолюваних чоловіками, 39% – очолюваних жінками.

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

- **За останній рік з 51% до 42% стало менше тих, хто вважає, що вносити зміни до Конституції потрібно**, виступають проти – 21% (у 2017 році – 15%).
- Якщо у 2015 році 78% українців **знали** принаймні що-небудь про внесення змін до Конституції, то в 2016 році – уже 64%, у 2017 році – 50%, **а зараз – 47.5%** (в т.ч. лише 6% добре обізнані з ними).

- Лише 26% респондентів вважають, що внесення змін до Конституції пропонується тому, що це реально потрібно для децентралізації. Натомість 34.5% вважають, що це робиться тому, що потрібно політикам.
- Водночас, 51% респондентів не мають визначеної думки, чи будуть ухвалені зміни, і якщо будуть – то коли саме. 19% вважають, що зміни не будуть ухвалені взагалі, 8% очікують їх після виборів Президента, 9% – до виборів до ВРУ, 13% – до чергових місцевих виборів.

ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

- **Більшість українців (71%) знає про об'єднання територіальних громад,** але з них **лише 11% дуже добре обізнані** з цим, решта ж лише «дещо чули». Впродовж останніх двох років частка тих, хто обізнаний, коливається в межах 69-72%.
- Порівняно з 2017 роком з 29% до 36% зросла частка тих, хто знає про які-небудь заходи, пов'язані з реформою і які відбувалися у населеному пункті проживання респондента. Найчастіше респонденти пригадують заходи, організовані місцевою владою.
- **Серед жителів міст 47% скоріше або повністю підтримують** процес об'єднання громад (у 2017 році – 50%). Кількість противників цього процесу серед міського населення складає 18.5% (у 2017 році – 22%). Решта жителів міст не мають визначеної думки.
- Серед жителів сіл і СМТ, які не проходили процес об'єднання, **62% підтримають об'єднання в тому випадку, якщо їхнє село / селище стане центром** нової громади (стільки ж було в 2017 році), виступають проти – 20% (у 2017 році – 18.5%).
- Водночас, **якщо в 2017 році лише 20% готові були підтримати об'єднання на умовах, що їхній населений пункт не стане центром ОТГ, то зараз – уже 36.5%.** Натомість, з 59% до 40% зменшилася частка тих, хто не підтримав би таке об'єднання.
- З 75% до 56% знизилася частка українців, які вважають, що об'єднання має відбуватися за рішенням населення громад. Водночас, з 3% до 9% стало більше тих, хто підтримує об'єднання за рішенням держави, з 8% до 14% – за рішенням депутатів місцевих рад.
- Лише 6% українців вважають, що об'єднання громад не сприятиме збереженню локальної культурної ідентичності. Натомість, 33% вважають, що це сприятиме збереженню, а 39% вважають, що це ніяк не вплине.

КОНФЛІКТ НА СХОДІ

- Населення України не має однозначної думки, якими мають бути відносини з окупованими територіями Донбасу у разі їхнього повернення під контроль України. **Близько половини населення (53.5%) вважають, що відносини мають бути, як з іншими областями** (рік тому таких було 43%). Така думка помітно превалює на Заході, в Центрі і на Півдні. Натомість на Сході уже лише 34% дотримуються такого погляду.
- Водночас 19% українців узагалі виступають за більш жорсткий контроль з боку держави за органами місцевого самоврядування окупованих територій (хоча в у 2017 році таких було 28%). **16% населення (19% у 2017 році) готові надати ті або інші преференції цим областям, в т.ч. 9% готові на, власне, автономію в складі України.** Причому, на Сході України 38% погодилися на те чи інше розширення повноважень, в т.ч. 24% готові погодитися на автономію.
- Разом з цим, **49% українців дотримуються думки, що рішення про статус цих тимчасово окупованих територій має прийматися на всеукраїнському референдумі** (у 2017 році – 45%). Про міжнародні домовленості говорять 22%. Лише 12% вважають, що рішення має ухвалити Верховна Рада України.
- **Переважна більшість українців (74%) вважають, що ВПО повинні мати право брати участь у виборах до органу місцевого самоврядування, де вони проживають після переїзду.** Виступають проти – 14%.

РОЗДІЛ І. РІВЕНЬ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ ПОЛІТИКОЮ

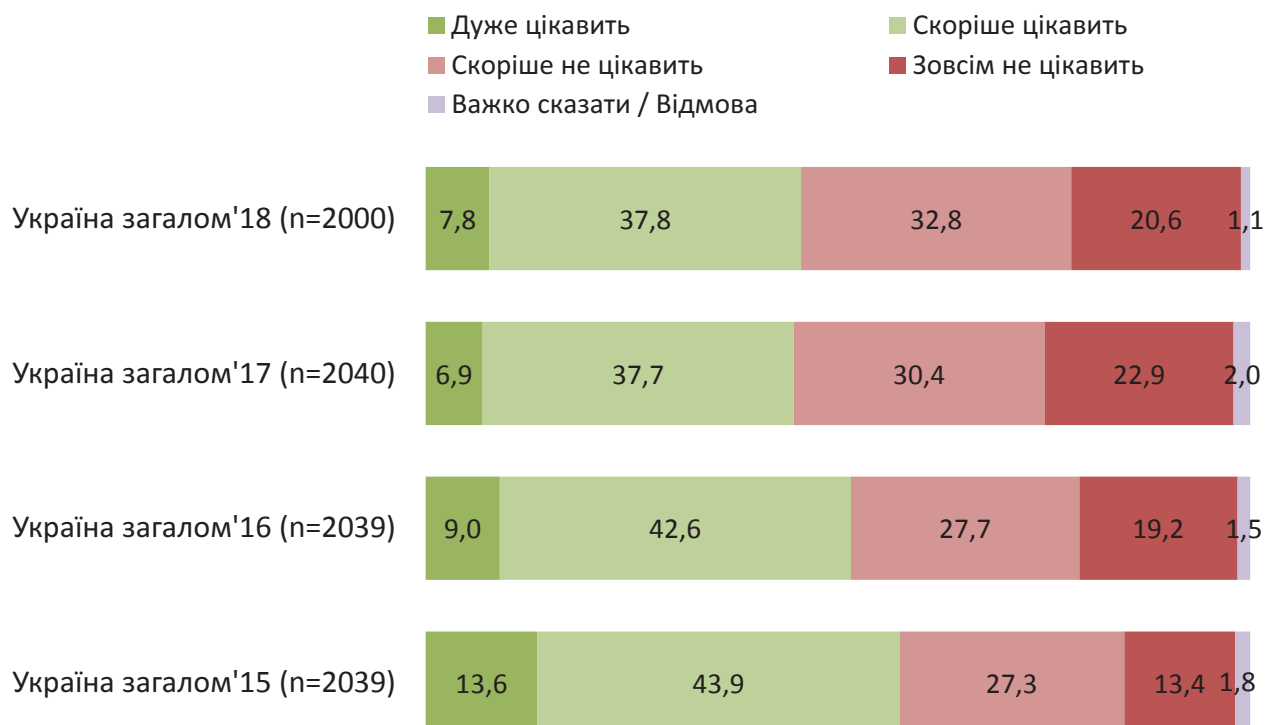
1.1 Рівень зацікавленості політикою серед населення України

Рівень зацікавленості політикою залишається стабільним порівняно з попередньою хвилею – як і в кінці 2017 року, наразі **45.5%** громадян скоріше або дуже цікавляться політикою (Діаграма 1.1.1). Не цікавляться політикою – 53% (стільки ж було в 2017 році).

Діаграма 1.1.1

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед усіх респондентів)

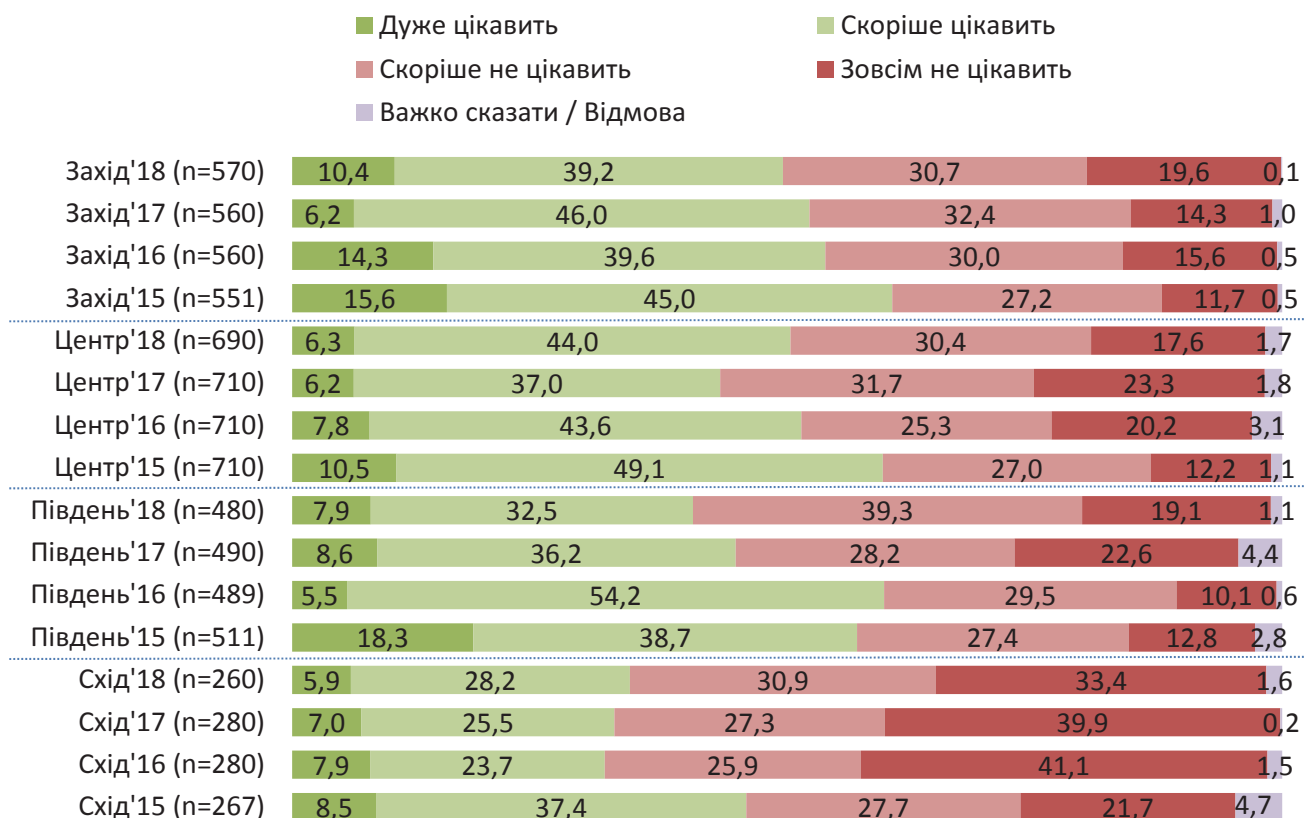

На Діаграмі 1.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі. Порівняно з 2017 роком тільки в Центрі простежується ріст зацікавленості політикою з 43% до 50%. В інших регіонах ситуація практично не змінилася. Натомість на Півдні з 51% до 58% зросла частка тих, хто не цікавиться політикою.

Діаграма 1.1.2

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 1.1.1 рівень зацікавленості політикою наводиться **серед окремих соціально-демографічних верств** населення. Тут і далі в звіті для таких таблиць наводиться «потенціал» кожної верстви за результатами опитування. Під потенціалом мається на увазі демографічний потенціал – частка населення, яка припадає на цю верству. Ця інформація є допоміжним інструментом розуміння важливості і впливовості позиції окремо узятій верстви. Наприклад, якщо 100% певної верстви підтримують певну думку, але при цьому на цю верству припадає лише 3% населення, то, зрозуміло, впливовість цієї верстви на загальну громадську думку буде мінімальною.

Таблиця 1.1.1

Якою мірою Вас цікавить політика?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Цікавить	Не цікавить	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
	😊	😞	?	⚖
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	52.7	46.2	1.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	44.1	53.9	2.0	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	42.3	57.7	0.0	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	41.2	57.8	1.1	37.9
Стать				
- чоловік (n=836)	49.6	49.0	1.4	45.2
- жінка (n=1164)	42.2	56.9	0.9	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=260)	32.2	65.5	2.3	21.2
- 30-39 років (n=410)	42.1	57.2	0.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	46.0	53.6	0.4	16.6
- 50-59 років (n=412)	52.0	46.8	1.2	17.7
- 60-69 років (n=319)	52.4	46.2	1.5	12.4
- 70+ років (n=273)	55.8	43.9	0.2	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=155)	46.3	51.4	2.3	7.7
- повна середня (n=595)	40.9	58.3	0.9	29.4
- середня спеціальна (n=650)	42.3	56.6	1.1	31.8
- вища (n=588)	52.9	46.0	1.1	30.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	38.6	61.4	0.0	19.3
- службовець (n=198)	46.1	52.7	1.3	10.0
- спеціаліст (n=271)	48.8	49.7	1.5	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	55.7	40.8	3.5	5.1

100% у рядку	Цікавить 	Не цікавить 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
- домогосподарка (n=170)	38.2	60.4	1.3	8.7
- на пенсії (n=654)	51.8	47.2	0.9	28.9
- учень, студент (n=39)	30.4	69.6	0.0	3.0
- безробітний (n=130)	40.0	57.4	2.6	6.9
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=306)	48.7	49.8	1.5	14.1
- низький (n=897)	46.6	52.5	0.9	44.0
- середній (n=656)	44.9	54.0	1.1	33.9
- високий (n=95)	37.4	59.8	2.8	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

1.2 Причини незацікавленості політикою серед населення України

Основними причинами, чому українці не цікавляться політикою, лишається те, що вони **загалом не довіряють владі** (таке пояснення дають 36% тих, хто скоріше або зовсім не цікавляться політикою), **загалом не довіряють політикам** (35%) і **вважають, що від них усе рівно нічого не залежить** (28.5%) (Діаграма 1.2.1).

Порівняно з попередніми роками структура причин практично не змінилася. Утім, є тенденція до зменшення частки тих, хто пояснює це тим, що вони не довіряють політикам (з 42% до 35%). Натомість, стає дещо більше тих, хто поясняє це загалом недовірою владі (з 34% до 36%).

Діаграма 1.2.1

Чому Вас не цікавить політичне життя країни?*

(% серед респондентів, яких скоріше або зовсім не цікавить політика)

* У 2015 році використовувалася дещо інша шкала відповідей.

1.3 Авторитетні особи або суспільні інституції в питаннях політики

І серед тих, хто цікавиться політикою, і серед тих, хто не цікавиться нею, в політичних питаннях найбільше українці продовжують довіряти родичам і близьким знайомим (38% серед усього населення, 37-39% серед виділених двох груп) (Діаграма 1.3.1). Усім іншим інституціям або авторитетним особам в питаннях політики довіряють не більше 12% серед усього населення.

Серед тих, хто цікавиться політикою, кожен четвертий (26%) зазначив, що взагалі нікому не довіряє. Водночас частка таких осіб серед тих, хто не цікавиться політикою, – 39%.

Діаграма 1.3.1

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед усіх респондентів)

Протягом 2017-2018 років ситуація практично не змінилася (Діаграма 1.3.2). Водночас, доцільно звернути увагу, що 10% до 5% стало менше тих, хто довіряє ЗМІ, натомість з 9.5 до 12% зросла частка тих, хто довіряє експертам і науковцям, з 7% до 10% – громадським активістам. Також з 4.6% до 6% зросла частка тих, хто довіряє міжнародним організаціям.

Діаграма 1.3.2

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 1.3.1 довіра в питаннях політики наводиться для окремих верств населення.

Таблиця 1.3.1

В питаннях політики кому Ви схильні більше довіряти?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Членам своєї сім'ї, родичам, друзям	Експертам та науковцям	Громадським діячам	Церкві	Окремим політичним лідерам	Місцевій владі	Міжнародним організаціям	ЗМІ	Президенту	Уряду	Обласній владі	Районній владі	Верховній Раді України	Взагалі не довіряю нікому
Регіони України														
- Захід (n=570)	30.2	11.7	12.1	13.8	6.8	5.8	6.6	5.0	4.3	2.7	0.4	0.4	0.2	35.3
- Центр (n=690)	38.8	11.2	11.1	8.8	10.9	10.2	6.2	5.5	5.0	0.8	1.4	1.3	0.4	31.5
- Південь (n=480)	50.2	10.2	6.7	6.3	8.9	8.9	5.9	6.0	5.3	1.4	1.1	1.7	0.6	27.3
- Схід (n=260)	28.1	15.7	8.7	5.5	8.5	8.4	4.5	2.6	2.2	0.9	2.1	0.7	1.2	42.8
Тип і розмір населеного пункту														
- село (n=680)	36.1	8.2	9.2	10.5	7.7	13.8	4.8	6.5	4.1	1.9	1.7	2.0	0.5	34.0
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	42.4	14.1	6.4	10.4	8.7	4.7	7.6	6.0	1.8	1.0	1.0	1.7	0.9	30.3
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	43.7	23.6	13.4	10.6	8.4	3.0	7.2	1.0	7.3	3.2	0.7	0.0	0.0	22.6
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	37.2	11.8	11.1	7.4	10.1	6.4	6.3	4.4	5.2	1.1	0.8	0.4	0.5	34.4
Стать														
- чоловік (n=836)	34.9	13.4	10.7	7.4	10.9	8.7	6.4	5.7	4.5	2.0	1.1	1.1	0.6	34.6
- жінка (n=1164)	40.5	10.3	9.3	10.4	7.4	8.2	5.7	4.6	4.5	1.0	1.2	1.1	0.5	31.5
Вікові верстви														
- 18-29 років (n=260)	33.8	11.0	9.8	5.0	7.6	9.6	6.3	6.0	2.9	0.8	0.8	1.6	0.7	37.9
- 30-39 років (n=410)	37.1	15.1	13.1	7.5	9.6	7.4	8.2	5.8	3.9	1.4	0.9	0.4	0.3	33.1
- 40-49 років (n=326)	40.8	12.2	9.2	5.6	8.1	7.3	7.8	3.7	2.7	0.8	2.1	1.1	0.2	33.1
- 50-59 років (n=412)	37.8	12.2	10.6	10.1	11.6	9.9	4.9	5.0	5.9	2.4	0.8	0.9	0.2	32.3
- 60-69 років (n=319)	36.5	9.3	8.1	12.0	9.4	6.5	2.9	3.3	8.1	2.0	0.7	0.9	1.0	33.1
- 70+ років (n=273)	43.6	9.1	7.9	17.8	7.5	9.3	4.8	6.0	5.0	1.6	1.6	1.7	0.9	25.5

% у рядку	Членам своєї сім'ї, родичам, друзям	Експертам та науковцям	Громадським діячам	Церкві	Окремим політичним лідерам	Місцевій владі	Міжнародним організаціям	ЗМІ	Президенту	Уряду	Обласній владі	Районній владі	Верховній Раді України	Взагалі не довіряю нікому
Освітні верстви														
- неповна середня і нижча (n=155)	35.9	7.8	10.4	14.4	7.4	9.7	0.9	3.8	4.7	1.0	0.0	0.7	0.5	33.0
- повна середня (n=595)	40.9	9.8	7.8	11.0	7.0	7.6	3.9	4.6	3.2	1.0	1.5	1.5	0.4	34.4
- середня спеціальна (n=650)	41.0	10.3	8.2	8.3	8.7	7.7	6.2	5.1	4.2	2.1	0.9	0.6	0.6	31.4
- вища (n=588)	32.2	15.9	13.8	6.9	11.1	9.4	8.9	5.3	5.4	1.2	1.4	1.3	0.5	33.8
Основний рід занять														
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	40.8	9.9	9.4	8.2	6.2	6.4	5.8	5.8	1.0	1.3	0.7	0.3	0.4	37.8
- службовець (n=198)	41.4	15.4	10.8	6.5	8.0	10.5	8.2	4.6	4.1	1.3	1.6	1.4	0.8	23.3
- спеціаліст (n=271)	35.4	16.5	16.2	6.3	11.8	8.4	8.0	3.6	5.5	0.9	1.6	1.5	0.0	29.1
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	33.1	24.0	14.1	4.5	19.6	12.6	5.9	4.4	2.9	2.7	0.8	0.0	0.0	28.2
- домогосподарка (n=170)	39.6	8.5	9.6	7.1	9.9	7.8	6.0	7.4	3.8	0.4	1.7	2.0	1.3	33.9
- на пенсії (n=654)	38.7	8.8	5.2	15.0	8.3	6.8	4.1	4.4	6.1	1.9	1.3	1.2	0.9	33.6
- учень, студент (n=39)	34.6	13.1	19.7	3.7	5.9	10.7	7.8	7.5	1.1	1.1	0.0	3.6	0.0	43.2
- безробітний (n=130)	25.8	7.4	4.9	7.9	6.8	9.9	6.0	3.3	7.2	1.8	0.0	0.8	0.0	41.5
Рівень добробуту родини**														
- дуже низький (n=306)	30.4	6.1	6.4	14.8	8.6	6.9	4.1	5.4	5.1	1.6	1.6	0.7	0.2	41.1
- низький (n=897)	40.0	10.8	10.4	9.5	8.7	9.0	5.3	3.6	3.8	1.4	1.1	1.7	0.5	33.3
- середній (n=656)	36.5	15.4	11.3	6.8	8.9	8.7	6.8	5.2	4.8	1.4	1.1	0.7	0.5	30.5
- високий (n=95)	43.7	11.3	7.5	6.1	12.7	5.8	6.8	11.1	5.2	0.9	0.0	0.0	1.6	28.2

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

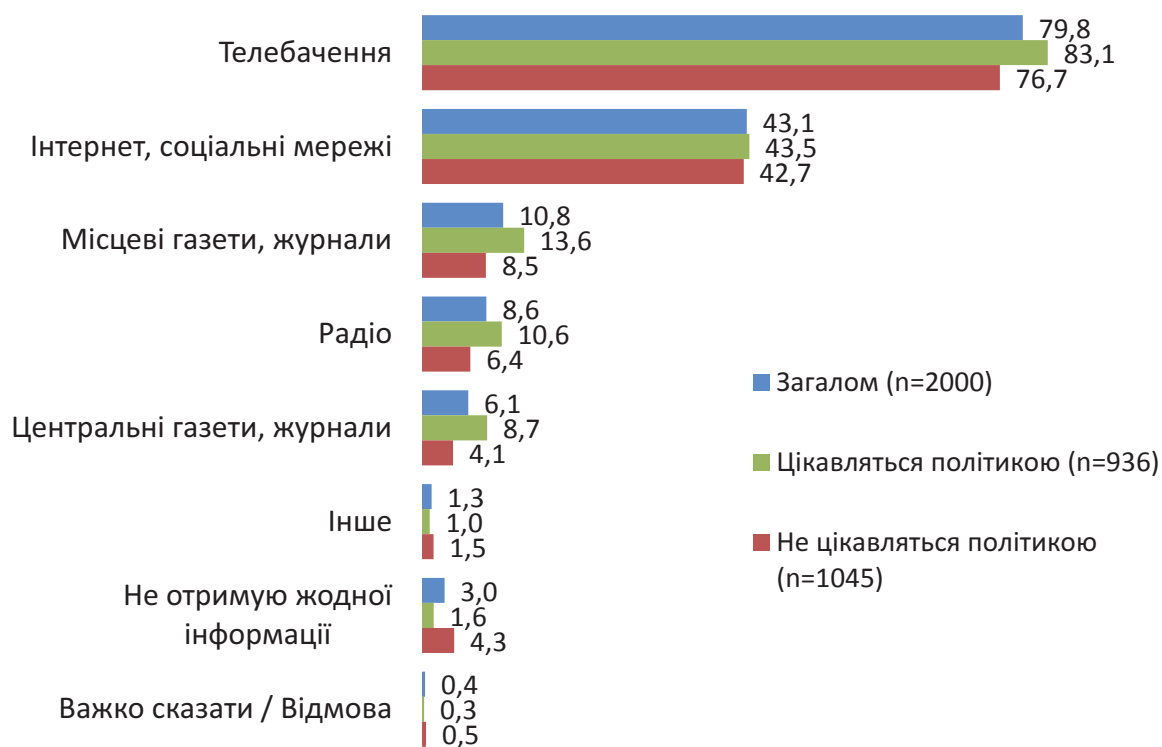
1.4 Структура джерел інформації про новини

Основним джерелом інформації про актуальні новини для абсолютної більшості населення (80%) лишається телебачення (Діаграма 1.4.1). 2 з 5 жителів України (43%) отримують інформацію з Інтернету та соціальних мереж. Інші джерела називали не більше 11% населення.

Діаграма 1.4.1

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед усіх респондентів)

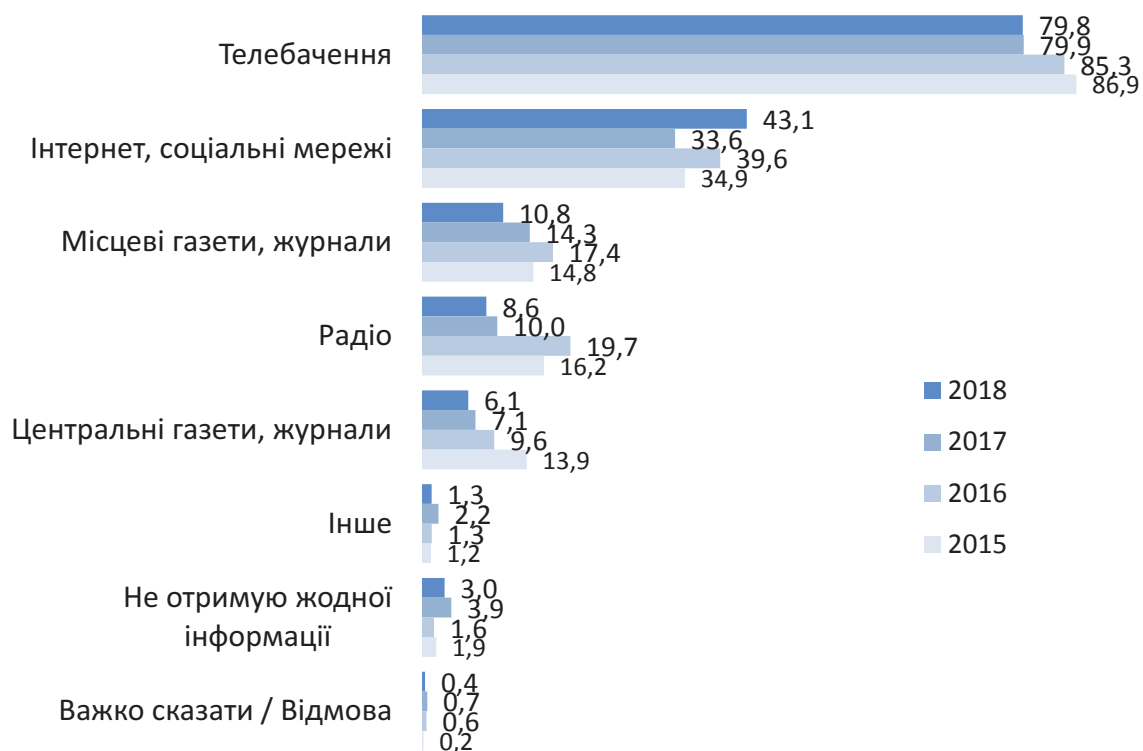

Хоча телебачення зберігає безумовне лідерство, але водночас з 2017 року до 2018 року з 34% до 43% зросла частка тих, хто назвав Інтернет та соціальні мережі (Діаграма 1.4.2). Також є тенденція поступового, але неухильного зниження частки тих, хто користується місцевими друкованими виданнями (з 15% у 2015 році до 11% зараз), радіо (з 16% до 9%), центральними друкованими виданнями (з 14% до 6%).

Діаграма 1.4.2

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 1.4.1 структура джерел інформації наводиться серед окремих верств населення України.

Таблиця 1.4.1

З яких засобів масової інформації Ви найчастіше дізнаєтесь про актуальні новини?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Телебачення	Інтернет, соціальні мережі	Місцеві газети, журнали	Радіо	Центральні газети, журнали	Інше	Не отримую жодної інформації	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Регіони України									
- Захід (n=570)	76.4	43.4	12.0	9.6	5.8	2.3	5.9	0.3	27.0
- Центр (n=690)	77.0	45.1	12.2	12.2	6.8	0.4	2.2	0.8	34.9
- Південь (n=480)	85.9	43.9	5.4	3.7	5.1	1.4	1.6	0.3	25.0
- Схід (n=260)	82.2	36.0	14.8	6.0	7.1	1.4	1.9	0.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=680)	80.2	33.9	16.1	11.0	7.7	1.2	3.0	0.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	78.9	41.2	13.0	9.0	7.2	3.6	3.9	0.0	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	86.6	47.0	8.6	5.8	2.3	0.0	0.0	1.2	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	78.8	49.9	6.5	7.0	5.2	0.8	3.2	0.4	37.9
Стать									
- чоловік (n=836)	77.4	50.3	10.1	9.6	7.1	1.3	2.0	0.5	45.2
- жінка (n=1164)	81.7	37.2	11.3	7.7	5.4	1.2	3.8	0.3	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=260)	63.6	67.2	4.8	4.0	2.2	0.6	4.4	0.4	21.2
- 30-39 років (n=410)	78.0	60.3	8.7	7.9	4.6	0.9	1.8	0.0	18.5
- 40-49 років (n=326)	79.2	53.1	11.2	7.9	5.7	2.3	4.1	0.0	16.6
- 50-59 років (n=412)	87.7	32.4	14.0	7.1	8.5	1.7	1.7	0.9	17.7
- 60-69 років (n=319)	89.0	15.3	15.5	13.6	9.2	1.2	2.7	1.0	12.4
- 70+ років (n=273)	89.3	9.5	13.7	14.5	8.9	1.3	3.0	0.3	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=155)	82.6	22.9	12.3	11.2	7.0	2.2	2.8	0.0	7.7
- повна середня (n=595)	82.6	29.1	10.7	6.4	5.3	1.6	4.3	1.0	29.4
- середня спеціальна (n=650)	82.0	43.3	12.1	9.0	6.4	1.0	3.3	0.4	31.8
- вища (n=588)	73.9	61.6	9.2	9.1	6.1	1.1	1.5	0.0	30.5

% у рядку	Телебачення	Інтернет, соціальні мережі	Місцеві газети, журнали	Радіо	Центральні газети, журнали	Інше	Не отримую жодної інформації	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Основний рід занятя									
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	82.2	48.4	7.6	6.6	5.9	1.4	3.1	0.4	19.3
- службовець (n=198)	74.4	55.6	12.0	6.4	7.2	1.1	1.5	0.0	10.0
- спеціаліст (n=271)	69.7	68.0	10.0	7.0	4.6	1.5	0.8	0.3	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	75.4	66.5	5.4	15.2	4.5	1.1	2.4	0.0	5.1
- домогосподарка (n=170)	78.8	51.8	13.0	5.9	3.4	0.5	2.8	0.0	8.7
- на пенсії (n=654)	88.7	13.4	14.2	11.3	7.8	1.3	3.2	0.6	28.9
- учень, студент (n=39)	48.6	64.9	4.7	5.8	5.5	0.0	14.8	2.6	3.0
- безробітний (n=130)	82.4	40.1	10.8	6.8	5.1	1.7	3.1	0.6	6.9
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=306)	82.5	23.4	9.4	7.6	6.1	2.4	4.5	0.6	14.1
- низький (n=897)	84.2	34.9	11.3	9.8	6.2	1.5	2.4	0.4	44.0
- середній (n=656)	75.1	57.9	12.2	8.0	6.9	0.6	2.1	0.4	33.9
- високий (n=95)	73.5	79.4	3.8	4.6	0.0	1.2	0.8	0.8	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

РОЗДІЛ II. РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

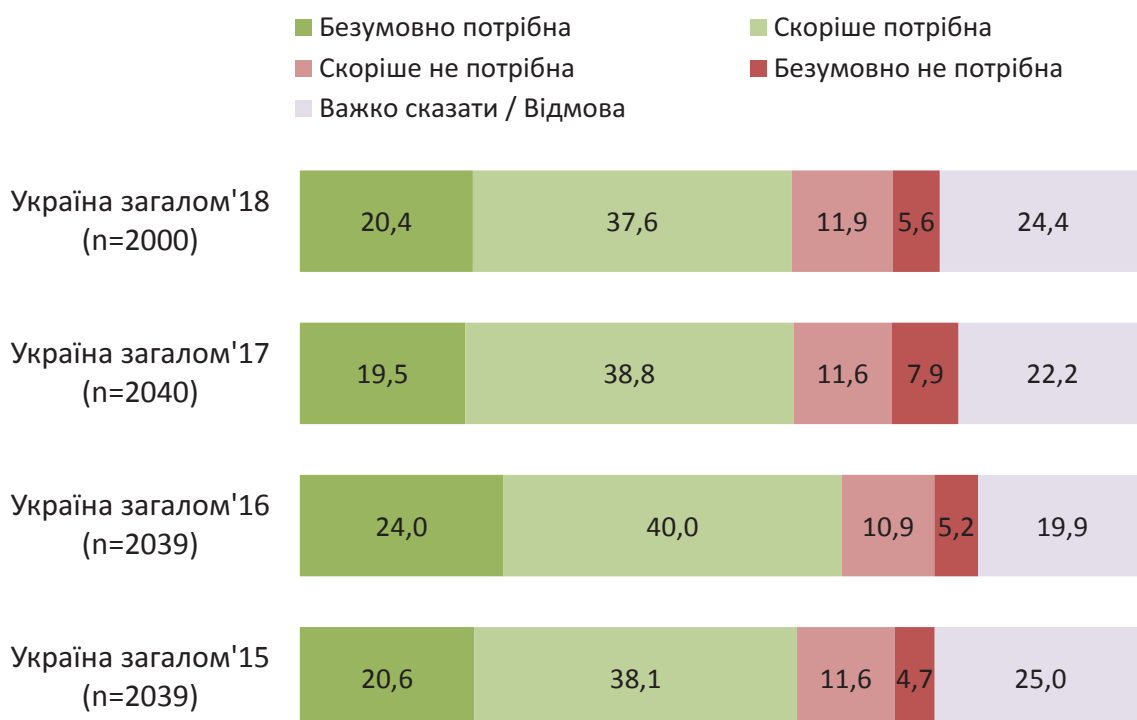
2.1 Актуальність реформи місцевого самоврядування і децентралізації

Більшість населення (58%) продовжує вважати потрібною реформу місцевого самоврядування та децентралізацію (стільки ж було в 2017 році), але з них лише 20% вважають її безумовно потрібною (Діаграма 2.1.1). Разом з цим, з 19.5% до 17.5% зменшилася частка тих, хто вважає реформу непотрібною.

Діаграма 2.1.1

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед усіх респондентів)

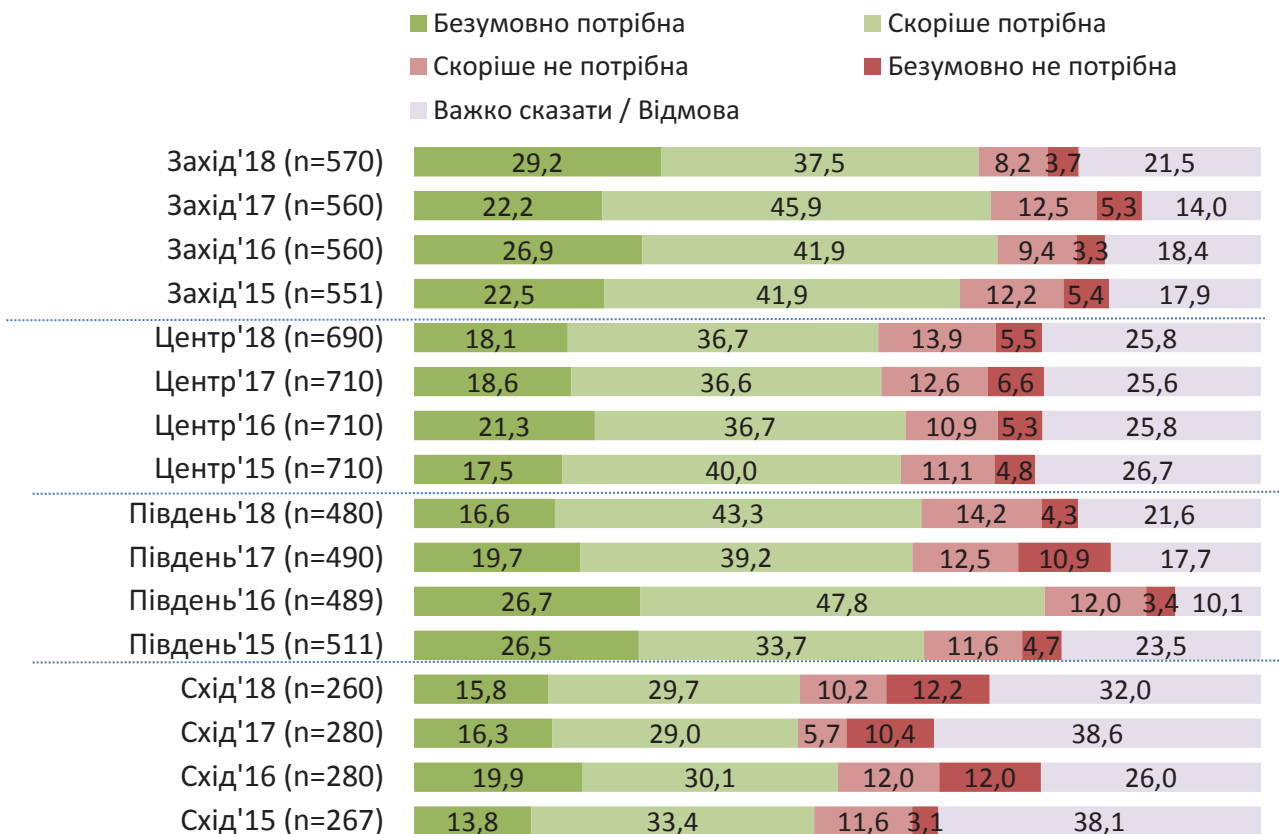

На Діаграмі 2.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі. Настрої, загалом, стабільні, але на Заході з 18% до 12% стало менше тих, хто вважає реформу непотрібною.

Діаграма 2.1.2

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед усіх респондентів)

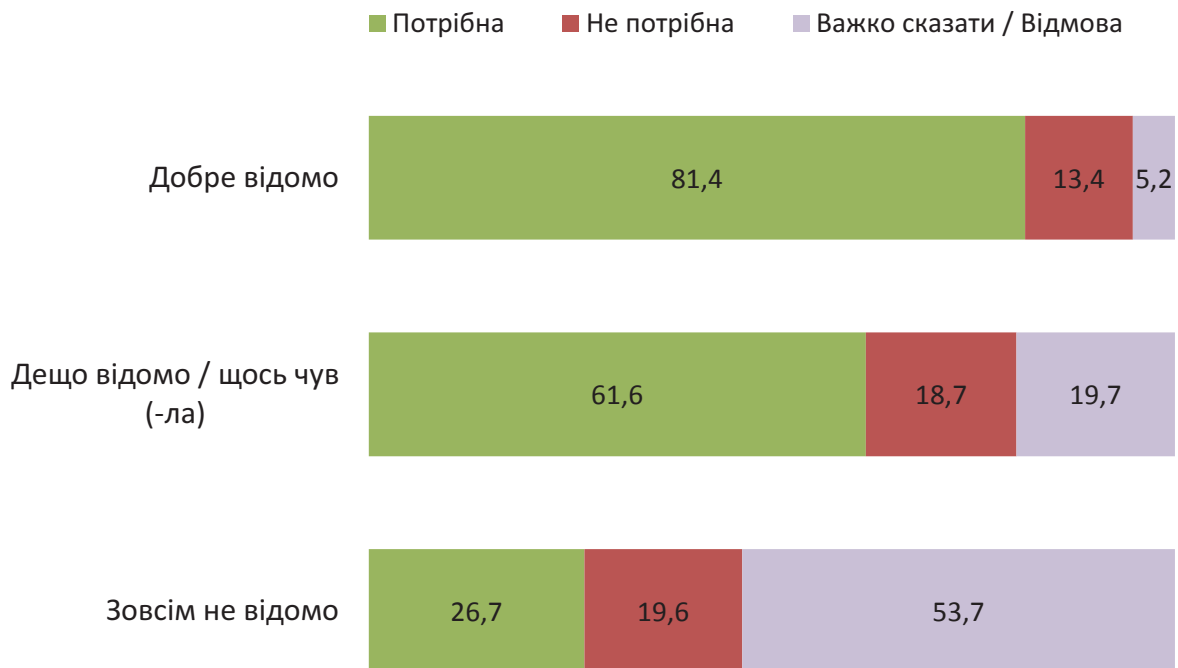

В наступному пункті 2.1 буде більш детально розглянуте питання поінформованості про реформу, але наразі доцільно звернути увагу на **сильний зв'язок між поінформованістю і думкою про доцільність реформи децентралізації в Україні** (Діаграма 2.1.3). Серед тих, хто добре обізнаний про реформу, 81% вважають, що Україні потрібна реформа децентралізації і лише 13% – що не потрібна. Серед тих, хто лише дещо обізнаний – співвідношення вже 62% до 19%. А серед тих, хто зовсім не знає про реформу, 54% не мають думки щодо того, чи потрібна вона взагалі, підтримують проведення реформи – 27%, не підтримують – 20%.

Діаграма 2.1.3

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів залежно від рівня поінформованості про реформу)

Нижче в Таблиці 2.1.1 сприйняття актуальності реформи місцевого самоврядування і децентралізації наводиться у розрізі окремих верств населення.

Таблиця 2.1.1

Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Потрібна 	Не потрібна 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	57.2	22.6	20.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	61.6	17.4	21.1	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	64.7	16.9	18.4	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	56.7	13.9	29.4	37.9
Стать				
- чоловік (n=836)	62.3	17.1	20.7	45.2
- жінка (n=1164)	54.6	17.9	27.5	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=260)	57.4	15.8	26.8	21.2
- 30-39 років (n=410)	61.0	14.9	24.1	18.5
- 40-49 років (n=326)	61.0	19.4	19.5	16.6
- 50-59 років (n=412)	58.1	19.1	22.8	17.7
- 60-69 років (n=319)	57.4	19.2	23.4	12.4
- 70+ років (n=273)	52.2	17.8	29.9	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=155)	47.9	21.0	31.2	7.7
- повна середня (n=595)	52.0	20.3	27.7	29.4
- середня спеціальна (n=650)	58.0	17.9	24.1	31.8
- вища (n=588)	66.3	13.9	19.8	30.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	55.6	21.0	23.5	19.3
- службовець (n=198)	58.5	16.6	24.9	10.0
- спеціаліст (n=271)	65.7	15.1	19.1	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	72.5	8.6	19.0	5.1
- домогосподарка (n=170)	60.6	11.2	28.2	8.7
- на пенсії (n=654)	54.7	18.6	26.7	28.9
- учень, студент (n=39)	47.9	21.3	30.8	3.0
- безробітний (n=130)	55.1	21.4	23.5	6.9

100% у рядку	Потрібна 	Не потрібна 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=306)	50.7	20.8	28.5	14.1
- низький (n=897)	56.6	18.4	25.0	44.0
- середній (n=656)	60.0	15.5	24.5	33.9
- високий (n=95)	70.7	13.1	16.2	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

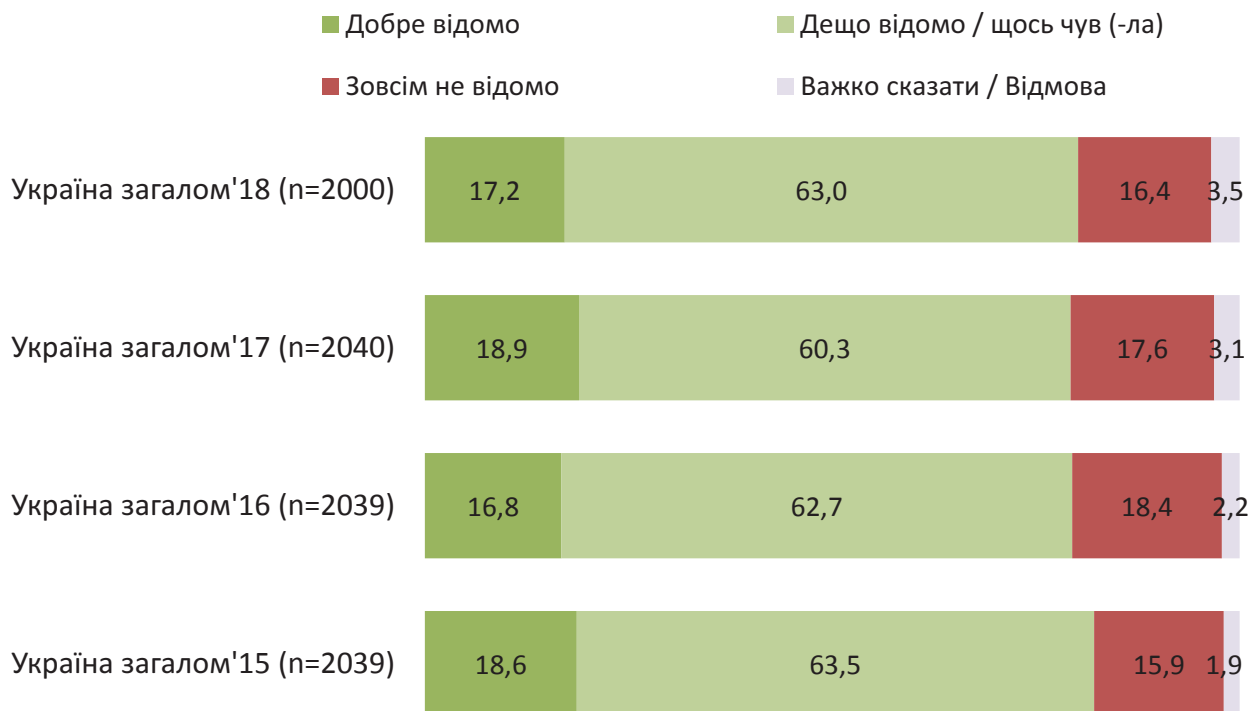
2.2 Обізнаність з кроками з реформування місцевого самоврядування і децентралізації. Термін завершення реформи

Рівень обізнаності з реформою місцевого самоврядування і децентралізації влади практично не змінюється з 2015 року. Як і в 2017 році, **переважна більшість населення знає про реформування місцевого самоврядування і децентралізацію** (зараз 80% знають про певні кроки у цьому напрямку, у 2017 році – 79%), але при цьому досі **лише 17% жителів стверджують, що вони дуже добре обізнані з цим** (Діаграма 2.2.1).

Діаграма 2.2.1

Чи відомо Вам, що в Україні вже здійснюється реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка веде до збільшення повноважень і ресурсів на місцях?

(% серед усіх респондентів)

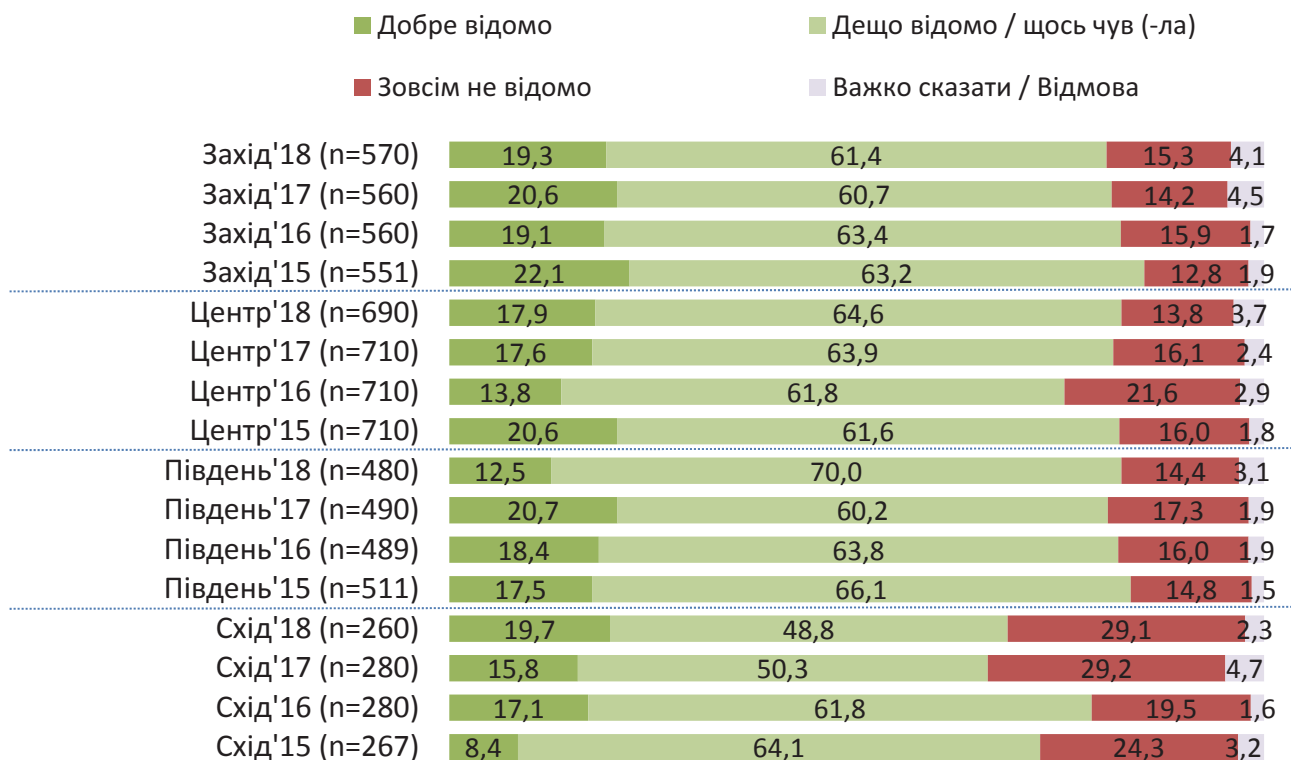

На Діаграмі 2.2.2 результати наводяться у регіональному вимірі

Діаграма 2.2.2

Чи відомо Вам, що в Україні вже здійснюється реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка веде до збільшення повноважень і ресурсів на місцях?

(% серед усіх респондентів)

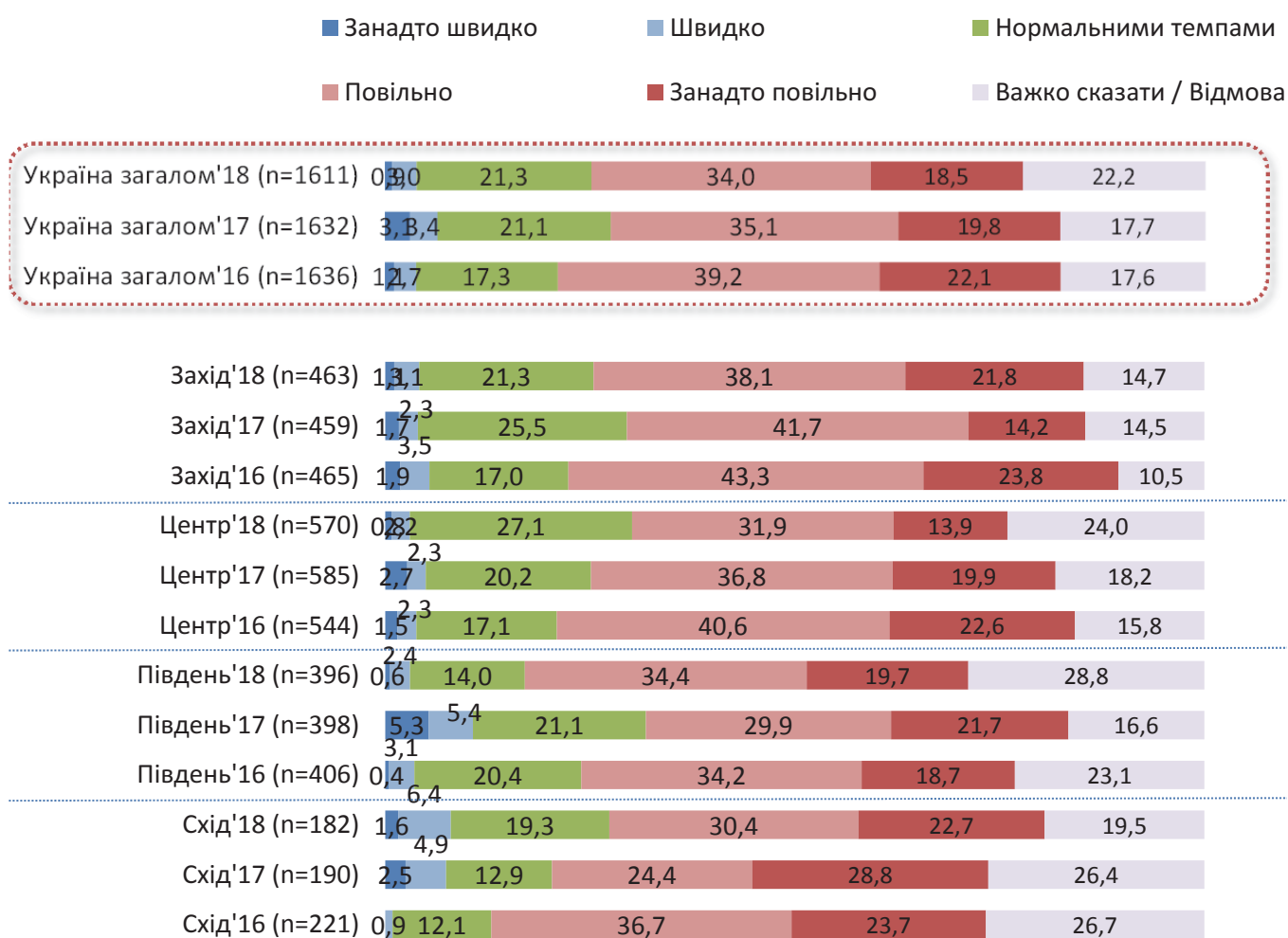

Як і минулого року, переважна більшість населення, яке принаймні щось знає про реформу (53%), вважає, що вона відбувається повільно / занадто повільно (Діаграма 2.2.3). Лише 21% говорять про нормальні темпи реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні. Лише 8% дотримуються думки, що реформа відбувається швидко або навіть занадто швидко.

Діаграма 2.2.3

Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, яким добре або децю відомо про реформу місцевого самоврядування і децентралізацію влади).

Практично серед усіх верств населення не більше чверті дуже добре обізнані з реформою і при цьому більшість відзначає повільними темпи реалізації (Таблиця 2.2.1а-б).

Таблиця 2.2.1а-б

а. Чи відомо Вам, що в Україні вже здійснюється реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка веде до збільшення повноважень і ресурсів на місцях? / б. Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Обізнаність з кроками				▶	Темп реалізації (серед тих, хто знає про реформу)						Потенціал верстви*
	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова		Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту												
- село (n=680)	22.9	63.5	10.5	3.1		1.5	4.3	23.2	39.6	15.2	16.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	19.9	65.2	12.0	2.9		0.8	4.5	17.6	32.2	21.8	23.1	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	10.5	69.9	10.6	9.0		0.0	1.4	17.9	27.8	25.0	27.9	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	13.1	61.0	22.8	3.1		0.5	1.6	21.4	30.9	19.3	26.3	37.9
Стать												
- чоловік (n=836)	22.6	62.0	12.9	2.5		1.5	2.4	20.5	35.4	18.7	21.4	45.2
- жінка (n=1164)	12.7	63.9	19.2	4.3		0.3	3.5	22.0	32.8	18.4	23.0	54.8
Вікові верстви												
- 18-29 років (n=260)	13.0	63.1	20.6	3.3		1.4	2.3	20.1	38.5	18.4	19.4	21.2
- 30-39 років (n=410)	18.8	58.7	18.4	4.1		1.1	2.6	23.8	34.3	18.3	19.9	18.5
- 40-49 років (n=326)	18.3	64.7	12.8	4.2		0.7	3.4	25.8	32.2	17.3	20.6	16.6
- 50-59 років (n=412)	20.6	64.8	11.4	3.2		1.0	3.5	21.1	29.9	21.6	23.0	17.7
- 60-69 років (n=319)	19.2	60.3	16.9	3.7		0.3	4.3	18.2	39.6	18.2	19.4	12.4
- 70+ років (n=273)	13.8	66.8	17.2	2.2		0.5	2.2	17.3	30.3	16.6	33.1	13.7
Освітні верстви												
- неповна середня і нижча (n=155)	14.4	61.4	18.8	5.4		1.2	6.4	12.9	36.0	25.4	18.1	7.7
- повна середня (n=595)	13.3	66.2	17.1	3.5		0.2	3.1	19.8	34.7	16.6	25.5	29.4
- середня спеціальна (n=650)	16.0	63.5	16.7	3.8		1.3	2.9	18.7	30.3	18.8	28.0	31.8
- вища (n=588)	22.5	59.8	15.0	2.7		1.1	2.2	27.1	37.1	18.0	14.4	30.5

100% у рядку	Обізнаність з кроками				▶	Темп реалізації (серед тих, хто знає про реформу)						Потенціал верстви*
	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова		Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати / Відмова	
Основний рід занять												
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	17.9	64.5	15.0	2.7		1.2	4.6	22.3	28.9	19.4	23.6	19.3
- службовець (n=198)	14.4	64.1	15.1	6.5		0.5	2.7	24.2	30.2	17.1	25.2	10.0
- спеціаліст (n=271)	21.2	61.6	13.4	3.8		2.4	3.5	28.9	30.9	14.7	19.7	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	25.6	61.5	10.9	2.0		0.0	0.0	25.2	43.9	15.1	15.8	5.1
- домогосподарка (n=170)	13.3	61.2	20.4	5.1		0.8	2.3	20.9	40.5	16.0	19.5	8.7
- на пенсії (n=654)	16.0	63.5	17.9	2.6		0.3	2.4	17.0	34.4	20.5	25.4	28.9
- учень, студент (n=39)	3.7	67.1	26.5	2.6		0.0	3.2	27.9	48.8	11.8	8.3	3.0
- безробітний (n=130)	18.4	60.3	17.7	3.6		1.8	3.8	14.3	37.1	22.9	20.2	6.9
Рівень добробуту родини**												
- дуже низький (n=306)	14.7	57.6	23.0	4.7		0.5	3.7	19.0	30.3	26.9	19.6	14.1
- низький (n=897)	17.5	64.0	15.5	3.0		1.1	3.7	19.6	35.0	18.0	22.7	44.0
- середній (n=656)	17.4	63.3	15.5	3.8		1.0	2.1	22.8	35.6	17.5	21.0	33.9
- високий (n=95)	18.9	64.9	13.9	2.4		0.0	1.4	33.9	21.0	7.9	35.8	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Незалежно від обізнаності щодо реформи децентралізації, 10% українців вважають, що вона має завершитися у 2019 році до виборів до Верховної Ради, ще 12% очікують завершення до місцевих виборів 2020 року, а 38% дотримуються думки, що реформа буде завершена після самостійного об'єднання всіх територіальних громад (Діаграма 2.2.3).

Діаграма 2.2.3

Як Ви вважаєте, коли має бути завершено реформу місцевого самоврядування?

(% серед усіх респондентів)

- До виборів до ВРУ 2019 року
- До чергових виборів місцевих рад у 2020 році
- Коли всі територіальні громади самостійно завершать об'єднання
- Інше
- Мені байдуже
- Важко сказати / Відмова

Найбільше жителів України (43%) розуміють реформу децентралізації як передачу повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування (Таблиця 2.2.2). Менше респондентів говорили про формування спроможних громад (18%), підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування (12%) і створення нових укрупнених районів (12%). Найрідше респонденти говорили про створення виконавчих органів обласних і районних рад (7%).

Таблиця 2.2.2

Що, на Вашу думку, означає реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед усіх респондентів / % серед респондентів залежно від рівня поінформованості про реформу)

	% у стовпчику	Загалом	Рівень поінформованості про реформу		
			Добре відомо	Дещо відомо / щось чув	Зовсім не відомо
1	Передача повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування	42.7	53.5	46.8	18.2
2	Формування спроможних громад	17.7	32.4	17.8	4.2
3	Підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування	12.4	15.3	11.9	11.8
4	Створення нових укрупнених районів	11.6	10.3	13.5	6.0
5	Створення виконавчих органів обласних і районних рад	6.8	5.0	7.5	6.8
---	Важко сказати / Відмова	19.3	4.1	12.2	57.3

В Таблиці 1.4.1 інформація наводиться серед окремих верств населення України.

Таблиця 1.4.1

Що, на Вашу думку, означає реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Передача повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування	Формування спроможних громад	Підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування	Створення нових укрупнених районів	Створення виконавчих органів обласних і районних рад	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Регіони України							
- Захід (n=570)	33.6	25.1	13.7	8.2	3.2	22.6	27.0
- Центр (n=690)	45.0	17.2	10.9	11.3	8.8	18.8	34.9
- Південь (n=480)	48.1	14.3	12.4	17.9	7.4	13.3	25.0
- Схід (n=260)	44.6	10.0	13.8	7.8	7.6	25.2	13.1
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=680)	33.2	23.2	12.3	11.7	4.4	18.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	46.9	21.2	14.4	12.0	5.1	15.8	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	45.7	8.8	13.0	15.7	7.3	15.0	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	48.0	13.8	11.8	10.9	8.9	21.3	37.9
Стать							
- чоловік (n=836)	45.6	19.6	11.4	13.3	7.5	15.8	45.2
- жінка (n=1164)	40.3	16.1	13.2	10.3	6.2	22.1	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=260)	42.5	17.4	10.7	7.8	7.1	21.7	21.2
- 30-39 років (n=410)	43.8	16.8	12.1	14.0	7.1	19.0	18.5
- 40-49 років (n=326)	46.2	18.7	13.5	11.6	7.4	16.1	16.6
- 50-59 років (n=412)	41.6	19.3	12.1	14.0	5.7	16.1	17.7
- 60-69 років (n=319)	41.9	16.9	14.9	14.2	7.1	19.7	12.4
- 70+ років (n=273)	39.2	16.4	12.3	9.1	6.0	23.2	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=155)	33.9	16.4	10.9	12.9	5.1	23.7	7.7
- повна середня (n=595)	39.6	15.9	10.5	9.6	6.7	22.8	29.4
- середня спеціальна (n=650)	42.7	16.5	12.2	13.0	6.3	19.9	31.8
- вища (n=588)	47.7	20.8	14.9	11.8	7.6	14.5	30.5

% у рядку	Передача повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування	Формування спроможних громад	Підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування	Створення нових укрупнених районів	Створення виконавчих органів обласних і районних рад	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	42.7	14.0	10.9	13.1	6.4	18.1	19.3
- службовець (n=198)	45.2	16.5	13.2	13.2	6.7	18.1	10.0
- спеціаліст (n=271)	49.7	22.3	15.1	8.6	6.6	14.6	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	50.9	25.2	13.9	7.6	6.2	14.5	5.1
- домогосподарка (n=170)	35.4	16.9	10.9	13.3	4.8	24.9	8.7
- на пенсії (n=654)	40.4	16.9	13.9	11.6	6.3	21.7	28.9
- учень, студент (n=39)	44.5	15.9	9.3	3.6	12.7	21.6	3.0
- безробітний (n=130)	41.2	19.2	7.6	11.5	7.8	19.7	6.9
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=306)	31.3	18.4	13.7	8.8	6.1	27.3	14.1
- низький (n=897)	41.3	16.1	12.1	13.4	6.1	19.9	44.0
- середній (n=656)	47.6	18.4	12.6	11.3	7.4	16.8	33.9
- високий (n=95)	53.1	21.7	10.6	9.1	7.0	13.0	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.3 Сприйняття результатів зростання доходів місцевих бюджетів

Якщо у 2015 році лише 19% відзначали певні **зміни на краще** у своєму населеному пункті в результаті збільшення місцевих бюджетів, то у 2016 році частка таких людей зросла майже в 2.5 рази – до 46% (Діаграма 2.3.1). Водночас, до 2018 року ця частка трохи знизилася до 39.5%.

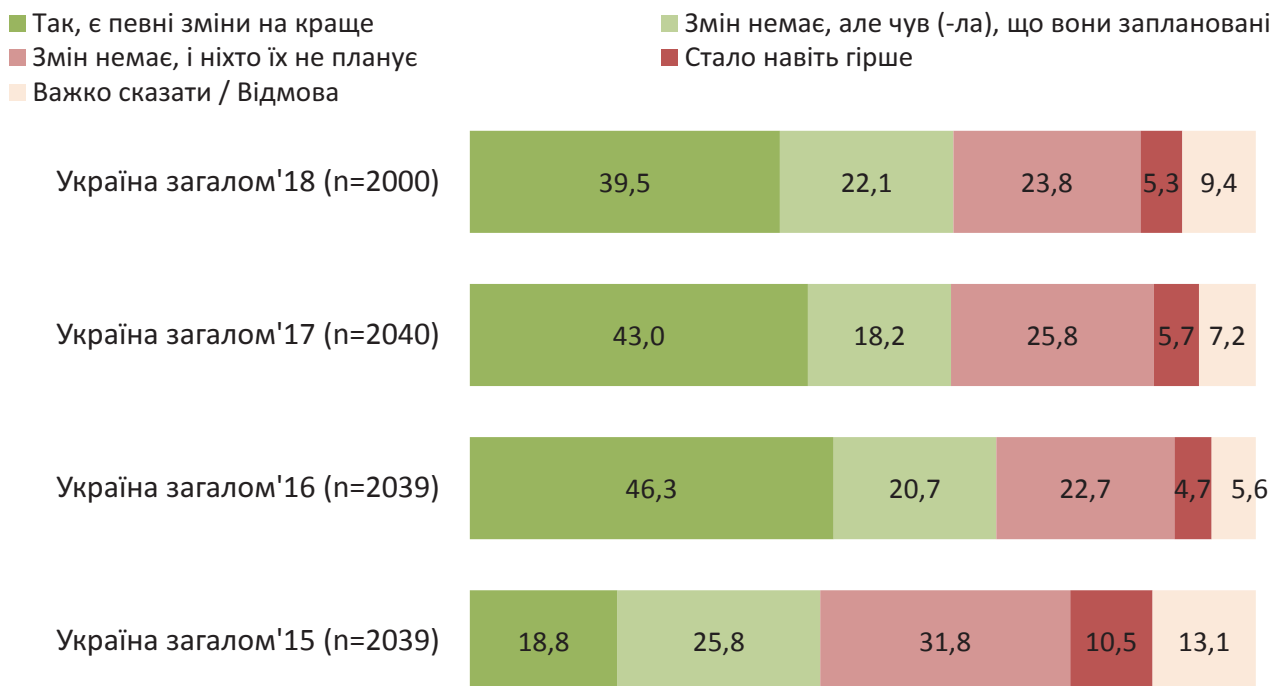
Ще 22% змін ще не помітили, але чули про них. Тобто загалом станом на кінець 2018 року **61.5% українців або відчували покращення, або очікують на нього** (у 2017 році показник становив 61%).

Можливо, у цьому питанні ми маємо справу з тим, що в 2016 році на тлі 2015 і взагалі попередніх років масштаб започаткованих робіт настільки разючим, що це більше «помічалось» населенням. Після цього ж пішов процес «рутинізації», покращення ситуації вже стає «нормою» для населення і трохи менше «помічається», але разом з цим залишається на досить високому рівні, беручи до уваги поточну суспільно-політичну ситуацію в країні.

Діаграма 2.3.1

В результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті/ селищі/селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед усіх респондентів)

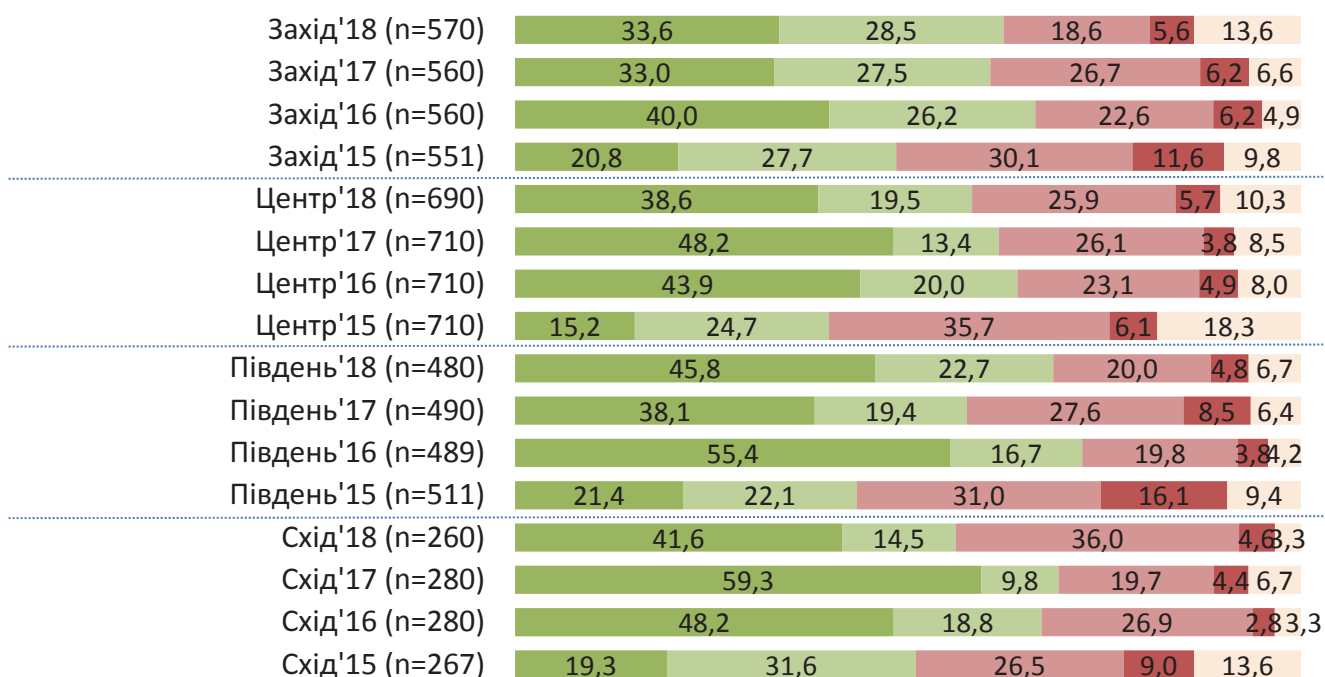
На Діаграмі 2.3.2 результати наводяться у регіональному вимірі. На Заході частка тих, хто помітив позитивні зміни, залишилася такою ж. У Центрі частка зменшилася з 48% до 39%, на Сході – з 59% до 42% (але в обох регіонах дещо збільшилася частка тих, хто змін не побачив, але знає про них). На Півдні, навпаки, стало більше тих, хто помітив позитивні зміни – з 38% до 46%.

Діаграма 2.3.2

В результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли. Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті/ селищі/селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою (озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості у порівнянні з попередніми роками?

(% серед усіх респондентів)

- Так, є певні зміни на краще
- Змін немає, і ніхто їх не планує
- Важко сказати / Відмова
- Змін немає, але чув (-ла), що вони заплановані
- Стало навіть гірше

Найбільш помітним покращенням ситуації, яке відзначають **73%** тих, хто помітив або почув про певні позитивні зміни у своєму населеному пункті, лишається (як і раніше) **ремонт покриття вулиць, дворів** (Діаграма 2.3.3). Досить багато респондентів відзначили позитивні зміни з освітленням (57%), ремонтом бюджетних приміщень (39%), облаштуванням соціальної інфраструктури (38%).

Діаграма 2.3.3

Які зміни на краще Ви побачили у Вашому місті/селищі/селі або чули про них?

(% серед респондентів, які побачили або чули про певні зміни на краще, $n=1246$)

В Таблиці 2.3.1 дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 2.3.1

**В результаті реформи доходи місцевих бюджетів суттєво зросли.
Чи бачите Ви якісь результати використання цих коштів у Вашому місті/
селищі/селі, наприклад, збільшення кількості заходів з благоустрою
(озеленення, освітлення, ремонт доріг тощо) або покращення їх якості
у порівнянні з попередніми роками?**

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так, є певні зміни на краще	Змін немає, але чув, що вони заплановані	Змін немає, і ніхто їх не планує	Стало навіть гірше	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	40.9	24.8	20.7	2.3	11.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	31.3	28.1	25.0	5.6	10.0	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	32.2	20.4	32.9	8.0	6.5	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	41.8	18.5	24.4	7.0	8.2	37.9
Стать						
- чоловік (n=836)	40.8	20.5	24.8	5.0	8.9	45.2
- жінка (n=1164)	38.4	23.4	23.0	5.6	9.7	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=260)	33.8	21.1	27.1	5.8	12.3	21.2
- 30-39 років (n=410)	37.4	25.7	25.3	3.9	7.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	47.5	22.7	18.4	4.7	6.7	16.6
- 50-59 років (n=412)	41.4	22.7	23.6	4.9	7.4	17.7
- 60-69 років (n=319)	39.0	18.2	27.8	5.8	9.3	12.4
- 70+ років (n=273)	39.2	20.8	19.9	7.2	12.9	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=155)	39.2	25.4	22.5	3.7	9.3	7.7
- повна середня (n=595)	35.2	19.1	27.2	5.2	13.2	29.4
- середня спеціальна (n=650)	38.4	22.6	23.9	7.3	7.8	31.8
- вища (n=588)	44.9	22.9	21.0	3.8	7.5	30.5
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	36.3	22.6	25.0	5.7	10.4	19.3
- службовець (n=198)	44.0	20.4	22.2	4.0	9.3	10.0

100% у рядку	Так, є певні зміни на краще	Змін немає, але чув, що вони заплановані	Змін немає, і ніхто їх не планує	Стало навіть гірше	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- спеціаліст (n=271)	47.1	18.0	22.8	5.4	6.7	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	53.6	19.6	12.7	2.4	11.7	5.1
- домогосподарка (n=170)	31.5	25.4	35.7	2.2	5.2	8.7
- на пенсії (n=654)	37.9	20.9	23.4	7.1	10.6	28.9
- учень, студент (n=39)	30.1	22.7	22.9	7.7	16.7	3.0
- безробітний (n=130)	37.1	27.4	23.9	3.9	7.7	6.9
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=306)	35.3	22.9	25.8	8.4	7.6	14.1
- низький (n=897)	35.8	22.0	25.2	5.7	11.4	44.0
- середній (n=656)	43.7	19.9	24.2	3.9	8.3	33.9
- високий (n=95)	57.5	28.2	10.2	3.0	1.1	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

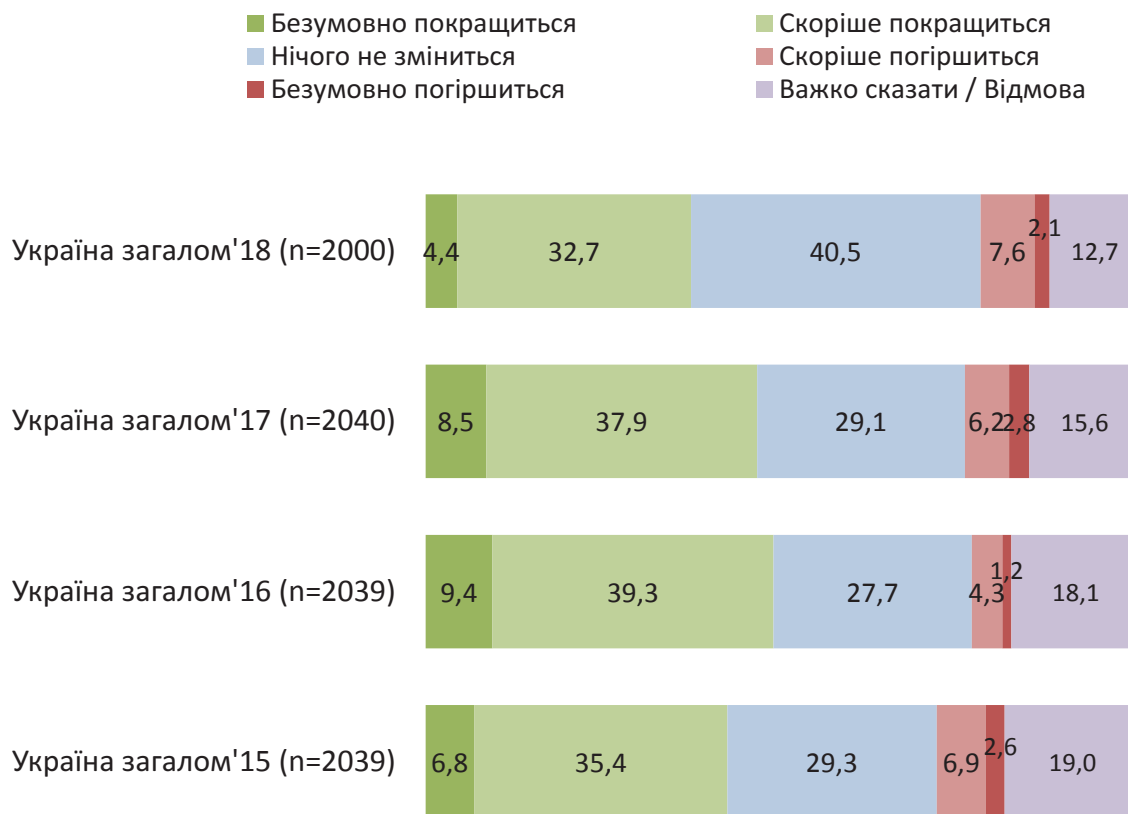
2.4 Сприйняття можливих наслідків реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні

Простежується **зниження оптимізму населення щодо наслідків реформи децентралізації для України в цілому**: якщо в 2017 році 46% вважали, що ситуація покращиться, то зараз – 37% (Діаграма 2.4.1). Водночас, частка тих, хто очікує на погіршення, практично не змінилася, і становить 10%. Також з 29% до 40.5% зросла частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться. Можливо, зниження оптимізму принаймні почасти є наслідком наближення виборів і відповідних тенденцій.

Діаграма 2.4.1

В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування. Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед усіх респондентів)

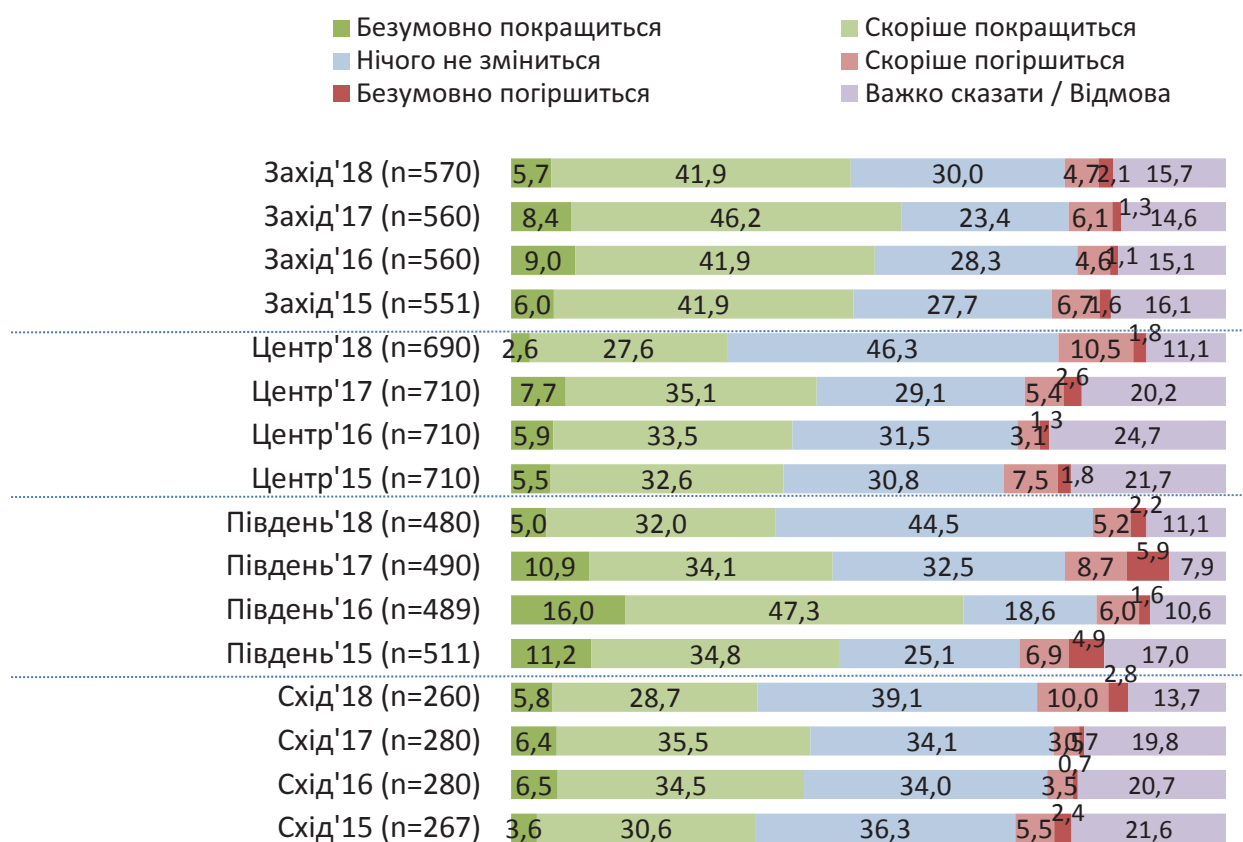

На Діаграмі 2.4.2 результати наводяться у регіональному вимірі. **Зниження оптимізму зачепило, фактично, усі регіони країни:** усяди на 7-12.5% стало менше тих, хто очікує на покращення ситуації в Україні в цілому внаслідок реалізації реформи децентралізації (але в першу чергу за рахунок збільшення частки тих, хто очікує, що нічого не зміниться).

Діаграма 2.4.2

В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування. Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед усіх респондентів)

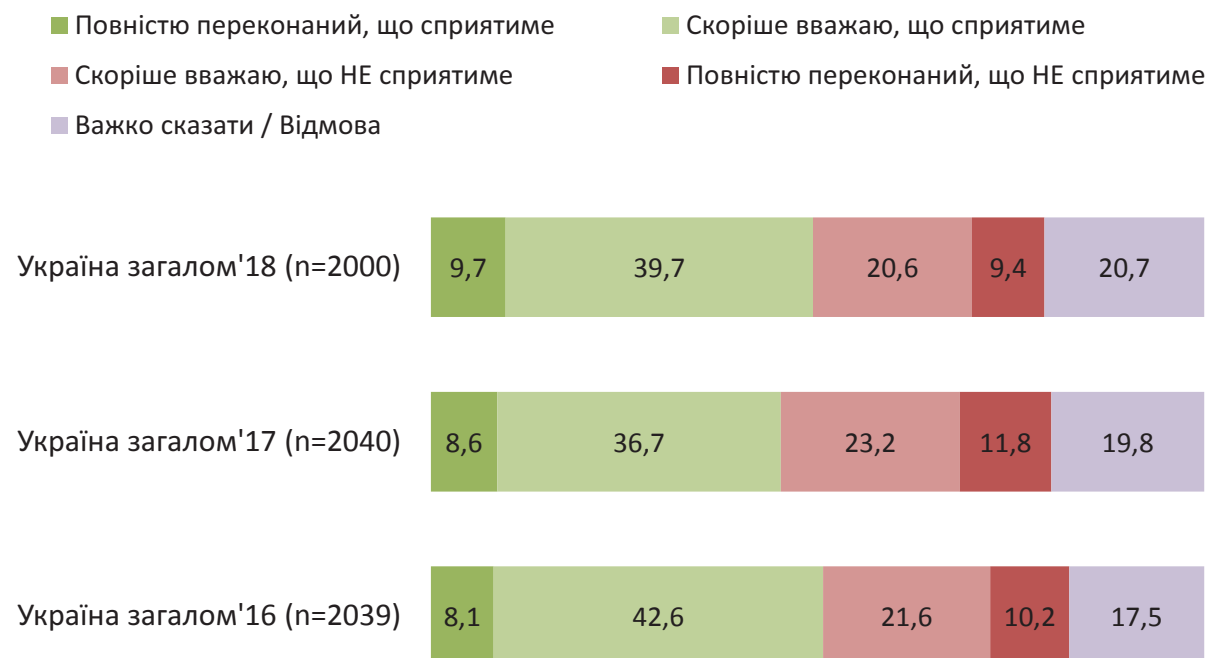
Разом з цим, **49% українців вірять, що нинішня реформа місцевого самоврядування і децентралізація сприятиме розвитку громад України**, хоча з них лише 10% повністю переконані в цьому (Діаграма 2.4.3). Не вірять у потенціал реформи – 30% населення.

Водночас, **порівняно з 2017 роком показник дещо зріс – з 45% до 49%** (а частка тих, хто вважає, що реформа не сприятиме розвитку громад, знизилася з 35% до 30%).

Діаграма 2.4.3

Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед усіх респондентів)

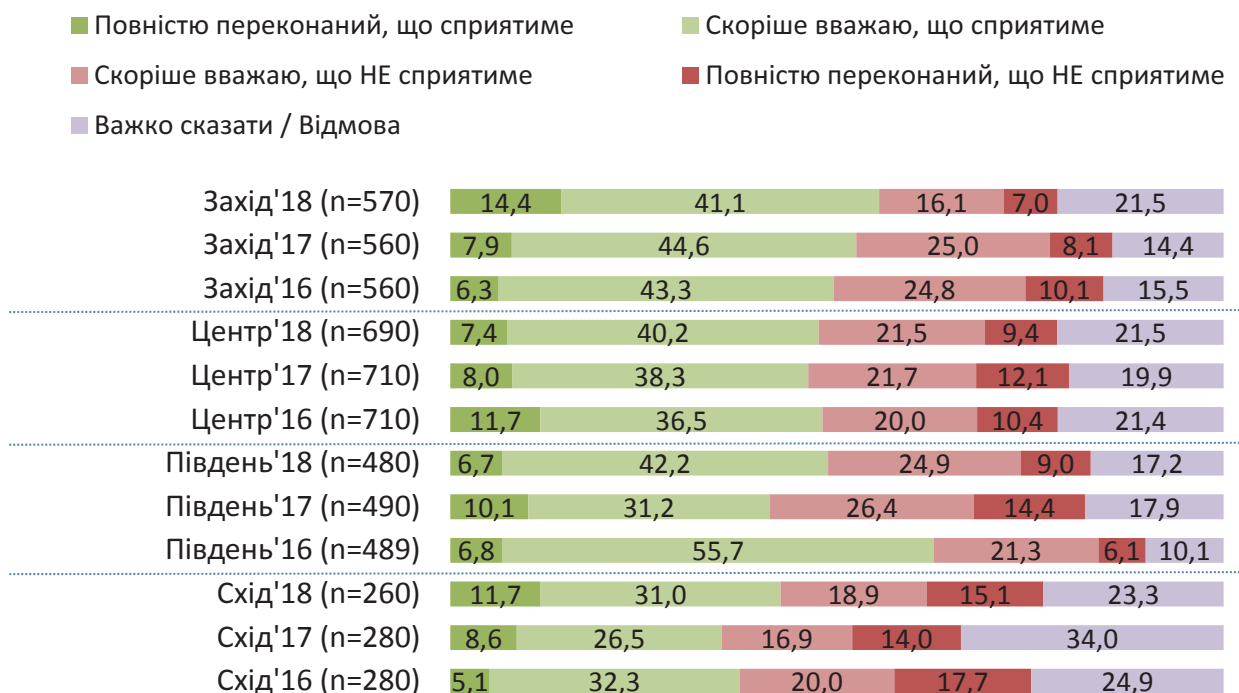

На Діаграмі 2.4.4 результати наводяться у регіональному вимірі. У всіх регіонах простежується позитивний тренд з 2017 року, але найбільше (на 8%) зросла частка тих, хто вірить у реформу, серед жителів Півдня і Сходу України.

Діаграма 2.4.4

Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед усіх респондентів)

Зі зростанням обізнаності зростає оптимізм щодо результатів реформи з децентралізації. Якщо серед тих, хто нічого не знає про реформу, лише 19% очікують на покращення і 20% вірять у те, що це сприятиме розвитку громад (проти 37%, які не вірять), то у випадку тих, кому вже «дещо відомо» уже 38% очікують на покращення ситуації і 53% вважають, що це сприятиме розвитку громад (проти 30%) (Таблиця 2.4.1а-б). У випадку же тих, кому **добре відомо** про реформу, **53% очікують на покращення** ситуації в Україні в цілому і **69% вірять, що це сприятиме розвитку** громад (проти 24%).

Важливо звернути увагу, що у випадку запитання про вплив на ситуацію в Україні в цілому, не більше 9% очікують на погіршення ситуації. Тобто в найгіршому випадку певна частина населення не стільки «боїться» негативних наслідків реформи, скільки просто мало вірить у її ефективність.

Таблиця 2.4.1а-б

а. В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування. Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому? / б. Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед респондентів залежно від рівня *обізнаності* з кроками щодо реформування)

100% у стовпчику	Добре відомо (n=357)	Дещо відомо (n=1254)	Зовсім не відомо (n=318)
а. Вплив на ситуацію			
☺ Покращиться	53.4	37.9	19.1
☹ Не зміниться	27.7	40.5	53.8
☹ Погіршиться	11.2	9.9	9.1
? Важко сказати / відмова	7.7	11.8	18.0
б. Розвиток громад			
☺ Сприятиме розвитку	68.8	53.0	20.4
☹ Не сприятиме розвитку	23.9	30.2	36.9
? Важко сказати / відмова	7.3	16.7	42.7

В Таблиці 2.4.2а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.4.2а-б

а. В процесі децентралізації держава передає частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування. Як, на Вашу думку, це впливає на ситуацію в Україні в цілому? / б. Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Вплив на ситуацію				▶	б. Розвиток громад			Потенціал верстви* ↑
	Покращиться 😊	Не зміниться 😐	Погіршиться 😞	Важко сказати / Відмова ?		Сприятиме розвитку 😊	Не сприятиме розвитку 😞	Важко сказати / Відмова ?	
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=680)	39.6	35.5	9.4	15.5		50.1	32.0	17.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	36.1	42.4	7.0	14.5		46.5	36.8	16.8	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	45.6	28.6	14.5	11.4		57.5	25.3	17.1	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	34.4	45.3	10.0	10.3		48.6	27.0	24.4	37.9
Стать									
- чоловік (n=836)	38.0	41.8	9.3	10.9		50.3	32.0	17.7	45.2
- жінка (n=1164)	36.4	39.5	10.0	14.2		48.7	28.2	23.1	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=260)	34.5	44.8	9.4	11.3		48.1	29.3	22.6	21.2
- 30-39 років (n=410)	40.5	40.0	8.8	10.7		52.6	27.0	20.4	18.5
- 40-49 років (n=326)	40.5	38.4	9.4	11.7		51.1	29.7	19.3	16.6
- 50-59 років (n=412)	39.4	40.5	9.2	10.9		50.1	33.3	16.6	17.7
- 60-69 років (n=319)	30.1	43.1	9.3	17.5		46.8	32.8	20.4	12.4
- 70+ років (n=273)	35.9	34.8	12.6	16.7		46.5	28.3	25.2	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=155)	32.8	40.9	9.3	17.0		45.9	32.4	21.6	7.7
- повна середня (n=595)	35.1	42.3	9.6	13.0		43.5	32.5	24.0	29.4
- середня спеціальна (n=650)	35.7	41.5	10.2	12.6		48.5	29.6	21.9	31.8
- вища (n=588)	41.8	37.6	9.4	11.1		57.0	27.3	15.7	30.5

100% у рядку	а. Вплив на ситуацію				▶	б. Розвиток громад			Потенціал верстви* ↑
	Покращиться	Не зміниться	Погіршиться	Важко сказати / Відмова		Сприятиме розвитку	Не сприятиме розвитку	Важко сказати / Відмова	
	😊	😐	😞	?		😊	😞	?	
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	31.8	48.2	9.3	10.8		46.2	35.0	18.8	19.3
- службовець (n=198)	37.6	42.4	9.6	10.5		47.6	29.8	22.6	10.0
- спеціаліст (n=271)	42.3	38.5	9.3	9.8		58.8	24.3	16.9	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	45.1	29.9	7.3	17.7		67.1	17.3	15.6	5.1
- домогосподарка (n=170)	45.2	36.1	8.9	9.7		56.9	17.0	26.1	8.7
- на пенсії (n=654)	34.3	39.0	11.2	15.5		46.2	32.3	21.5	28.9
- учень, студент (n=39)	43.9	41.9	10.7	3.5		43.0	36.1	20.9	3.0
- безробітний (n=130)	39.5	34.4	8.1	18.1		38.0	38.5	23.4	6.9
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=306)	31.0	43.3	10.4	15.2		43.2	32.3	24.5	14.1
- низький (n=897)	33.9	41.6	11.5	13.0		46.4	32.0	21.6	44.0
- середній (n=656)	41.3	39.4	7.3	11.9		54.1	26.8	19.1	33.9
- високий (n=95)	50.8	31.8	6.6	10.8		55.9	28.4	15.7	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.5 Сфери відповідальності органів місцевого самоврядування / органів влади і очікувані результати реформи місцевого самоврядування і децентралізації

Жителі України не мають однозначного уявлення, за які сфери несуть відповідальність органи місцевого самоврядування, а за які – органи влади. Водночас, більшість респондентів вважають, що самоврядування несе відповідальність за благоустрій (77.5% проти 21% тих, які вважають відповідальними Уряд / Президента), ремонт і утримання доріг (62% проти 35%), надання адміністративних послуг (59.5% проти 36%). Приблизно однакова кількість респондентів називали органи самоврядування і органи влади у випадку охорони правопорядку (45% проти 51%) і охорони навколишнього середовища (43% проти 52.5%). У випадку всіх інших сфер зі списку більшість респондентів називали органи влади, а органи місцевого самоврядування називали від чверті до третини респондентів.

Діаграма 2.5.1

На Вашу думку, хто повинен відповідати за якість надання послуг у таких сферах?

(% серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 2.5.1 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.5.1

На Вашу думку, хто повинен відповідати за якість надання послуг у таких сферах?

(% серед респондентів відповідного регіону)

100% у стовпчику	Захід	Центр	Південь	Схід
Охорона здоров'я на первинному рівні				
Органи місцевого самоврядування	37.3	33.6	41.0	21.8
Уряд	48.2	53.6	46.6	54.8
Президент	9.2	7.9	10.8	21.2
Важко сказати / Відмова	5.4	5.0	1.6	2.3
Охорона здоров'я на вторинному рівні				
Органи місцевого самоврядування	40.2	21.5	21.0	22.6
Уряд	47.9	65.6	70.0	63.2
Президент	6.8	7.9	6.6	10.6
Важко сказати / Відмова	5.2	5.0	2.4	3.6
Дошкільна освіта				
Органи місцевого самоврядування	42.9	28.8	24.3	25.2
Уряд	45.3	59.9	70.0	64.8
Президент	7.8	4.8	4.3	6.9
Важко сказати / Відмова	4.0	6.5	1.4	3.0
Середня освіта				
Органи місцевого самоврядування	40.7	22.6	18.3	19.1
Уряд	47.8	66.5	73.7	72.9
Президент	8.0	4.6	6.2	5.3
Важко сказати / Відмова	3.4	6.2	1.8	2.7
Ремонт і утримання доріг, тротуарів				
Органи місцевого самоврядування	61.4	60.7	68.3	58.1
Уряд	30.3	32.6	24.2	38.4
Президент	5.6	2.4	6.7	1.8
Важко сказати / Відмова	2.6	4.3	0.9	1.8
Соціальний захист населення: надання пільг				
Органи місцевого самоврядування	24.9	21.7	22.0	20.3
Уряд	63.2	65.7	64.4	69.5
Президент	8.4	9.1	12.9	8.5
Важко сказати / Відмова	3.5	3.6	0.7	1.7
Соціальний захист населення: надання субсидій				
Органи місцевого самоврядування	23.5	21.0	19.3	22.8
Уряд	65.9	68.0	70.1	67.5
Президент	7.1	7.8	9.7	8.4
Важко сказати / Відмова	3.6	3.2	0.9	1.2
Надання адміністративних послуг				
Органи місцевого самоврядування	65.7	62.1	47.3	63.2
Уряд	26.5	29.8	29.4	28.6
Президент	3.2	2.0	21.3	6.3
Важко сказати / Відмова	4.6	6.2	2.0	1.9

100% у стовпчику	Захід	Центр	Південь	Схід
Благоустрій				
Органи місцевого самоврядування	82.5	77.9	74.6	71.9
Уряд	13.5	18.1	19.1	21.7
Президент	2.1	1.9	5.2	4.6
Важко сказати / Відмова	1.9	2.1	1.2	1.8
Охорона навколишнього середовища				
Органи місцевого самоврядування	48.3	41.6	39.1	40.8
Уряд	41.3	45.9	52.0	48.2
Президент	6.6	5.1	5.6	8.4
Важко сказати / Відмова	3.7	7.4	3.2	2.6
Охорона правопорядку				
Органи місцевого самоврядування	47.6	46.0	38.0	52.7
Уряд	39.8	42.6	54.0	39.6
Президент	9.0	4.9	6.4	4.6
Важко сказати / Відмова	3.6	6.4	1.5	3.1
Культура				
Органи місцевого самоврядування	42.7	33.1	43.4	33.2
Уряд	46.9	54.0	49.0	60.2
Президент	5.1	5.3	4.6	1.9
Важко сказати / Відмова	5.4	7.6	3.0	4.8
Спорт				
Органи місцевого самоврядування	40.1	31.2	38.3	37.2
Уряд	48.4	55.4	52.9	55.7
Президент	4.8	4.9	5.1	1.4
Важко сказати / Відмова	6.7	8.6	3.8	5.7

Зараз найбільш очікуваними результатами від реформи є поліпшення якості і доступності послуг (50% хотіли б відчутти такий наслідок, а 17% називають це «очікуваним наслідком №1» для них), покращення добробуту громад (49% і 15%), зменшення корупції (47% і 28%) (Таблиця 2.5.2).

Таблиця 2.5.2

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчутти в першу чергу?

(% серед усіх респондентів)

% у стовпчику	2018 (n=2000)	
	Топ-3	№1
Поліпшення якості та доступності послуг (освіта, медицина, культура, комунальне обслуговування, спрощення процедур отримання довідок, документів тощо)	49.8	17.4
Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	48.7	14.8
Зменшення корупції	47.3	28.0
Збільшення можливостей для простих громадян впливати на рішення влади	32.3	6.4
Відродження та розвиток України в цілому	31.7	4.6
Зменшення свавілля чиновників	29.4	8.2
Прискорення розв'язання конфлікту на сході України	28.7	14.4
Підвищення професійності та ефективності влади	16.6	2.5

В Таблиці 2.5.3 і 2.5.4 дані наведені у розрізі окремих верств населення України. Як можна бачити, усі верстви населення очікують в першу чергу на боротьбу з корупцією.

Таблиця 2.5.3

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчутти в першу чергу?

Один з топ-3 очікуваних результатів

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	Зменшення корупції	Збільшення можливостей впливати на владу	Відродження України	Зменшення свавілля чиновників	Прискорення розв'язання конфлікту на сході	Підвищення професійності влади	Потенціал верстви*
Регіони України									
- Захід (n=570)	52.8	48.7	47.6	31.3	25.3	33.2	24.9	14.0	27.0
- Центр (n=690)	54.8	50.6	44.6	30.5	31.4	27.3	26.1	17.2	34.9
- Південь (n=480)	48.2	50.7	56.0	32.4	36.7	27.3	22.3	17.6	25.0
- Схід (n=260)	33.7	39.9	37.1	38.9	36.0	31.0	55.7	18.7	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=680)	49.4	51.7	41.8	35.9	26.6	29.2	27.0	17.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	44.4	57.4	56.1	21.1	37.7	31.5	19.7	14.2	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	54.6	52.1	56.9	33.0	33.9	28.1	12.5	23.0	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	51.1	43.4	47.3	32.9	33.3	29.0	35.0	16.0	37.9
Стать									
- чоловік (n=836)	50.2	47.6	47.7	34.4	31.4	29.1	28.9	16.6	45.2
- жінка (n=1164)	49.5	49.6	47.0	30.5	31.9	29.6	28.6	16.6	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=260)	41.7	49.0	46.3	35.7	29.6	30.7	32.9	13.7	21.2
- 30-39 років (n=410)	52.4	48.6	48.9	34.1	31.4	26.9	29.7	17.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	54.3	48.5	46.8	32.0	29.4	31.5	23.0	20.4	16.6
- 50-59 років (n=412)	53.2	50.6	49.2	30.3	30.8	28.7	26.1	19.4	17.7

% у рядку	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	Зменшення корупції	Збільшення можливостей пливати на владу	Відродження України	Зменшення свавілля чиновників	Прискорення розв'язання конфлікту на сході	Підвищення професійності влади	Потенціал верстви*
- 60-69 років (n=319)	53.8	50.6	49.3	31.5	29.8	28.8	29.1	16.8	12.4
- 70+ років (n=273)	45.6	44.5	42.9	28.1	40.9	29.5	30.8	11.4	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=155)	39.9	50.6	52.0	28.4	32.9	41.0	24.1	12.2	7.7
- повна середня (n=595)	51.3	51.2	45.5	32.1	31.2	27.6	27.6	16.0	29.4
- середня спеціальна (n=650)	51.0	47.5	47.6	31.3	31.2	28.6	32.7	12.4	31.8
- вища (n=588)	49.8	47.0	47.1	34.5	32.1	29.3	26.3	22.9	30.5
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	48.5	46.6	47.4	33.7	31.0	28.1	32.6	16.0	19.3
- службовець (n=198)	55.4	44.9	46.6	34.4	28.5	28.9	23.1	19.9	10.0
- спеціаліст (n=271)	53.9	47.4	45.7	34.6	34.3	31.6	24.0	18.8	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	57.1	45.7	46.7	41.6	28.8	32.4	18.7	16.8	5.1
- домогосподарка (n=170)	44.2	56.5	47.2	30.5	28.0	32.4	28.6	19.6	8.7
- на пенсії (n=654)	48.0	48.4	47.1	28.0	36.3	28.0	32.2	14.3	28.9
- учень, студент (n=39)	54.3	53.1	49.8	24.1	28.8	32.0	27.0	18.1	3.0
- безробітний (n=130)	41.3	54.4	55.3	34.5	24.3	29.7	21.8	14.7	6.9
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=306)	37.9	41.6	49.2	26.4	28.4	26.3	38.7	12.9	14.1
- низький (n=897)	50.9	48.3	45.2	33.6	31.3	30.5	29.6	16.0	44.0
- середній (n=656)	53.4	52.0	47.4	32.6	32.4	29.4	25.3	18.7	33.9
- високий (n=95)	52.7	53.7	58.6	34.2	38.1	25.2	14.5	14.9	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Таблиця 2.5.4

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчувати в першу чергу?

Очікуваний результат №1

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	Зменшення корупції	Збільшення можливостей впливати на владу	Відродження України	Зменшення свавілля чиновників	Прискорення розв'язання конфлікту на сході	Підвищення професійності влади	Потенціал верстви*
Регіони України									
- Захід (n=570)	16.6	13.4	29.9	6.7	5.2	9.9	8.5	4.0	27.0
- Центр (n=690)	22.3	19.1	23.7	5.6	4.8	7.9	11.7	1.5	34.9
- Південь (n=480)	16.6	13.6	37.0	8.1	4.2	6.0	9.4	2.7	25.0
- Схід (n=260)	7.3	8.4	18.6	4.9	3.8	9.8	43.1	2.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=680)	19.9	15.8	22.4	6.9	4.8	9.2	13.5	2.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	13.6	19.5	34.0	4.9	7.3	6.5	7.8	2.1	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	19.0	19.1	40.8	3.0	5.3	6.8	3.6	2.4	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	16.4	12.0	28.6	7.0	3.6	8.2	18.5	2.7	37.9
Стать									
- чоловік (n=836)	16.8	14.4	29.0	6.4	5.7	8.1	14.3	2.1	45.2
- жінка (n=1164)	17.9	15.1	27.2	6.5	3.8	8.3	14.4	2.9	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=260)	18.0	16.5	27.5	4.3	3.6	7.8	17.5	1.3	21.2
- 30-39 років (n=410)	13.7	16.1	29.4	8.0	5.9	8.5	13.8	2.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	19.5	12.8	27.1	8.2	5.5	10.5	9.4	3.2	16.6
- 50-59 років (n=412)	19.8	13.7	29.3	5.4	3.1	7.7	14.2	3.8	17.7
- 60-69 років (n=319)	15.5	14.7	30.9	6.2	5.0	8.5	13.5	2.6	12.4
- 70+ років (n=273)	17.4	14.4	24.1	7.2	5.2	6.2	17.3	1.8	13.7

100% у рядку	Поліпшення якості та доступності послуг	Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	Зменшення корупції	Збільшення можливостей впливати на владу	Відродження України	Зменшення свавілля чиновників	Прискорення розв'язання конфлікту на сході	Підвищення професійності влади	Потенціал верстви*
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=155)	10.6	13.8	31.0	7.1	6.1	10.7	15.8	1.0	7.7
- повна середня (n=595)	20.6	15.9	24.3	7.0	4.0	7.4	14.5	2.6	29.4
- середня спеціальна (n=650)	14.3	14.9	28.5	5.7	4.9	8.1	16.5	2.1	31.8
- вища (n=588)	19.1	14.2	30.1	6.3	4.7	8.7	11.5	3.3	30.5
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	14.1	14.0	25.4	6.1	5.6	8.7	19.2	2.9	19.3
- службовець (n=198)	23.9	9.4	27.4	7.4	4.9	8.0	10.5	2.7	10.0
- спеціаліст (n=271)	22.5	13.6	29.8	6.5	3.7	8.4	10.6	3.3	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	20.0	20.5	26.1	7.3	5.4	8.7	7.4	2.4	5.1
- домогосподарка (n=170)	13.8	21.2	27.2	4.1	2.6	12.7	13.8	3.0	8.7
- на пенсії (n=654)	14.9	14.9	28.9	6.0	4.8	6.7	17.5	1.9	28.9
- учень, студент (n=39)	18.3	22.5	27.2	11.1	0.0	6.8	14.0	0.0	3.0
- безробітний (n=130)	14.0	12.8	34.7	5.3	6.3	9.5	8.7	3.2	6.9
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=306)	10.7	10.6	24.8	5.0	5.3	6.8	24.8	1.7	14.1
- низький (n=897)	19.6	14.6	26.7	5.8	4.2	8.4	15.2	2.2	44.0
- середній (n=656)	17.2	17.4	28.9	7.1	4.8	8.1	11.3	3.5	33.9
- високий (n=95)	22.2	9.6	41.8	4.7	4.0	10.6	3.8	0.8	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Загалом, **45% українців бачать покращення від реформи децентралізації у сфері ремонту та утримання доріг (бачать погіршення – 16%), 38% – у сфері благоустрою (проти 13.5%)** (Діаграма 2.5.2). У випадку надання адміністративних послуг 23% бачать покращення ситуації, 17% – погіршення. У випадку інших сфер не більше 13% бачать покращення ситуації.

Причому, **найбільш критично сприймається ситуації у сфері охорони здоров'я** (щодо первинного рівня 39% відзначають погіршення і лише 10% – покращення; щодо вторинного рівня – 41% проти 8%) і **у сфері соціального захисту** (щодо надання пільг 40% відзначають погіршення і лише 7% – покращення; щодо надання субсидій – 48% проти 7%). Водночас доцільно звернути увагу, що у випадку цих сфер більшість респондентів якраз вважають в першу чергу відповідальними центральні органи влади, а не органи місцевого самоврядування. Вочевидь, у випадку цих сфер скоріше мова йде не про зв'язок між реформою децентралізації і наслідками для цієї сфери, а в цілому про негативну оцінку громадянами зміни у цих сферах.

Діаграма 2.5.2

На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади впливає на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...

(% серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 2.5.5 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.5.5

На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади впливає на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...

(% серед респондентів відповідного регіону)

	100% у стовпчику	Захід	Центр	Південь	Схід
Охорона здоров'я на первинному рівні					
☺ Покращується		9.1	12.2	8.9	9.4
☹ Не змінюється		53.4	40.4	33.1	49.2
☹ Погіршується		28.5	38.8	52.9	33.8
? Важко сказати / Відмова		9.0	8.6	5.0	7.6
Охорона здоров'я на вторинному рівні					
☺ Покращується		8.1	8.4	6.4	8.7
☹ Не змінюється		52.4	37.4	33.9	47.2
☹ Погіршується		30.0	43.8	54.2	33.9
? Важко сказати / Відмова		9.5	10.5	5.6	10.2
Дошкільна освіта					
☺ Покращується		17.0	11.6	8.0	11.3
☹ Не змінюється		53.0	47.3	50.7	51.4
☹ Погіршується		11.2	18.3	24.0	16.4
? Важко сказати / Відмова		18.8	22.8	17.4	20.9
Середня освіта					
☺ Покращується		15.7	11.8	9.5	9.1
☹ Не змінюється		53.9	48.5	49.3	52.8
☹ Погіршується		12.4	19.3	24.4	18.6
? Важко сказати / Відмова		17.9	20.4	16.8	19.6
Ремонт і утримання доріг, тротуарів					
☺ Покращується		41.2	46.6	48.7	38.5
☹ Не змінюється		37.5	33.8	30.8	34.5
☹ Погіршується		15.0	15.5	17.6	19.6
? Важко сказати / Відмова		6.3	4.1	2.9	7.3
Соціальний захист населення: надання пільг					
☺ Покращується		6.3	6.1	8.2	8.0
☹ Не змінюється		51.6	39.3	39.0	38.3
☹ Погіршується		28.9	43.1	47.6	42.1
? Важко сказати / Відмова		13.2	11.6	5.2	11.6
Соціальний захист населення: надання субсидій					
☺ Покращується		6.4	5.6	7.9	7.7
☹ Не змінюється		46.3	28.9	36.9	35.1
☹ Погіршується		34.8	55.7	50.6	46.7
? Важко сказати / Відмова		12.4	9.8	4.6	10.6
Надання адміністративних послуг					
☺ Покращується		28.8	23.8	17.0	17.2
☹ Не змінюється		44.9	42.7	52.7	53.0
☹ Погіршується		12.2	17.2	19.4	18.9
? Важко сказати / Відмова		14.2	16.4	10.9	11.0

	100% у стовпчику	Захід	Центр	Південь	Схід
Благоустрій					
☺	Покращується	37.5	39.8	38.2	32.5
☹	Не змінюється	45.4	40.8	40.9	44.9
☹	Погіршується	10.0	13.5	16.5	15.1
?	Важко сказати / Відмова	7.0	6.0	4.4	7.4
Охорона навколишнього середовища					
☺	Покращується	12.2	11.3	10.4	10.9
☹	Не змінюється	52.5	57.1	56.4	63.9
☹	Погіршується	26.2	21.4	25.0	14.5
?	Важко сказати / Відмова	9.1	10.3	8.2	10.7
Охорона правопорядку					
☺	Покращується	13.2	12.1	11.7	9.9
☹	Не змінюється	58.1	56.4	52.3	65.2
☹	Погіршується	15.2	23.0	29.6	15.8
?	Важко сказати / Відмова	13.5	8.5	6.4	9.1
Культура					
☺	Покращується	12.7	14.0	10.7	8.5
☹	Не змінюється	61.9	56.9	65.5	61.2
☹	Погіршується	9.4	16.6	13.6	16.6
?	Важко сказати / Відмова	16.0	12.5	10.2	13.7
Спорт					
☺	Покращується	12.2	16.9	11.7	7.7
☹	Не змінюється	62.6	51.4	63.4	63.5
☹	Погіршується	8.5	16.4	14.2	14.6
?	Важко сказати / Відмова	16.7	15.4	10.7	14.2

2.6 Готовність органів місцевого самоврядування до використання нових повноважень. Наслідки отримання додаткових повноважень

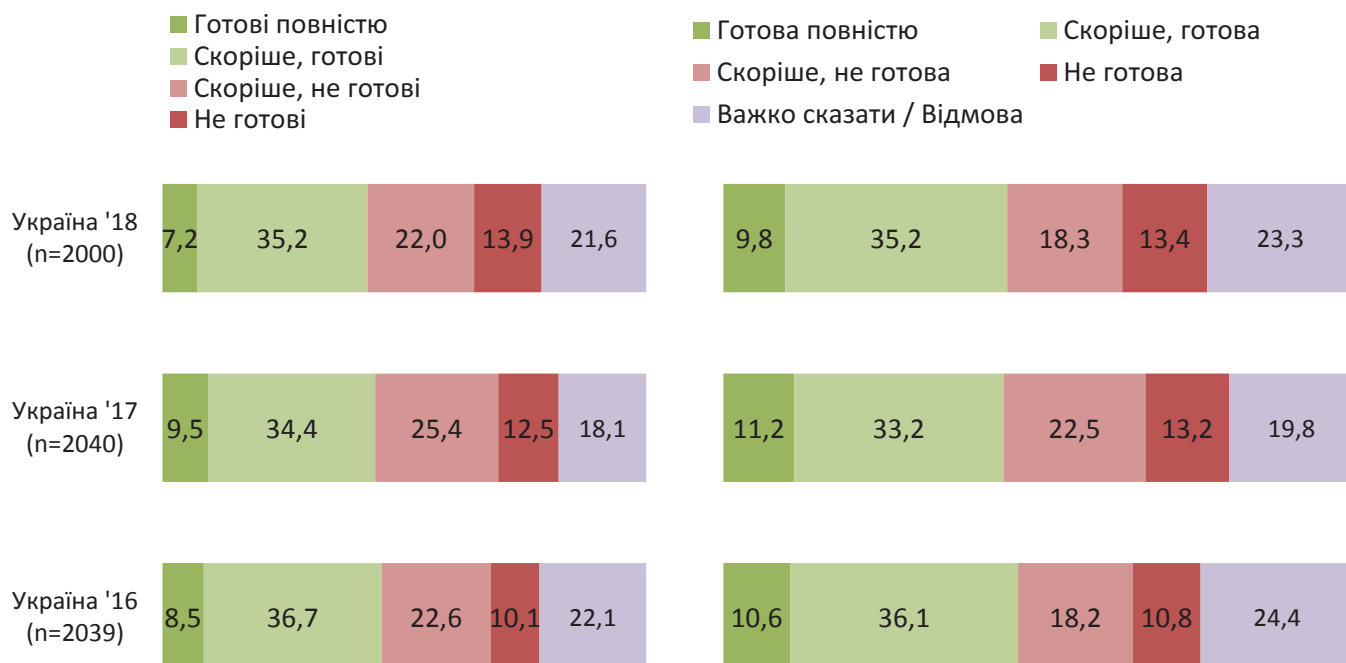
Близько половини населення (42%) вважають, що органи місцевого самоврядування загалом готові використати надані їм нові повноваження на благо громади, хоча з них лише 7% повністю переконані в цьому (у 2017 році 44% вважали готовими) (Діаграма 2.6.1а-б). При цьому кожен третій українець (36%, у 2017 році – 38%) дотримується протилежної думки. Подібні показники простежують і у випадку готовності своєї місцевої ради – 45% вважають, що «їхня» місцева рада готова до цього (минулого року – 44%), не вважають так – 32% (минулого року – 36%).

Діаграма 2.6.1а-б

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади?

б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед усіх респондентів)

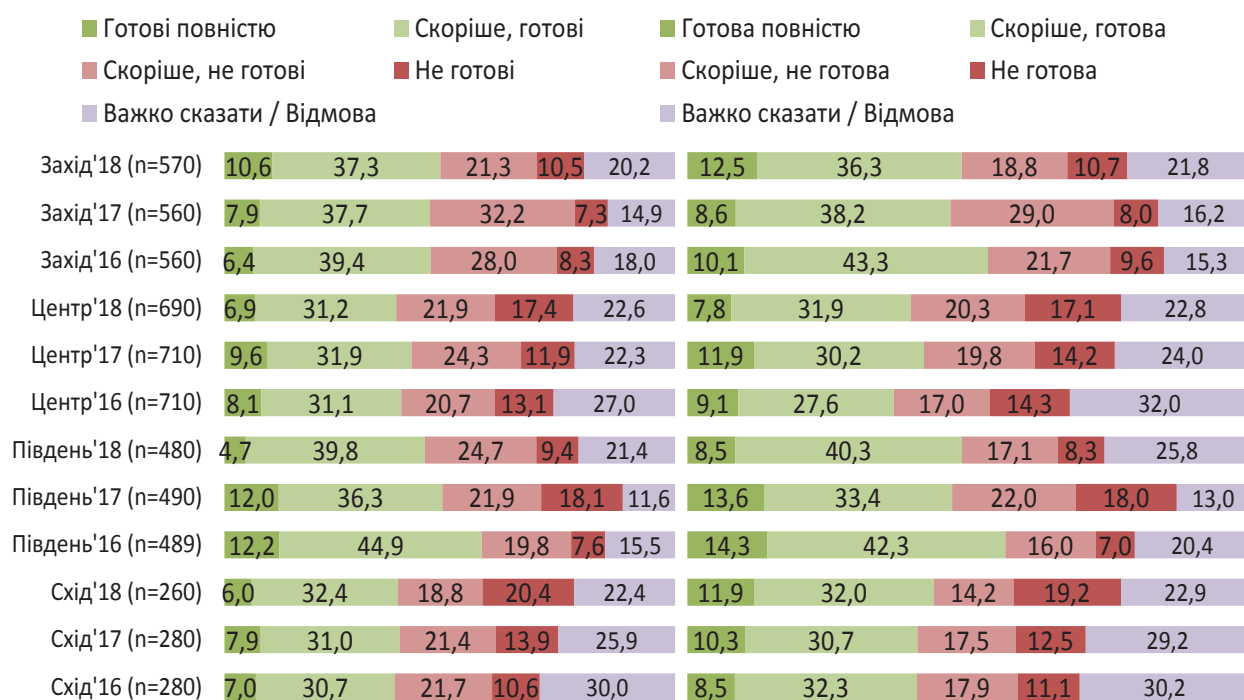
На Діаграмі 2.6.2а-б результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 2.6.2а-б

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади?

б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.6.2а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.6.2а-б

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади? / б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Готовність місцевих рад у цілому			▶	б. Готовність своєї ради			Потенціал верстви* ↑
	Готова	Не готова	Важко сказати / Відмова		Готова	Не готова	Важко сказати / Відмова	
	😊	😞	?		😊	😞	?	
Тип і розмір населеного пункту								
- село (n=680)	47.4	33.5	19.1		52.6	26.0	21.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	40.4	42.1	17.5		46.8	37.4	15.7	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	40.1	38.1	21.8		42.9	38.4	18.7	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	39.6	35.7	24.7		39.1	33.2	27.7	37.9
Стать								
- чоловік (n=836)	43.1	37.3	19.6		46.4	31.9	21.8	45.2
- жінка (n=1164)	41.8	34.9	23.3		43.9	31.6	24.6	54.8
Вікові верстви								
- 18-29 років (n=260)	41.2	35.5	23.3		44.4	30.2	25.4	21.2
- 30-39 років (n=410)	44.4	37.4	18.2		45.9	32.3	21.8	18.5
- 40-49 років (n=326)	45.7	33.6	20.7		47.4	32.1	20.5	16.6
- 50-59 років (n=412)	44.0	37.8	18.2		45.8	32.6	21.5	17.7
- 60-69 років (n=319)	37.6	38.9	23.5		40.8	37.4	21.8	12.4
- 70+ років (n=273)	39.9	32.7	27.4		44.5	26.4	29.1	13.7
Освітні верстви								
- неповна середня і нижча (n=155)	31.4	45.8	22.8		43.7	35.4	20.9	7.7
- повна середня (n=595)	42.2	34.7	23.1		46.3	29.8	23.9	29.4

100% у рядку	а. Готовність місцевих рад у цілому			▶	б. Готовність своєї ради			Потенціал верстви* ↑
	Готова 😊	Не готова ☹	Важко сказати / Відмова ?		Готова 😊	Не готова ☹	Важко сказати / Відмова ?	
- середня спеціальна (n=650)	41.2	35.2	23.5		42.4	30.7	26.9	31.8
- вища (n=588)	46.6	35.4	18.0		47.0	33.2	19.9	30.5
Основний рід занять								
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	40.9	38.2	20.9		45.0	31.6	23.4	19.3
- службовець (n=198)	48.3	31.1	20.6		47.2	28.8	24.0	10.0
- спеціаліст (n=271)	50.2	34.5	15.3		48.2	35.4	16.4	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	48.4	30.4	21.2		53.4	25.8	20.8	5.1
- домогосподарка (n=170)	35.3	43.5	21.2		39.6	35.3	25.2	8.7
- на пенсії (n=654)	38.5	35.6	25.9		41.9	31.2	26.9	28.9
- учень, студент (n=39)	56.0	31.9	12.0		55.6	35.9	8.4	3.0
- безробітний (n=130)	36.2	39.9	23.8		37.3	34.5	28.2	6.9
Рівень добробуту родини**								
- дуже низький (n=306)	34.1	40.5	25.4		40.2	35.0	24.9	14.1
- низький (n=897)	41.2	38.0	20.8		44.6	32.3	23.1	44.0
- середній (n=656)	43.0	33.4	23.6		43.6	30.3	26.1	33.9
- високий (n=95)	59.5	27.6	12.8		61.4	27.0	11.5	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Населення України має суперечливі думки щодо можливих наслідків надання органам місцевого самоврядування додаткових повноважень: 34% очікують прискорення розвитку, 18% – на прискорення розвитку країни, 9% і 6% очікують на зменшення корупції у, відповідно, громаді і країні в цілому (Діаграма 2.6.3). Водночас 20% вважають, що це призведе до зростання корупції в громаді, 17% – до формування замкненої і фактично непідконтрольної місцевої влади, а 8% очікують на зростання корупції в країні в цілому. **У цілому, один з позитивних наслідків очікують 49%, а один з негативних – 36% населення.**

Діаграма 2.6.3

На Вашу думку, до чого з переліченого в першу чергу приведе надання додаткових повноважень та ресурсів органам місцевого самоврядування громади?

(% серед усіх респондентів, $n=2000$)

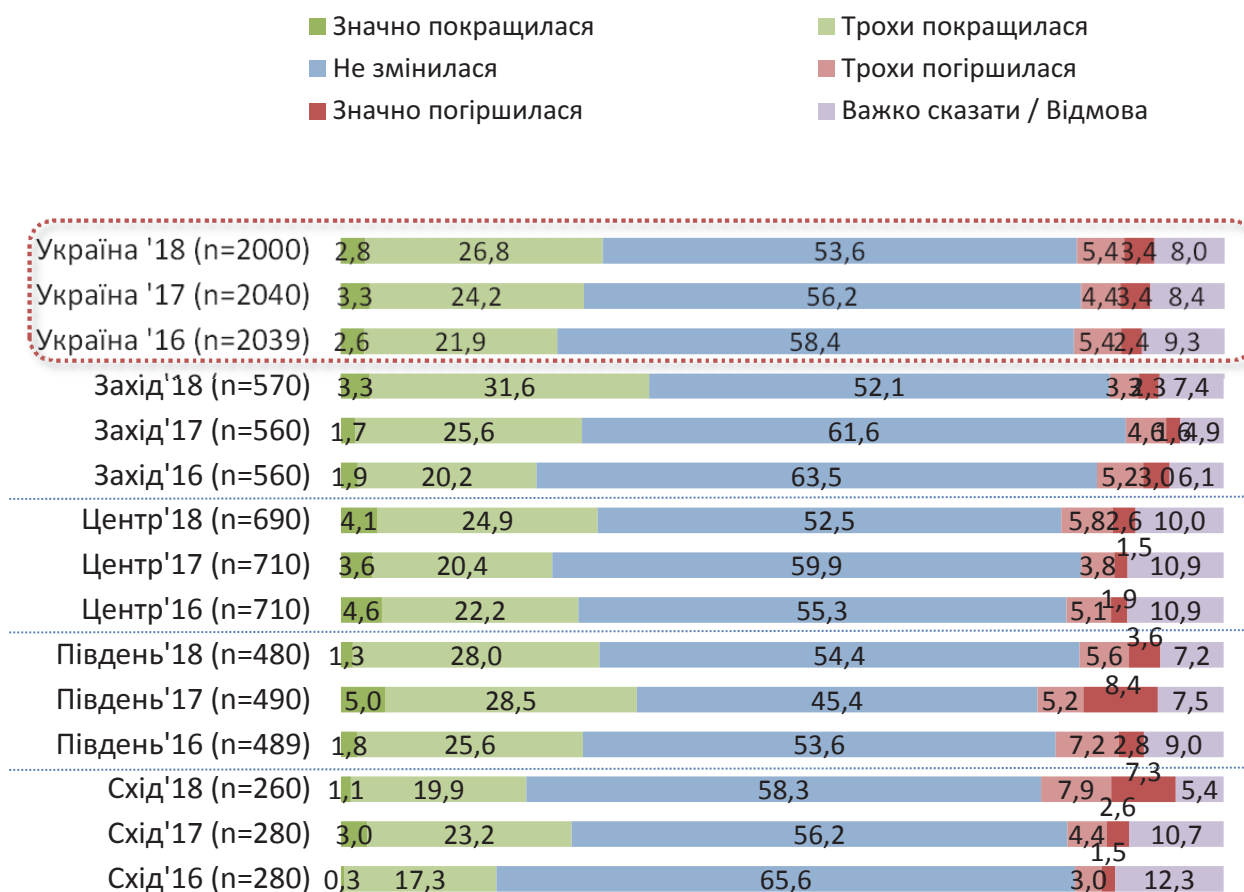
2.7 Динаміка якості послуг, які надаються у громаді

Більшість українців (54%) вважають, що за останній рік у їхній громаді якість послуг не змінилася (минулого року 56% дали аналогічну відповідь) (Діаграма 2.7.1). Разом з цим порівняно з минулим роком, хоч і незначно, але все-таки з **27.5% до 30% зросла частка тих, хто відзначає покращення надання якості послуг**. Утрічі менше респондентів (9%) говорять про погіршення якості (у 2017 році – 8%).

Діаграма 2.7.1

Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.7.1 дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 2.7.1

Як за останній рік, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Покращилася 😊	Не змінилася 😐	Погіршилася 😞	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви* ⚡
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	35.0	52.5	6.7	5.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	22.0	62.8	6.4	8.8	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	22.3	59.0	12.2	6.4	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	29.1	51.0	10.4	9.5	37.9
Стать					
- чоловік (n=836)	29.8	54.5	9.2	6.6	45.2
- жінка (n=1164)	29.5	53.0	8.4	9.1	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=260)	31.9	53.3	7.8	7.0	21.2
- 30-39 років (n=410)	26.9	59.5	7.0	6.6	18.5
- 40-49 років (n=326)	32.3	50.6	10.9	6.3	16.6
- 50-59 років (n=412)	29.3	54.7	7.6	8.4	17.7
- 60-69 років (n=319)	25.5	55.1	10.9	8.5	12.4
- 70+ років (n=273)	30.8	47.4	9.4	12.4	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=155)	28.3	48.2	10.5	13.0	7.7
- повна середня (n=595)	28.0	59.0	8.1	4.9	29.4
- середня спеціальна (n=650)	26.8	53.0	10.9	9.3	31.8
- вища (n=588)	34.5	50.5	6.5	8.5	30.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	24.3	59.2	9.7	6.8	19.3
- службовець (n=198)	28.5	49.6	10.7	11.1	10.0
- спеціаліст (n=271)	33.5	50.6	6.5	9.4	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	36.0	53.8	2.6	7.7	5.1
- домогосподарка (n=170)	33.5	56.5	6.0	4.0	8.7
- на пенсії (n=654)	28.4	50.8	11.2	9.5	28.9
- учень, студент (n=39)	31.8	55.9	6.6	5.6	3.0
- безробітний (n=130)	35.8	55.0	6.6	2.5	6.9

100% у рядку	Покращилася ☺	Не змінилися ☹	Погіршилася ☹	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=306)	27.2	52.7	13.7	6.3	14.1
- низький (n=897)	28.6	55.0	8.6	7.8	44.0
- середній (n=656)	30.0	53.4	7.5	9.1	33.9
- високий (n=95)	42.3	45.1	3.5	9.1	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.8 Фактори, які мають враховуватися реформаторами

У цілому, як і раніше, на думку українців в першу чергу реформатори мають враховувати **думку громадськості через депутатів місцевих рад** (68% і 41%), **думку експертів** (64% вважають, що їхню думку мають враховувати, а 16% вважають, що їхню думку найбільш важливою), **думку громадськості через лідерів громадських рухів** (відповідно, 56% і 20%) та (Діаграма 2.8.1).

Таблиця 2.8.1

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

(% серед усіх респондентів)

% у стовпчику	2018 (n=2000)	
	Топ-3	№1
Думка громадськості через депутатів місцевих рад та сільських, селищних і міських голів	68.4	40.6
Думка фахових експертів та вчених	64.1	15.7
Думка громадськості через лідерів громадянського руху, громадських організацій	56.0	20.0
Вітчизняний досвід та поради практиків	41.5	8.2
Іноземний досвід та рекомендації міжнародних організацій	36.5	7.3

В Таблиці 2.8.2 і 2.8.3 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.8.2

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

Один з топ-3 факторів, які мають враховуватися

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Потенціал верстви*
Регіони України						
- Захід (n=570)	68.8	61.3	57.9	35.6	39.7	27.0
- Центр (n=690)	68.9	60.8	60.2	33.6	42.0	34.9
- Південь (n=480)	66.7	66.2	47.7	54.3	30.0	25.0
- Схід (n=260)	69.2	74.5	57.0	50.4	28.1	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	71.0	56.8	61.0	33.8	37.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	73.5	69.9	50.7	50.9	28.4	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	69.1	79.1	57.4	40.1	31.1	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	64.8	65.6	53.8	44.5	38.9	37.9
Стать						
- чоловік (n=836)	69.5	65.7	56.0	42.0	37.8	45.2
- жінка (n=1164)	67.5	62.7	56.1	41.1	35.5	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=260)	66.4	64.3	55.2	38.0	39.6	21.2
- 30-39 років (n=410)	69.8	66.6	57.9	40.7	39.8	18.5
- 40-49 років (n=326)	68.4	66.7	55.5	39.6	36.4	16.6
- 50-59 років (n=412)	71.3	66.8	60.1	46.8	35.5	17.7
- 60-69 років (n=319)	67.5	58.5	54.5	43.2	38.6	12.4
- 70+ років (n=273)	66.7	58.7	51.6	41.9	27.0	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=155)	67.7	57.0	58.9	46.9	24.5	7.7
- повна середня (n=595)	72.0	63.9	56.4	40.8	34.5	29.4
- середня спеціальна (n=650)	66.1	62.0	53.9	42.2	35.1	31.8
- вища (n=588)	67.9	68.1	57.6	39.4	43.1	30.5

% у рядку	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Потенціал верстви*
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	68.9	66.3	53.8	44.0	31.9	19.3
- службовець (n=198)	68.9	59.9	61.3	40.4	43.5	10.0
- спеціаліст (n=271)	69.2	71.4	57.0	38.3	42.1	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	72.1	57.7	61.4	32.1	53.6	5.1
- домогосподарка (n=170)	71.1	62.2	61.3	40.1	35.4	8.7
- на пенсії (n=654)	67.6	61.1	53.5	45.1	31.1	28.9
- учень, студент (n=39)	75.0	76.1	60.5	31.6	44.5	3.0
- безробітний (n=130)	63.9	69.3	46.9	40.4	32.5	6.9
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=306)	54.2	54.7	43.1	39.0	28.1	14.1
- низький (n=897)	71.1	63.8	58.6	41.2	34.2	44.0
- середній (n=656)	69.3	67.7	58.6	43.4	43.4	33.9
- високий (n=95)	78.1	75.2	48.6	41.6	37.2	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Таблиця 2.8.3

Як Ви вважаєте, що повинні враховувати реформатори в першу чергу для більш успішного проведення реформ?

Фактор №1, який має враховуватися

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Потенціал верстви*
Регіони України						
- Захід (n=570)	44.0	13.0	20.9	6.5	6.5	27.0
- Центр (n=690)	36.9	16.1	23.5	6.7	8.6	34.9
- Південь (n=480)	40.1	16.5	16.3	10.7	7.5	25.0
- Схід (n=260)	44.4	19.0	16.0	11.5	5.3	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	43.8	13.1	20.6	6.4	6.9	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	45.1	16.0	17.6	10.2	7.0	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	43.0	17.3	17.4	8.2	8.3	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	36.6	17.4	20.7	9.0	7.6	37.9
Стать						
- чоловік (n=836)	41.3	16.5	19.5	8.8	7.3	45.2
- жінка (n=1164)	40.1	15.1	20.4	7.8	7.3	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=260)	40.6	13.6	21.0	6.9	9.2	21.2
- 30-39 років (n=410)	40.7	19.8	18.3	7.3	8.2	18.5
- 40-49 років (n=326)	37.7	14.7	22.2	10.5	8.3	16.6
- 50-59 років (n=412)	42.8	18.0	18.6	10.3	6.1	17.7
- 60-69 років (n=319)	39.4	13.3	22.5	9.2	6.0	12.4
- 70+ років (n=273)	42.3	14.2	17.7	5.4	4.9	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=155)	33.6	16.5	22.5	8.7	6.1	7.7
- повна середня (n=595)	45.7	12.1	21.2	7.7	5.9	29.4
- середня спеціальна (n=650)	41.9	14.4	17.4	9.3	6.3	31.8
- вища (n=588)	36.6	20.0	21.2	7.4	10.1	30.5

% у рядку	Думка громадськості через депутатів місцевих рад	Думка фахових експертів та вчених	Думка громадськості через лідерів ГО	Вітчизняний досвід та поради практиків	Іноземний досвід та рекомендації	Потенціал верстви*
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	45.5	15.1	16.1	10.0	5.2	19.3
- службовець (n=198)	39.4	12.9	23.4	6.7	11.4	10.0
- спеціаліст (n=271)	35.8	20.9	19.6	10.2	7.9	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	36.9	20.0	22.4	5.5	10.6	5.1
- домогосподарка (n=170)	37.0	13.4	26.0	8.3	7.0	8.7
- на пенсії (n=654)	41.9	14.3	19.1	8.9	5.0	28.9
- учень, студент (n=39)	40.6	22.5	16.4	5.8	14.7	3.0
- безробітний (n=130)	40.6	15.2	21.1	4.7	7.6	6.9
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=306)	31.9	14.4	16.7	9.3	5.8	14.1
- низький (n=897)	43.8	14.0	20.0	8.0	6.8	44.0
- середній (n=656)	38.5	18.9	20.0	8.9	9.4	33.9
- високий (n=95)	48.7	15.1	26.5	3.7	5.1	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.9 Провідники і опоненти реформи місцевого самоврядування і децентралізації

Як і минулого року, **найчастіше серед найбільших провідників реформи місцевого самоврядування і децентралізації влади респондентами називався Уряд (30% респондентів обрали цей варіант)** (Діаграма 2.9.1). **При цьому Президента України дещо менше людей (24%) вважають одним з головних провідників реформи.** Ще по 16% говорили про місцеву владу і 14% – про Верховну Раду. Третина респондентів не змогли відповісти на це запитання.

У випадку ж опонентів реформи 59% респондентів не змогли відповісти на запитання. Відносно ж найчастіше називалися окремі політики/партії (12%).

Діаграма 2.9.1

Хто, на Вашу думку, є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.9.1 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.9.1

Хто, на Вашу думку, є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед респондентів відповідного регіону)

% у стовпчику	Захід (n=570)		Центр (n=690)		Південь (n=480)		Схід (n=260)	
	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти
	👍	👎	👍	👎	👍	👎	👍	👎
Провідники / опоненти реформи								
Уряд	34.5	9.1	36.5	5.6	22.1	11.7	18.5	4.1
Президент України	19.3	6.4	31.0	9.8	21.3	10.6	19.4	5.9
Місцева влада (сільська, селищна, міська рада) (вашої громади)	20.9	7.5	8.8	5.7	23.1	4.8	12.0	2.8
Верховна Рада України	13.9	7.3	14.2	4.6	19.8	9.0	5.9	2.6
Окремі політичні лідери чи партії	5.1	17.9	4.5	10.6	12.8	11.7	2.1	4.0
Обласна державна адміністрація (вашої області)	9.4	4.2	2.3	2.9	5.9	1.5	10.1	0.7
Обласна рада (вашої області)	7.6	3.0	2.5	1.1	8.1	2.0	5.2	0.4
Районна державна адміністрація (вашого району)	6.5	4.1	2.0	2.4	7.7	3.2	7.2	5.1
Районна рада (вашого району)	7.5	3.5	2.3	2.3	5.8	2.5	5.9	3.1
Міжнародні організації/проекти/програми	4.5	0.3	5.6	1.7	6.0	1.6	1.2	0.4
Громадські діячі, експерти	8.5	0.4	3.7	2.8	3.6	5.0	1.8	0.3
Середній та малий бізнес	2.7	0.0	0.8	1.6	2.2	4.5	0.3	1.2
Агрохолдинги	1.1	2.3	0.9	1.1	2.4	2.5	0.0	1.2
Великий бізнес	1.1	7.9	0.1	2.8	1.4	5.2	0.4	2.9
Офіс реформ у Вашій області	1.1	0.0	0.1	0.3	0.9	2.2	0.0	0.0
Інше	2.4	2.0	0.7	1.5	1.2	0.6	0.0	1.0
Важко сказати / Відмова	29.2	52.4	34.9	60.3	27.2	56.6	47.6	74.1

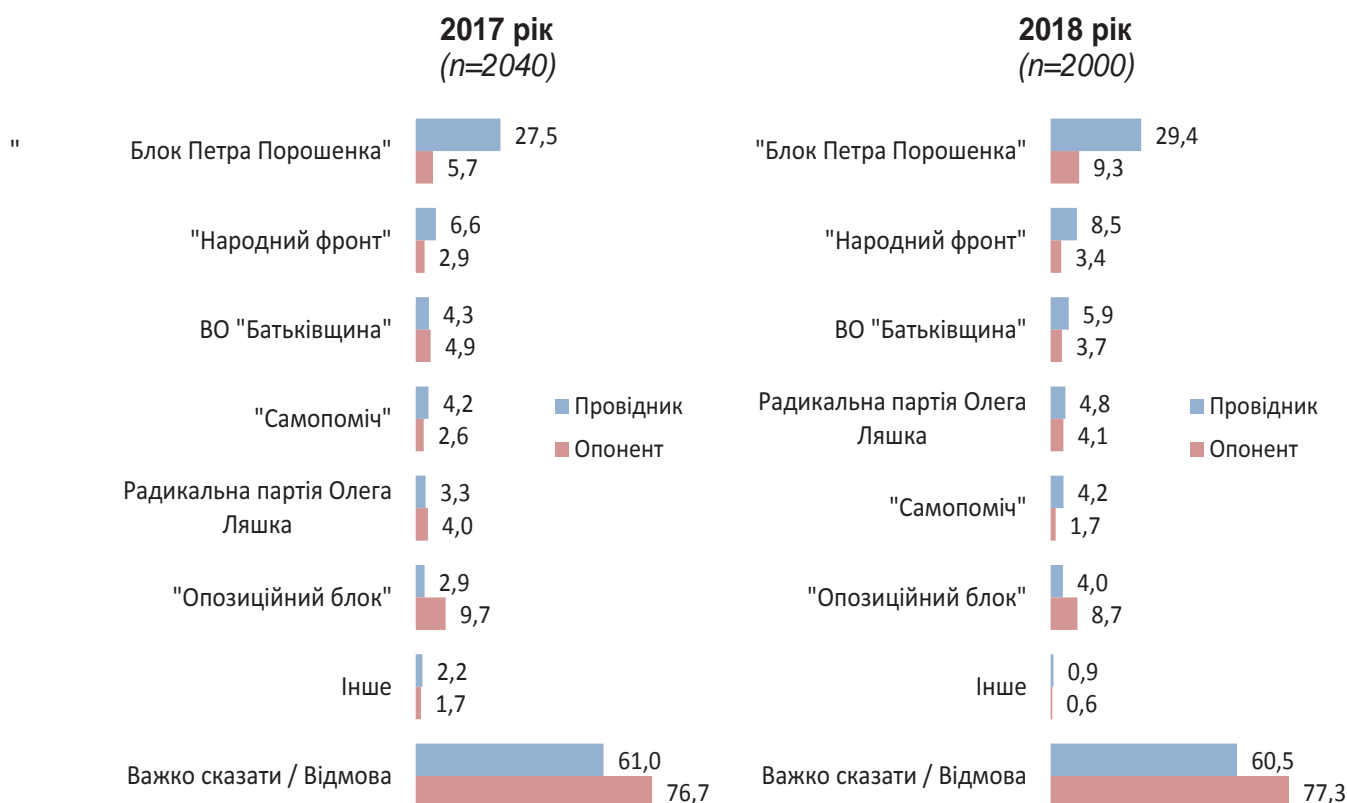
Більшість українців не можуть сказати, які партії є провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування (60.5% завагалися з відповіддю у випадку провідників, 77% – у випадку опонентів) (Діаграма 2.9.2).

Водночас, у випадку провідників відносно найчастіше називався «Блок П. Порошенка» (29% вважають його провідником), інші партії називали не більше 8.5%. Водночас у випадку опонентів відносно найчастіше називався «Опозиційний блок» (9% українців вважають цю партію опонентом), інші партії обирали менше респондентів.

Діаграма 2.9.2

Вкажіть, які політичні партії (або їх представники) є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.9.2 дані наведені у регіональному розрізі.

Таблиця 2.9.2

Вкажіть, які політичні партії (або їх представники) є найбільшими провідниками / опонентами реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади?

(% серед респондентів відповідного регіону)

% у стовпчику	Захід (n=570)		Центр (n=690)		Південь (n=480)		Схід (n=260)	
	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти	Провідники	Опоненти
								
Провідники / опоненти реформи								
«Блок Петра Порошенка»	26.0	9.3	37.3	8.5	21.6	13.4	30.1	3.4
«Народний фронт»	10.8	6.1	12.0	3.4	2.7	1.7	5.9	1.0
ВО «Батьківщина»	7.3	4.2	5.9	4.0	4.4	3.7	5.6	1.7
Радикальна партія Олега Ляшка	5.4	3.7	5.2	3.8	5.9	6.2	0.3	1.9
«Самопоміч»	7.1	1.0	2.6	2.2	3.9	1.9	3.3	1.2
«Опозиційний блок»	1.3	10.1	2.9	10.3	9.3	6.8	2.4	5.2
Інше	0.8	0.6	1.0	0.7	1.1	0.7	0.6	0.0
Важко сказати / Відмова	66.5	77.8	52.8	73.6	62.9	76.3	63.8	88.2

2.10 Встановлення нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування

Абсолютна більшість населення (**86%**) вважають, що **необхідно встановити державний нагляд** над законністю рішень органів місцевого самоврядування (Діаграма 2.10.1а-б). Але при цьому думки щодо того, хто має здійснювати нагляд, розділилися: 37% говорять про прокуратуру, 31% – про спеціально створений орган виконавчої влади, а 18% вважають, що це має здійснювати місцева державна адміністрація (до внесення змін до Конституції) чи префект (після внесення змін до Конституції).

Діаграма 2.10.1а-б

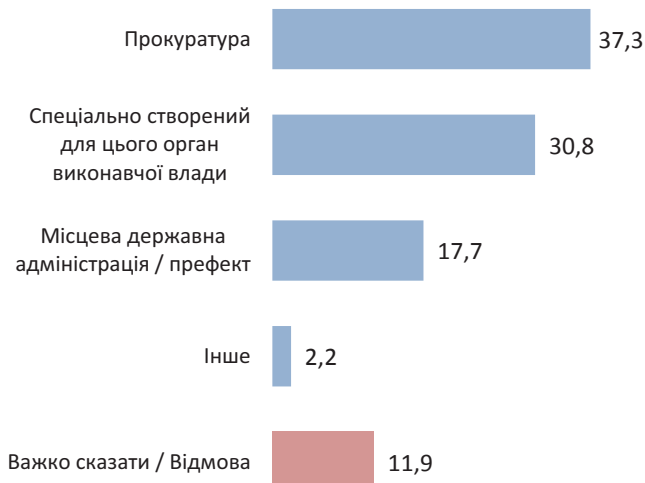
а. Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно встановити державний нагляд над законністю рішень органів місцевого самоврядування?

(% серед усіх респондентів)

б. А який орган має здійснювати державний нагляд?

(% серед респондентів, які вважають нагляд скоріше або безумовно потрібним або скоріше не потрібним)

В Таблиці 2.10.1 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.10.1

а. Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно встановити державний нагляд над законністю рішень органів місцевого самоврядування? / б. А який орган має здійснювати державний нагляд?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Потреба у встановленні нагляду			Хто має контролювати					Потенціал верстви*
	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати / Відмова	Прокуратура	Спеціальний орган	Місцева адміністрація / префект	Інше	Важко сказати / Відмова	
Регіони України									
- Захід (n=570)	90.1	3.9	6.0	30.3	35.7	19.9	2.5	11.6	27.0
- Центр (n=690)	81.1	12.9	6.0	35.0	29.0	17.6	3.2	15.2	34.9
- Південь (n=480)	89.9	6.6	3.6	45.6	30.2	13.8	1.6	8.9	25.0
- Схід (n=260)	83.9	10.8	5.3	42.0	26.5	21.5	0.0	10.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=680)	85.3	9.5	5.1	33.2	33.7	19.1	2.4	11.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	91.5	4.5	4.0	37.6	26.3	19.0	3.1	14.0	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	88.0	7.7	4.3	37.4	27.0	30.7	1.9	3.1	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	84.8	9.3	5.9	40.3	30.6	14.4	1.9	12.8	37.9
Стать									
- чоловік (n=836)	86.3	8.9	4.8	39.2	29.0	18.0	2.9	10.9	45.2
- жінка (n=1164)	85.9	8.4	5.7	35.8	32.3	17.5	1.6	12.8	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=260)	83.6	9.4	7.1	33.5	33.8	16.9	3.6	12.2	21.2
- 30-39 років (n=410)	87.9	6.9	5.2	37.5	30.8	18.5	2.3	10.8	18.5
- 40-49 років (n=326)	86.9	9.4	3.8	38.2	35.1	14.9	1.6	10.2	16.6
- 50-59 років (n=412)	87.9	8.5	3.6	36.0	31.6	21.1	1.4	10.0	17.7
- 60-69 років (n=319)	89.3	6.8	3.9	43.5	25.5	17.7	0.4	12.9	12.4
- 70+ років (n=273)	81.3	10.7	8.0	37.7	24.8	17.0	3.5	16.9	13.7

100% у рядку	Потреба у встановленні нагляду			▶	Хто має контролювати					Потенціал верстви*
	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати / Відмова		Прокуратура	Спеціальний орган	Місцева адміністрація / префект	Інше	Важко сказати / Відмова	
Освітні верстви										
- неповна середня і нижча (n=155)	86.3	9.3	4.4		28.4	33.0	24.1	1.2	13.3	7.7
- повна середня (n=595)	82.5	10.8	6.8		42.6	27.0	13.5	2.8	14.0	29.4
- середня спеціальна (n=650)	86.3	8.4	5.3		33.2	32.4	18.8	1.4	14.1	31.8
- вища (n=588)	89.2	6.7	4.2		39.1	31.7	18.9	2.8	7.6	30.5
Основний рід занять										
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	86.2	9.6	4.2		39.9	35.8	13.8	1.7	8.9	19.3
- службовець (n=198)	84.1	10.8	5.1		30.1	37.5	19.5	0.0	12.9	10.0
- спеціаліст (n=271)	89.7	6.8	3.5		37.4	27.3	20.5	4.2	10.5	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	79.8	12.4	7.8		29.9	29.6	18.7	3.8	17.9	5.1
- домогосподарка (n=170)	85.2	6.6	8.2		37.3	29.8	17.6	2.2	13.1	8.7
- на пенсії (n=654)	86.0	8.5	5.5		41.3	24.3	18.3	2.0	14.1	28.9
- учень, студент (n=39)	88.3	8.2	3.5		46.0	25.6	23.5	0.0	4.9	3.0
- безробітний (n=130)	88.2	4.9	6.8		35.6	34.6	15.6	3.6	10.6	6.9
Рівень добробуту родини**										
- дуже низький (n=306)	85.4	8.7	5.9		38.4	31.0	15.0	3.3	12.3	14.1
- низький (n=897)	86.2	8.0	5.8		38.9	30.8	16.5	2.3	11.6	44.0
- середній (n=656)	86.2	8.8	4.9		33.2	32.0	20.2	1.7	12.8	33.9
- високий (n=95)	85.2	10.8	4.0		58.9	22.7	9.7	1.1	7.5	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Також **91%** респондентів дотримуються думки, що потрібно встановити відповідальність органів місцевого самоврядування за бездіяльність, що призвела до негативних наслідків, у вигляді дострокового припинення повноважень (Діаграма 2.10.2а-б). Щодо того, який орган має ухвалювати рішення щодо дострокового припинення повноважень, то думки також розділилися: 42% вважають, що має бути проведений референдум, по 17% покладаються відповідальність на суд і місцеву державну адміністрацію / префекта. Меншість називали органи центральної влади: 4% назвали Верховну Раду і лише 3% – Президента.

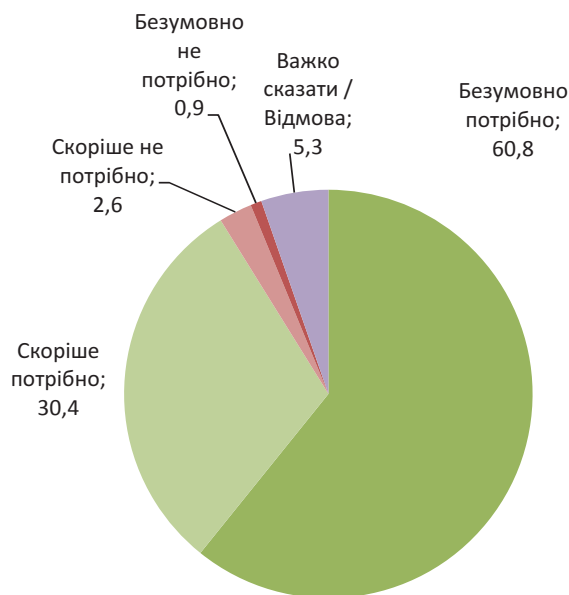
Діаграма 2.10.2а-б

а. На Вашу думку, потрібно чи не потрібно встановити відповідальність органів місцевого самоврядування за бездіяльність, що призвела до негативних наслідків, у вигляді дострокового припинення повноважень місцевої ради та сільського, селищного, міського голови?

(% серед усіх респондентів)

б. Який орган, на Вашу думку, повинен приймати рішення щодо дострокового припинення повноважень місцевої ради, сільського, селищного, міського голови, на підставі рішення суду?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 2.10.2а-б дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.10.2а-б

а. На Вашу думку, потрібно чи не потрібно встановити відповідальність органів місцевого самоврядування за бездіяльність, що призвела до негативних наслідків, у вигляді дострокового припинення повноважень місцевої ради та сільського, селищного, міського голови? / б. Який орган, на Вашу думку, повинен приймати рішення щодо дострокового припинення повноважень місцевої ради, сільського, селищного, міського голови, на підставі рішення суду?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Потреба у встановленні відповідальності				Хто має ухвалювати рішення							Потенціал верстви*
	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати / Відмова		Референдум	Місцева адміністрація / префект	Суд	Уряд	ВРУ	Президент	Важко сказати / Відмова	
Регіони України												
- Захід (n=570)	92.8	1.3	5.9		39.3	18.2	14.0	8.0	2.9	2.8	14.7	27.0
- Центр (n=690)	87.6	6.4	6.0		46.8	14.8	16.8	1.6	4.4	2.8	12.8	34.9
- Південь (n=480)	91.9	3.0	5.1		33.3	20.0	19.6	5.4	4.3	4.6	12.9	25.0
- Схід (n=260)	95.9	1.3	2.8		51.4	15.4	19.5	3.8	2.5	2.5	5.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту												
- село (n=680)	91.1	4.2	4.7		36.6	21.0	18.7	5.5	2.4	1.6	14.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	95.5	1.8	2.7		37.7	15.7	18.6	8.3	3.7	3.2	12.9	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	87.6	3.4	9.0		47.5	25.2	8.5	1.4	5.5	4.2	7.7	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	90.4	3.5	6.1		46.4	13.5	16.7	3.3	4.5	4.2	11.4	37.9
Стать												
- чоловік (n=836)	93.7	2.3	4.0		43.3	18.8	16.3	4.7	3.9	2.2	10.8	45.2
- жінка (n=1164)	89.1	4.5	6.4		40.9	15.7	17.7	4.5	3.6	4.0	13.6	54.8
Вікові верстви												
- 18-29 років (n=260)	89.0	3.4	7.6		40.1	14.5	18.4	5.6	3.0	2.8	15.7	21.2
- 30-39 років (n=410)	92.2	3.7	4.1		41.8	17.1	18.7	4.7	5.7	2.5	9.5	18.5
- 40-49 років (n=326)	93.0	2.8	4.2		44.5	16.1	19.8	5.1	3.2	2.7	8.6	16.6
- 50-59 років (n=412)	91.6	3.8	4.6		44.6	19.4	16.5	3.2	2.7	2.5	11.1	17.7

100% у рядку	Потреба у встановленні відповідальності				Хто має ухвалювати рішення							Потенціал верстви*
	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати / Відмова		Референдум	Місцева адміністрація / префект	Суд	Уряд	ВРУ	Президент	Важко сказати / Відмова	
- 60-69 років (n=319)	95.1	1.4	3.5		44.3	15.4	13.0	3.9	4.4	4.3	14.7	12.4
- 70+ років (n=273)	86.8	5.9	7.3		36.6	20.9	13.9	4.6	3.7	5.2	15.0	13.7
Освітні верстви												
- неповна середня і нижча (n=155)	88.1	5.2	6.8		34.9	16.7	22.7	6.8	2.6	3.6	12.9	7.7
- повна середня (n=595)	90.0	4.1	5.9		41.7	17.0	17.6	4.9	3.7	3.0	12.1	29.4
- середня спеціальна (n=650)	90.4	4.4	5.2		42.8	17.7	15.7	3.8	4.1	3.1	12.9	31.8
- вища (n=588)	93.8	1.5	4.6		43.1	16.8	16.5	4.5	3.7	3.4	11.9	30.5
Основний рід занять												
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	92.8	4.2	3.0		48.0	15.5	19.4	5.2	3.4	0.9	7.6	19.3
- службовець (n=198)	87.0	6.0	7.0		37.7	19.7	17.2	3.1	5.0	2.4	14.8	10.0
- спеціаліст (n=271)	93.1	1.8	5.1		47.2	18.8	14.6	4.0	2.2	2.3	10.9	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	97.4	0.0	2.6		43.8	14.7	15.3	2.5	2.9	2.1	18.8	5.1
- домогосподарка (n=170)	90.2	3.7	6.1		36.9	10.6	24.6	5.7	2.7	3.3	16.3	8.7
- на пенсії (n=654)	90.7	3.9	5.4		39.2	19.8	14.0	4.4	3.3	5.1	14.2	28.9
- учень, студент (n=39)	84.2	8.2	7.6		34.8	17.2	13.7	5.9	17.2	2.1	9.1	3.0
- безробітний (n=130)	90.0	0.6	9.3		38.0	13.4	21.4	5.6	4.0	6.5	11.1	6.9
Рівень добробуту родини**												
- дуже низький (n=306)	86.8	4.7	8.5		33.7	10.8	19.7	7.6	3.8	4.5	19.9	14.1
- низький (n=897)	91.8	3.2	5.0		42.8	16.3	18.9	4.3	3.3	4.1	10.3	44.0
- середній (n=656)	91.8	4.0	4.2		43.7	19.9	14.4	4.0	3.5	1.5	12.9	33.9
- високий (n=95)	95.1	0.0	4.9		52.3	15.9	13.0	3.2	5.5	2.2	7.9	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.11 Оцінка діяльності органів місцевого самоврядування

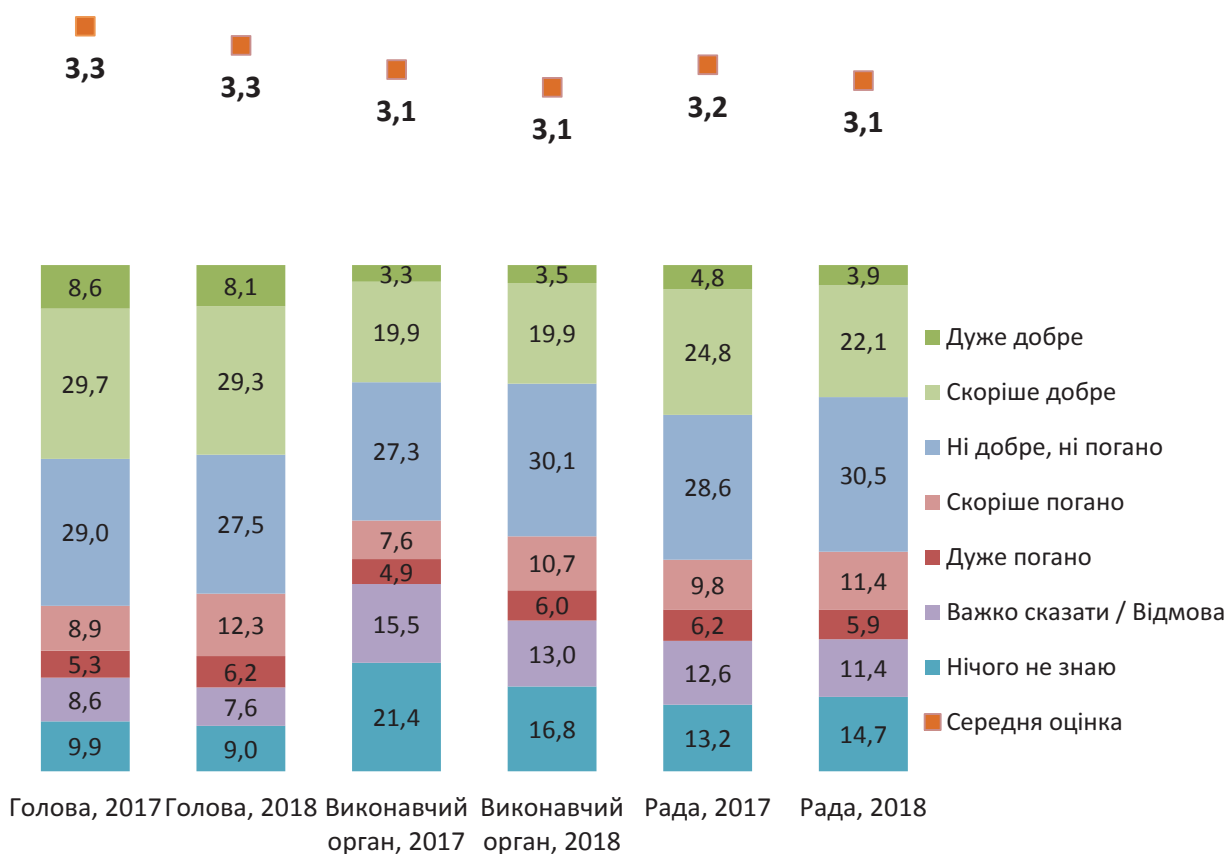
У середньому, за 5-бальною шкалою (де 1 означає «дуже погано», а 5 – «дуже добре») респонденти оцінюють свої органи місцевого самоврядування **на 3.1-3.3 бали** (Діаграма 2.1.11).

Загалом, 37.5% позитивно оцінюють роботу голови (негативно – 18.5%; у 2017 позитивно оцінювали 38%), 23% – виконавчого органу (негативно – 17%; у 2017 позитивно оцінювали 23%), 26% – ради (негативно – 17%; у 2017 позитивно оцінювали 30%). Ще 27.5-30.5% вважають роботу «ні доброю, ні поганою». Тобто, оцінки є скоріше **позитивно-нейтральними**.

Діаграма 2.11.1

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу органів місцевого самоврядування у Вашому населеному пункті за 5-бальною шкалою, де 5 – «дуже добре», а 1 – «дуже погано».

(% / середнє значення серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 2.11.1а-в оцінка наведена серед окремих верств населення.

Таблиця 2.11.1а

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу органів місцевого самоврядування у Вашому населеному пункті за 5-бальною шкалою, де 5 – «дуже добре», а 1 – «дуже погано».

Голова

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Погано 	Ні добре, ні погано 	Добре 	Важко сказати / Відмова ?	Нічого не знаю X	Потенціал верстви*
Регіони України						
- Захід (n=570)	16.9	29.6	37.3	9.7	6.6	27.0
- Центр (n=690)	19.7	26.8	36.3	8.5	8.8	34.9
- Південь (n=480)	17.3	27.5	38.7	8.7	7.9	25.0
- Схід (n=260)	21.0	25.0	38.6	9.4	6.0	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	15.5	25.4	46.5	5.1	7.6	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	25.1	26.9	37.4	5.9	4.7	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	17.8	39.8	29.5	5.2	7.6	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	18.9	27.4	32.0	13.3	8.4	37.9
Стать						
- чоловік (n=836)	19.6	26.0	39.5	8.2	6.6	45.2
- жінка (n=1164)	17.6	28.7	35.8	9.6	8.4	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=260)	15.3	26.9	39.2	8.4	10.1	21.2
- 30-39 років (n=410)	18.9	31.3	32.3	8.4	9.1	18.5
- 40-49 років (n=326)	24.2	25.4	35.1	9.8	5.6	16.6
- 50-59 років (n=412)	16.4	29.5	40.2	8.4	5.5	17.7
- 60-69 років (n=319)	20.5	27.2	34.4	10.7	7.2	12.4
- 70+ років (n=273)	17.0	23.3	43.7	9.0	7.0	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=155)	22.2	26.7	35.8	5.7	9.6	7.7
- повна середня (n=595)	17.8	25.6	37.9	9.2	9.6	29.4
- середня спеціальна (n=650)	17.7	26.6	38.2	9.7	7.8	31.8
- вища (n=588)	18.8	30.6	36.6	8.9	5.1	30.5

100% у рядку	Погано 	Ні добре, ні погано 	Добре 	Важко сказати / Відмова ?	Нічого не знаю X	Потенціал верстви*
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	20.2	26.7	36.4	8.8	7.9	19.3
- службовець (n=198)	17.4	29.4	33.0	12.1	8.2	10.0
- спеціаліст (n=271)	20.8	25.7	37.9	8.7	6.9	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	13.2	34.5	41.7	6.0	4.4	5.1
- домогосподарка (n=170)	20.2	27.4	37.8	8.7	5.9	8.7
- на пенсії (n=654)	17.5	25.2	39.9	9.6	7.8	28.9
- учень, студент (n=39)	17.8	32.3	26.3	7.5	16.1	3.0
- безробітний (n=130)	18.5	29.2	36.3	9.0	7.1	6.9
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=306)	17.2	28.8	37.0	10.6	6.4	14.1
- низький (n=897)	18.8	27.1	36.9	9.5	7.6	44.0
- середній (n=656)	19.8	27.8	35.9	8.0	8.5	33.9
- високий (n=95)	12.2	27.3	50.9	8.4	1.2	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Таблиця 2.11.16

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу органів місцевого самоврядування у Вашому населеному пункті за 5-бальною шкалою, де 5 – «дуже добре», а 1 – «дуже погано».

Виконавчий орган

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Погано 	Ні добре, ні погано 	Добре 	Важко сказати / Відмова 	Нічого не знаю 	Потенціал верстви*
Регіони України						
- Захід (n=570)	15.1	30.9	26.1	13.9	14.0	27.0
- Центр (n=690)	17.7	27.5	23.6	16.2	15.0	34.9
- Південь (n=480)	15.7	34.8	18.0	20.7	10.7	25.0
- Схід (n=260)	18.5	26.9	27.8	16.5	10.3	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	15.0	29.9	34.3	10.2	10.7	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	16.2	28.5	27.0	14.7	13.5	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	13.6	51.3	5.6	16.3	13.2	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	18.4	27.8	16.9	22.3	14.6	37.9
Стать						
- чоловік (n=836)	18.3	29.3	24.3	16.7	11.4	45.2
- жінка (n=1164)	15.3	30.9	22.7	16.8	14.4	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=260)	13.5	29.8	25.1	16.5	15.1	21.2
- 30-39 років (n=410)	17.6	33.9	21.1	14.4	12.9	18.5
- 40-49 років (n=326)	19.6	30.5	20.8	16.8	12.3	16.6
- 50-59 років (n=412)	15.1	30.0	25.2	17.5	12.2	17.7
- 60-69 років (n=319)	18.2	30.0	19.5	17.2	15.1	12.4
- 70+ років (n=273)	16.9	25.5	28.5	19.0	10.2	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=155)	18.9	28.0	25.2	16.4	11.6	7.7
- повна середня (n=595)	14.3	30.0	23.5	16.7	15.5	29.4
- середня спеціальна (n=650)	16.7	27.4	23.3	18.7	13.9	31.8
- вища (n=588)	17.9	34.0	22.8	14.9	10.4	30.5
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	16.8	29.1	21.1	17.4	15.6	19.3
- службовець (n=198)	17.4	28.0	20.2	22.8	11.6	10.0
- спеціаліст (n=271)	19.3	32.4	23.5	14.0	10.8	14.6

100% у рядку	Погано	Ні добре, ні погано	Добре	Важко сказати / Відмова	Нічого не знаю	Потенціал верстви*
	☹	☹	☺	?	X	
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	13.0	35.1	32.0	13.5	6.4	5.1
- домогосподарка (n=170)	17.0	28.5	26.5	14.7	13.2	8.7
- на пенсії (n=654)	16.2	27.7	24.4	17.6	14.1	28.9
- учень, студент (n=39)	10.2	45.0	10.4	10.1	24.3	3.0
- безробітний (n=130)	16.7	35.9	22.3	14.6	10.4	6.9
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=306)	15.4	29.4	27.2	16.5	11.4	14.1
- низький (n=897)	15.6	31.8	23.6	15.4	13.5	44.0
- середній (n=656)	18.8	28.2	22.2	16.8	14.0	33.9
- високий (n=95)	13.3	32.4	17.0	32.0	5.3	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Таблиця 2.11.1в

Оцініть, будь ласка, у цілому роботу органів місцевого самоврядування у Вашому населеному пункті за 5-бальною шкалою, де 5 – «дуже добре», а 1 – «дуже погано».

Рада

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Погано 	Ні добре, ні погано 	Добре 	Важко сказати / Відмова 	Нічого не знаю 	Потенціал верстви*
Регіони України						
- Захід (n=570)	15.5	32.1	27.3	13.3	11.9	27.0
- Центр (n=690)	19.4	27.6	25.4	14.5	13.0	34.9
- Південь (n=480)	16.1	35.4	22.1	16.4	10.0	25.0
- Схід (n=260)	17.6	25.6	33.1	15.0	8.7	13.1
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=680)	14.3	31.2	37.0	7.4	10.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	20.0	25.8	34.4	12.3	7.6	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	18.1	50.7	7.2	13.2	10.8	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	18.6	28.6	18.3	21.0	13.5	37.9
Стать						
- чоловік (n=836)	18.5	30.1	26.9	14.2	10.3	45.2
- жінка (n=1164)	16.3	30.8	25.4	15.1	12.3	54.8
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=260)	14.1	28.7	26.9	16.5	13.9	21.2
- 30-39 років (n=410)	18.7	33.3	22.9	12.5	12.6	18.5
- 40-49 років (n=326)	22.5	31.0	24.2	13.7	8.6	16.6
- 50-59 років (n=412)	15.4	32.0	27.9	14.3	10.4	17.7
- 60-69 років (n=319)	18.4	29.8	24.2	14.7	12.9	12.4
- 70+ років (n=273)	15.5	27.9	30.8	16.6	9.2	13.7
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=155)	16.6	30.0	32.9	10.2	10.3	7.7
- повна середня (n=595)	16.1	29.8	25.7	15.1	13.4	29.4
- середня спеціальна (n=650)	17.6	28.0	26.7	16.0	11.7	31.8
- вища (n=588)	18.2	34.2	24.0	14.0	9.6	30.5
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	17.0	30.4	25.1	14.5	12.9	19.3
- службовець (n=198)	16.1	30.2	22.9	19.8	11.1	10.0
- спеціаліст (n=271)	20.8	31.7	25.4	13.2	8.9	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, (n=182)	15.3	30.3	33.7	14.3	6.4	5.1

100% у рядку	Погано 	Ні добре, ні погано 	Добре 	Важко сказати / Відмова ?	Нічого не знаю X	Потенціал верстви*
фермер (n=97)						
- домогосподарка (n=170)	19.7	29.5	26.3	13.3	11.2	8.7
- на пенсії (n=654)	16.1	27.9	27.7	15.6	12.7	28.9
- учень, студент (n=39)	14.2	44.7	13.0	10.1	18.0	3.0
- безробітний (n=130)	20.6	29.4	27.4	12.7	9.8	6.9
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=306)	16.0	30.8	28.5	15.7	8.8	14.1
- низький (n=897)	16.7	31.7	26.2	13.3	12.1	44.0
- середній (n=656)	19.1	28.2	25.2	15.3	12.3	33.9
- високий (n=95)	15.9	33.5	24.9	22.6	3.1	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

2.12 Доцільність зміни районного поділу України

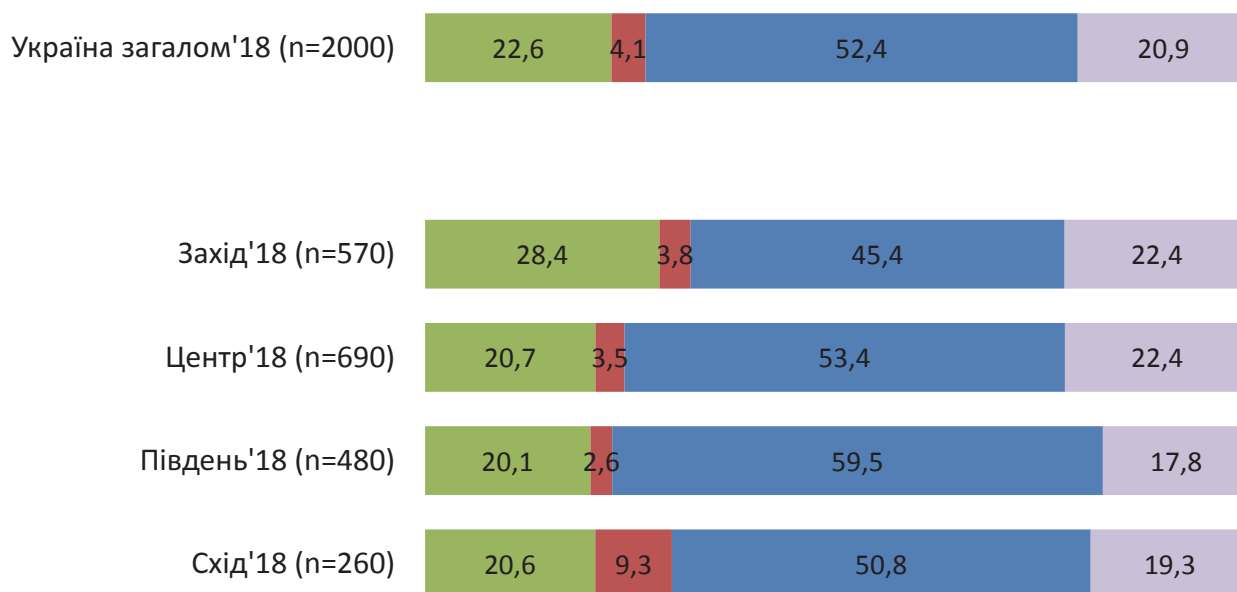
Половина українців (52%) вважають, що не потрібно змінювати районний поділ України (Діаграма 2.12.1). На зміні наполягають 27%, з яких 23% вважають, що їх потрібно укрупнити, а 4% виступають за взагалі ліквідацію.

Діаграма 2.12.1

Як Ви вважаєте, при збільшенні повноважень органів місцевого самоврядування територіальних громад в наслідок реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади чи потрібно змінювати районний поділ України?

(% серед усіх респондентів)

- Райони мають бути укрупнені
- Райони мають бути ліквідовані
- Райони мають залишитися такими ж
- Важко сказати / Відмова

В Таблиці 2.12.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення України.

Таблиця 2.12.1

Як Ви вважаєте, при збільшенні повноважень органів місцевого самоврядування територіальних громад в наслідок реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади чи потрібно змінювати районний поділ України?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Укрупнити	Ліквідувати	Не змінювати	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* Y
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	21.9	4.1	51.8	22.2	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	17.8	4.3	54.7	23.2	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	32.9	13.2	43.3	10.5	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	23.1	2.8	53.5	20.7	37.9
Стать					
- чоловік (n=836)	23.7	4.1	53.3	18.9	45.2
- жінка (n=1164)	21.7	4.2	51.7	22.4	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=260)	28.1	2.5	51.2	18.2	21.2
- 30-39 років (n=410)	28.1	5.6	48.9	17.3	18.5
- 40-49 років (n=326)	20.3	5.2	53.1	21.4	16.6
- 50-59 років (n=412)	24.1	3.6	49.9	22.3	17.7
- 60-69 років (n=319)	15.8	5.3	56.3	22.6	12.4
- 70+ років (n=273)	13.6	3.0	57.9	25.6	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=155)	16.7	6.9	49.1	27.3	7.7
- повна середня (n=595)	17.4	3.5	56.7	22.3	29.4
- середня спеціальна (n=650)	24.3	3.8	50.8	21.1	31.8
- вища (n=588)	27.1	4.3	50.7	17.9	30.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	19.7	4.4	56.9	19.0	19.3

100% у рядку	Укрупнити	Ліквідувати	Не змінювати	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- службовець (n=198)	26.2	2.6	43.5	27.7	10.0
- спеціаліст (n=271)	26.9	5.0	50.9	17.2	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	28.8	8.8	43.2	19.2	5.1
- домогосподарка (n=170)	27.6	4.6	53.7	14.0	8.7
- на пенсії (n=654)	15.0	3.7	57.3	24.1	28.9
- учень, студент (n=39)	34.0	0.0	44.0	22.0	3.0
- безробітний (n=130)	31.4	4.1	40.7	23.8	6.9
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=306)	17.6	4.9	53.2	24.3	14.1
- низький (n=897)	21.0	3.5	53.7	21.8	44.0
- середній (n=656)	25.5	4.0	50.7	19.8	33.9
- високий (n=95)	18.5	7.0	64.0	10.5	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

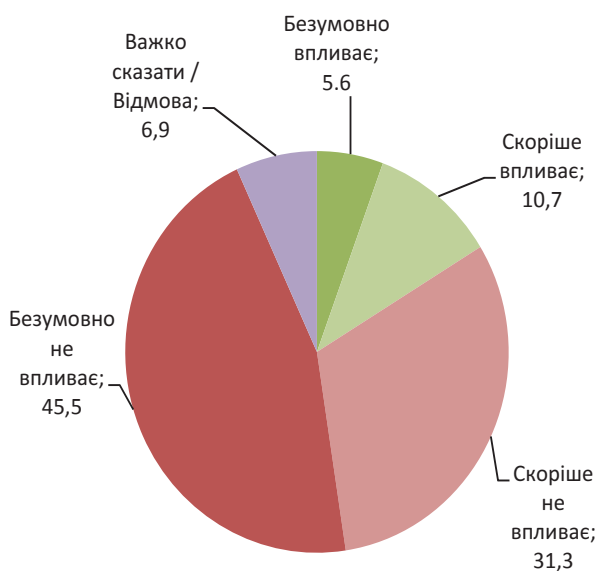
2.13 Вплив статі голови міста / села на якість надання послуг

16% українців вважають, що стать голови впливає на якість надання послуг (Діаграма 2.13.1а-б). Серед тих, хто вважає, що вплив є, 56% вважають, що кращі послуги надаються в громадах, очолюваних чоловіками, 39% – очолюваних жінками.

Діаграма 2.13.1а-б

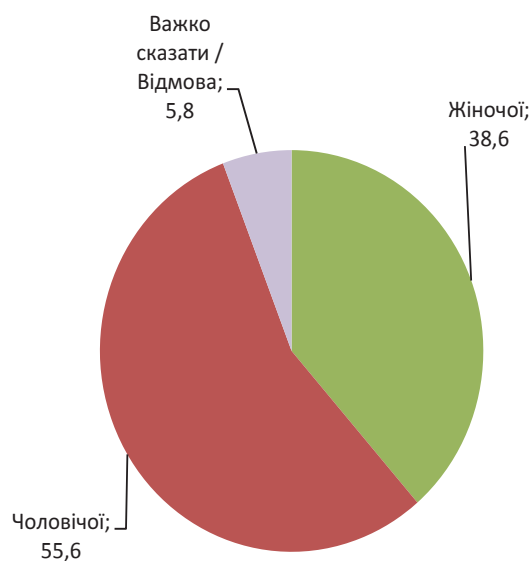
а. Як Ви вважаєте, чи впливає стать сільського, селищного, міського голови на якість надання послуг?

(% серед усіх респондентів)

б. На Вашу думку, очолювані головою якої статі органи місцевого самоврядування надають послуги кращої якості?

(% серед респондентів, які вважають, що стать має вплив)

В Таблиці 2.13.1 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 2.13.1

Як Ви вважаєте, чи впливає стать сільського, селищного, міського голови на якість надання послуг?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Чи впливає стать голови			Потенціал верстви*
	Впливає	Не впливає	Важко сказати / Відмова	
Регіони України				
- Захід (n=570)	18.5	74.8	6.7	27.0
- Центр (n=690)	11.5	81.4	7.1	34.9
- Південь (n=480)	18.6	74.5	6.9	25.0
- Схід (n=260)	19.9	73.7	6.4	13.1
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	18.6	74.1	7.4	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	11.4	83.5	5.1	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	9.0	85.3	5.7	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	17.0	75.8	7.2	37.9
Стать				
- чоловік (n=836)	16.8	76.4	6.8	45.2
- жінка (n=1164)	15.8	77.3	6.9	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=260)	16.1	75.7	8.2	21.2
- 30-39 років (n=410)	14.9	79.7	5.4	18.5
- 40-49 років (n=326)	15.7	77.5	6.9	16.6
- 50-59 років (n=412)	16.8	77.5	5.8	17.7
- 60-69 років (n=319)	16.3	76.1	7.6	12.4
- 70+ років (n=273)	18.3	74.2	7.5	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=155)	32.6	55.9	11.5	7.7
- повна середня (n=595)	14.9	79.3	5.7	29.4
- середня спеціальна (n=650)	17.4	74.5	8.1	31.8
- вища (n=588)	12.0	82.4	5.6	30.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	16.7	75.8	7.5	19.3
- службовець (n=198)	18.5	74.4	7.0	10.0
- спеціаліст (n=271)	8.5	84.5	7.0	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець,	18.1	76.1	5.8	5.1

100% у рядку	Чи впливає стаття голови			Потенціал верстви*
	Впливає	Не впливає	Важко сказати / Відмова	
фермер (n=97)				
- домогосподарка (n=170)	15.6	75.1	9.3	8.7
- на пенсії (n=654)	17.3	76.2	6.5	28.9
- учень, студент (n=39)	5.9	89.6	4.6	3.0
- безробітний (n=130)	23.0	71.5	5.6	6.9
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=306)	21.9	71.1	7.0	14.1
- низький (n=897)	17.8	75.9	6.4	44.0
- середній (n=656)	12.0	81.0	7.0	33.9
- високий (n=95)	11.3	77.6	11.1	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

РОЗДІЛ III. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

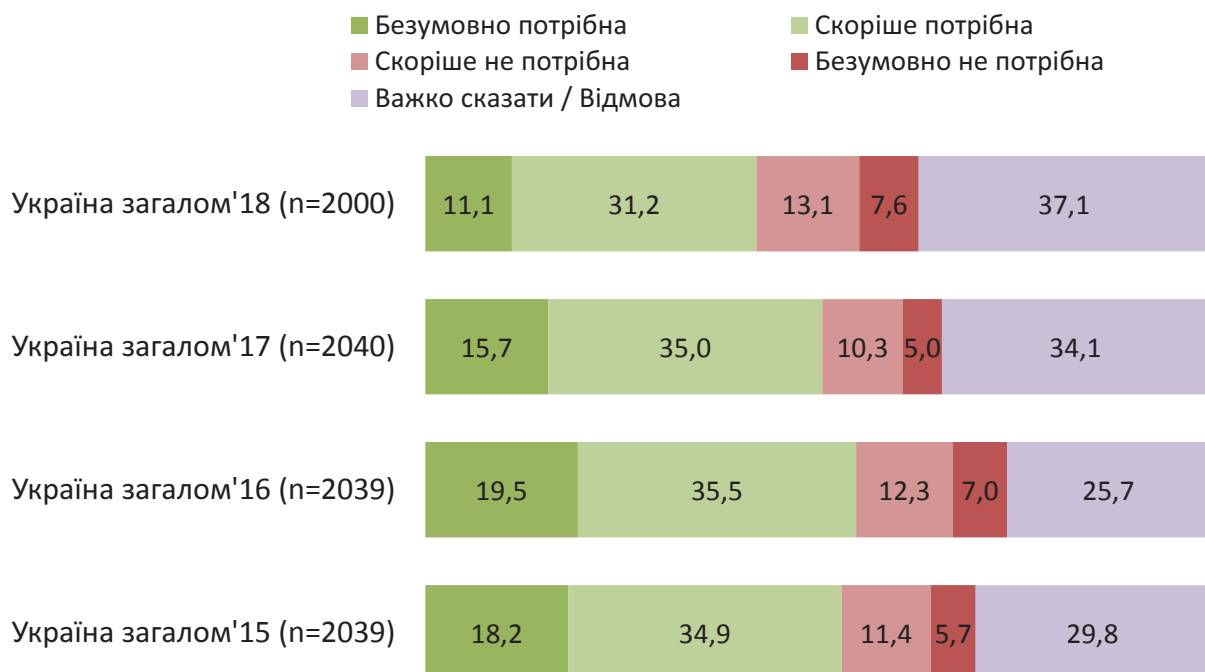
3.1 Актуальність внесення змін до Конституції

За останній рік з 51% до 42% стало менше тих, хто вважає, що вносити зміни до Конституції потрібно, виступають проти – 21% (у 2017 році – 15%) (Діаграма 3.1.1).

Діаграма 3.1.1

Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно вносити зміни до Конституції України, щоб завершити реформу місцевого самоврядування та децентралізацію влади?

(% серед усіх респондентів)

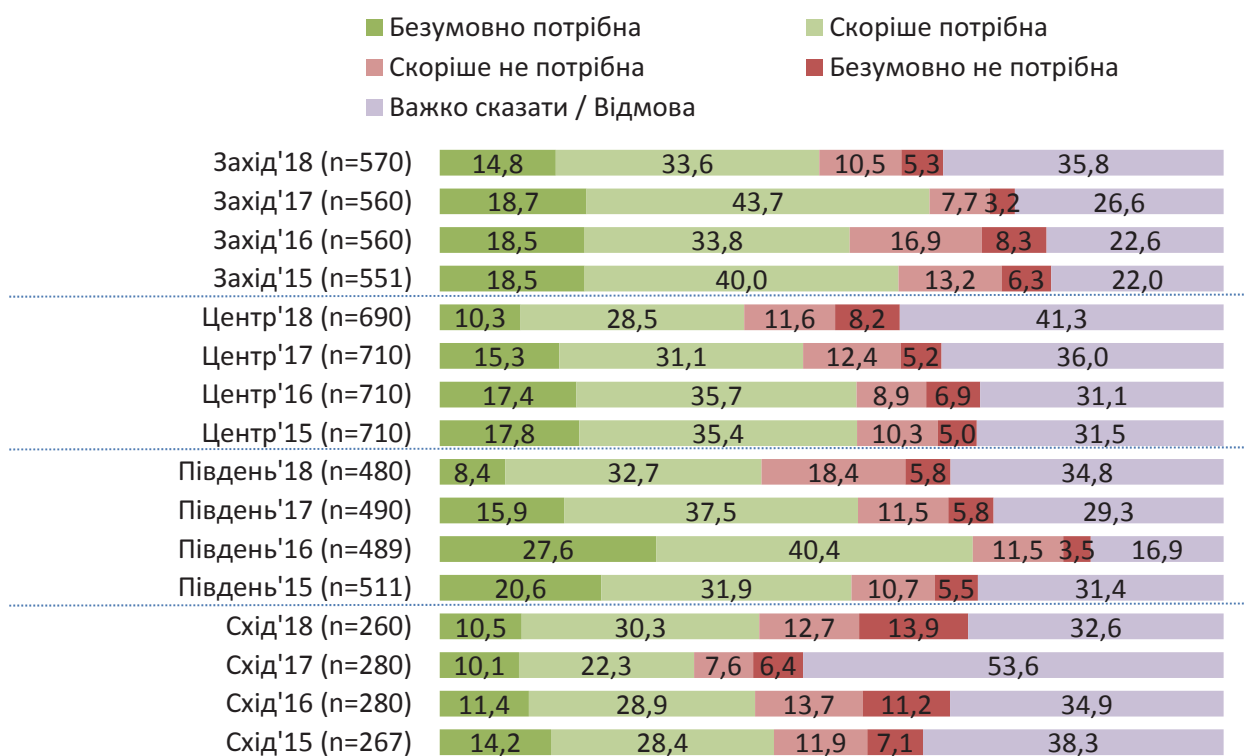

На Діаграмі 3.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 3.1.2

Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно вносити зміни до Конституції України, щоб завершити реформу місцевого самоврядування та децентралізацію влади?

(% серед усіх респондентів)

Нижче в Таблиці 3.1.1 ставлення до внесення зміни до Конституції наводиться серед окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 3.1.1

Як Ви вважаєте, потрібно чи не потрібно вносити зміни до Конституції України, щоб завершити реформу місцевого самоврядування та децентралізацію влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Потреба змін до Конституції			Потенціал верстви*
	Потрібно 	Не потрібно 	Важко сказати / Відмова ?	
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	45.6	13.6	40.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	44.0	19.2	36.8	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	47.3	26.3	26.3	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	38.5	25.6	35.9	37.9
Стать				
- чоловік (n=836)	45.5	21.4	33.0	45.2
- жінка (n=1164)	39.5	20.1	40.4	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=260)	43.6	16.2	40.1	21.2
- 30-39 років (n=410)	43.2	24.6	32.2	18.5
- 40-49 років (n=326)	44.3	24.1	31.6	16.6
- 50-59 років (n=412)	45.2	19.0	35.8	17.7
- 60-69 років (n=319)	38.7	23.2	38.1	12.4
- 70+ років (n=273)	35.5	18.4	46.1	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=155)	38.7	15.3	46.0	7.7
- повна середня (n=595)	38.5	18.3	43.2	29.4
- середня спеціальна (n=650)	41.5	21.5	37.0	31.8
- вища (n=588)	47.1	23.8	29.1	30.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	35.1	26.4	38.5	19.3
- службовець (n=198)	44.5	22.5	33.0	10.0
- спеціаліст (n=271)	50.0	24.0	26.0	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	50.6	6.8	42.6	5.1
- домогосподарка (n=170)	48.1	16.9	35.0	8.7

100% у рядку	Потреба змін до Конституції			Потенціал верстви* ↑
	Потрібно	Не потрібно	Важко сказати / Відмова	
	👍	👎		
- на пенсії (n=654)	37.5	20.7	41.9	28.9
- учень, студент (n=39)	41.3	14.4	44.2	3.0
- безробітний (n=130)	50.9	15.4	33.7	6.9
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=306)	39.5	19.9	40.5	14.1
- низький (n=897)	39.9	21.3	38.8	44.0
- середній (n=656)	45.7	19.2	35.1	33.9
- високий (n=95)	42.2	30.2	27.6	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

3.2 Обізнаність з внесенням змін до Конституції України щодо децентралізації

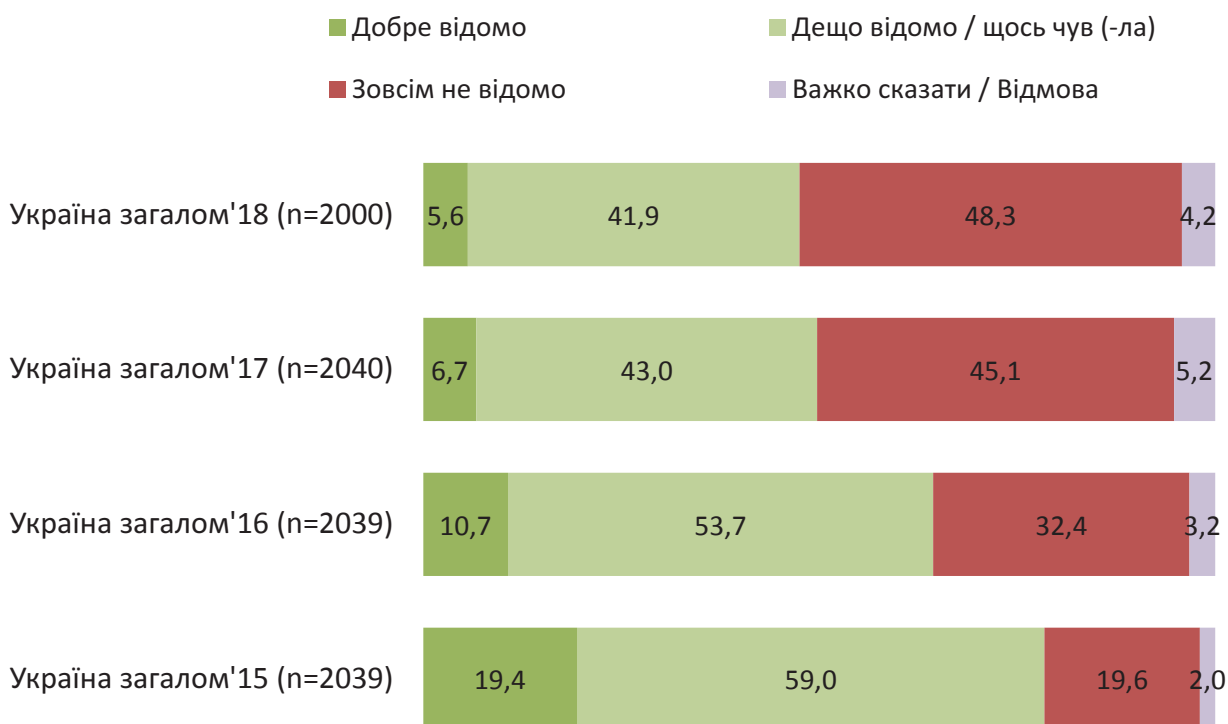
Якщо у 2015 році 78% українців **знали** принаймні що-небудь про внесення змін до Конституції, то в 2016 році – уже 64%, у 2017 році – 50%, **а зараз – 47.5%** (в т.ч. лише 6% добре обізнані з ними) (Діаграма 3.2.1).

Можливо, оскільки зараз у публічному просторі (доступному до пересічних українців через ЗМІ) основні обговорення ведуться з інших тем, відповідно обізнаність населення до цих питань понизилася.

Діаграма 3.2.1

Чи відомо Вам, що в Україні планується внесення змін до Конституції з метою децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

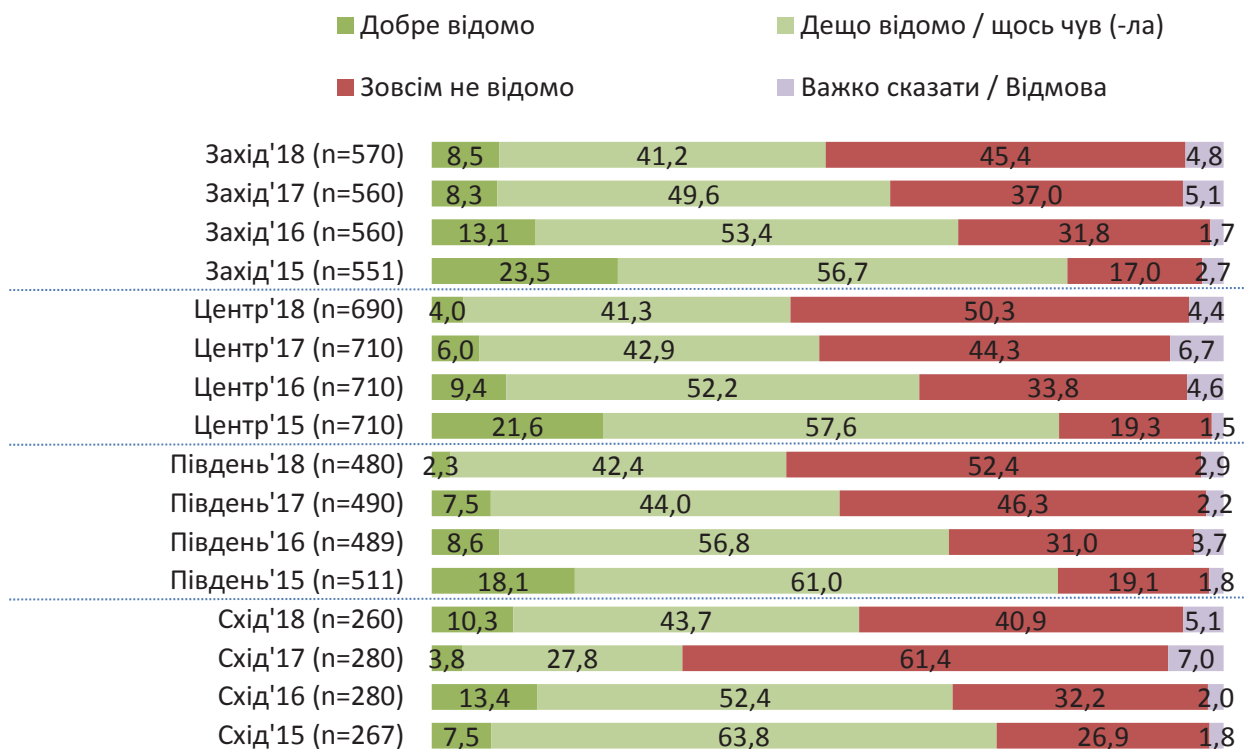

На Діаграмі 3.2.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 3.2.2

Чи відомо Вам, що в Україні планується внесення змін до Конституції з метою децентралізації влади?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 3.2.1 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 3.2.1

Чи відомо Вам, що в Україні планується внесення змін до Конституції з метою децентралізації влади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Добре відомо	Деяко відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	6.2	46.0	43.4	4.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	5.8	38.2	51.3	4.6	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	3.0	53.5	33.1	10.4	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	5.5	38.3	53.2	3.0	37.9
Стать					
- чоловік (n=836)	7.2	43.8	45.5	3.6	45.2
- жінка (n=1164)	4.3	40.3	50.6	4.7	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=260)	3.6	40.6	52.6	3.3	21.2
- 30-39 років (n=410)	6.1	41.3	46.9	5.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	6.7	44.6	43.8	4.9	16.6
- 50-59 років (n=412)	7.0	43.7	46.0	3.3	17.7
- 60-69 років (n=319)	6.5	38.8	51.5	3.1	12.4
- 70+ років (n=273)	4.3	41.8	49.0	4.9	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=155)	3.0	42.8	49.3	4.9	7.7
- повна середня (n=595)	4.1	36.1	54.5	5.4	29.4
- середня спеціальна (n=650)	4.3	43.0	48.2	4.4	31.8
- вища (n=588)	8.8	45.7	42.7	2.8	30.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	5.6	41.3	48.2	4.9	19.3
- службовець (n=198)	3.5	50.7	41.4	4.4	10.0
- спеціаліст (n=271)	8.8	45.9	43.2	2.1	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	6.6	38.7	45.6	9.1	5.1
- домогосподарка (n=170)	5.5	37.4	50.5	6.6	8.7
- на пенсії (n=654)	4.6	40.1	52.3	3.0	28.9
- учень, студент (n=39)	4.4	31.6	56.1	7.9	3.0
- безробітний (n=130)	4.4	44.3	48.1	3.2	6.9

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=306)	4.3	38.9	53.4	3.5	14.1
- низький (n=897)	4.6	42.3	48.4	4.7	44.0
- середній (n=656)	7.2	44.6	44.0	4.2	33.9
- високий (n=95)	6.1	32.3	59.8	1.7	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

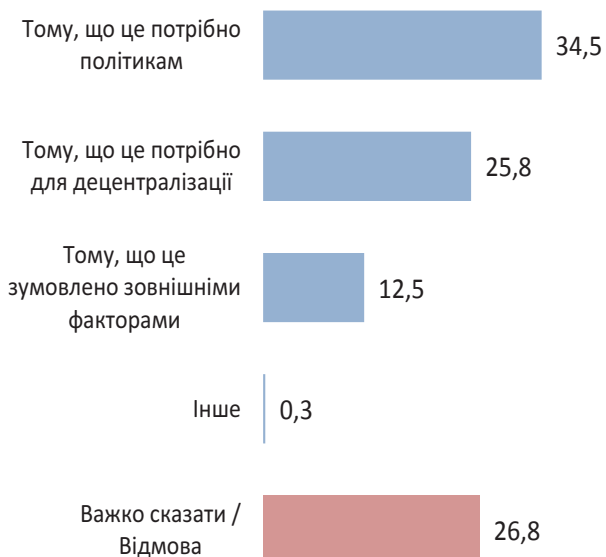
Лише 26% респондентів вважають, що внесення змін до Конституції пропонується тому, що це реально потрібно для децентралізації (Діаграма 3.2.3). Натомість 34.5% вважають, що це робиться тому, що потрібно політикам.

Водночас, 51% респондентів не мають визначеної думки, чи будуть ухвалені зміни, і якщо – то коли саме. 19% вважають, що зміни не будуть ухвалені взагалі, 8% очікують їх до виборів Президента, 9% – до виборів до ВРУ, 13% – до чергових місцевих виборів.

Діаграма 3.2.3

а. Як Ви вважаєте, чому пропонується внесення змін до Конституції?

(% серед усіх респондентів)

б. Чи вірите Ви, що зміни до Конституції будуть прийняті ...

(% серед усіх респондентів)

3.3 Можливість зміни думки щодо реформи самоврядування, децентралізації, змін до Конституції у разі отримання додаткових роз'яснень

Більшість українців (67%, у 2017 році – 65%) допускає, що за умови надання додаткових роз'яснень вони можуть **змінити свою думку** щодо ставлення до планованих реформ (Діаграма 3.3.1). Лише 12.5% відкидають такий варіант.

Діаграма 3.3.1

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед усіх респондентів)

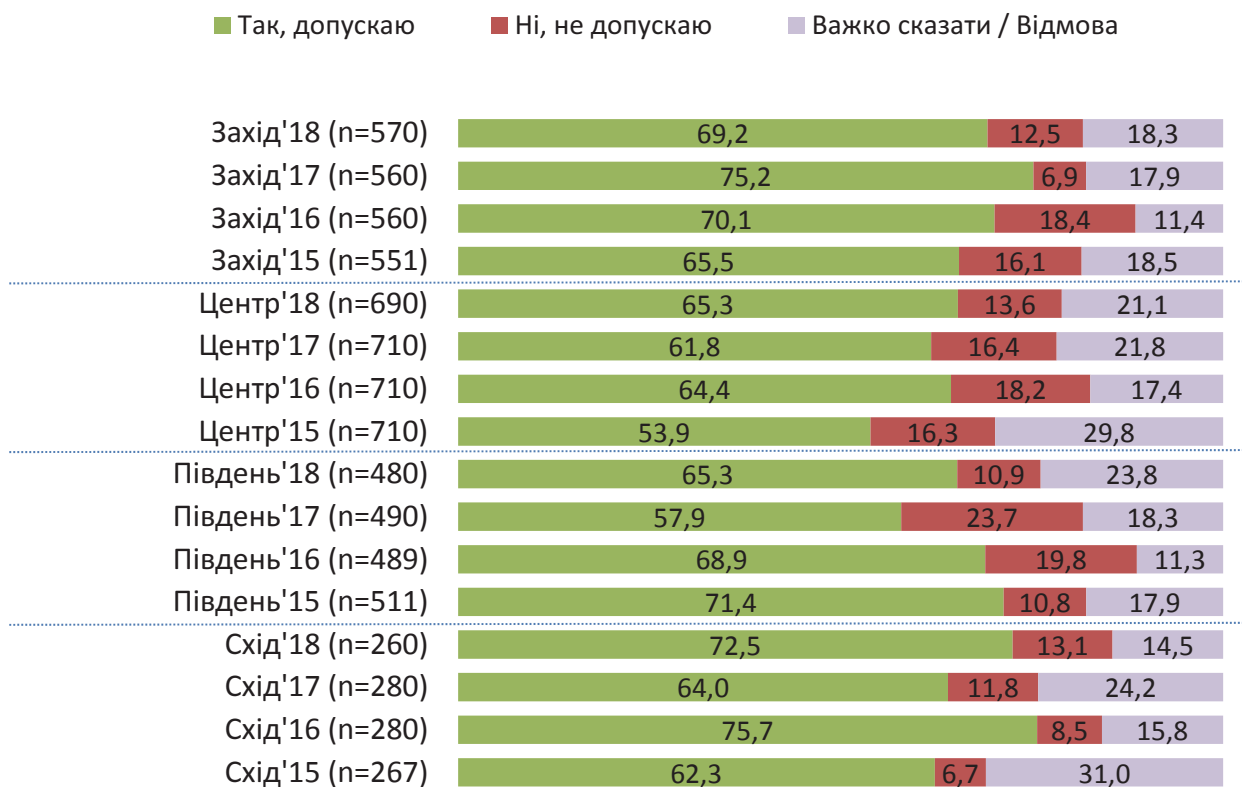

На Діаграмі 3.3.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 3.3.2

**Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки
запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних
роз'яснень?**

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 3.3.1 розподіли відповідей наведені у розрізі окремих соціально-демографічних верств населення.

Таблиця 3.3.1

Чи допускаєте Ви зміну Вашої думки щодо підтримки або не підтримки запланованих у країні реформ у разі отримання додаткових ґрунтовних роз'яснень?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так, допускаю	Ні, не допускаю	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* Y
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	70.2	12.6	17.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	70.3	11.0	18.7	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	50.0	16.2	33.8	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	66.7	12.5	20.8	37.9
Стать				
- чоловік (n=836)	68.2	13.3	18.5	45.2
- жінка (n=1164)	66.5	11.9	21.5	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=260)	72.0	9.7	18.3	21.2
- 30-39 років (n=410)	68.1	12.4	19.5	18.5
- 40-49 років (n=326)	68.4	14.2	17.4	16.6
- 50-59 років (n=412)	63.8	13.7	22.5	17.7
- 60-69 років (n=319)	68.4	14.7	17.0	12.4
- 70+ років (n=273)	61.1	11.7	27.2	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=155)	66.0	10.5	23.5	7.7
- повна середня (n=595)	67.1	10.6	22.3	29.4
- середня спеціальна (n=650)	68.0	12.9	19.2	31.8
- вища (n=588)	67.1	14.5	18.4	30.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	70.2	10.0	19.9	19.3
- службовець (n=198)	63.4	16.0	20.7	10.0
- спеціаліст (n=271)	67.7	11.9	20.4	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	69.1	15.9	15.0	5.1
- домогосподарка (n=170)	70.5	13.0	16.5	8.7
- на пенсії (n=654)	64.6	12.9	22.5	28.9
- учень, студент (n=39)	71.2	10.8	18.0	3.0
- безробітний (n=130)	63.7	12.8	23.5	6.9

100% у рядку	Так, допускаю	Ні, не допускаю	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=306)	67.4	12.0	20.6	14.1
- низький (n=897)	65.1	13.5	21.4	44.0
- середній (n=656)	70.0	11.7	18.3	33.9
- високий (n=95)	71.8	7.4	20.8	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

РОЗДІЛ IV. ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

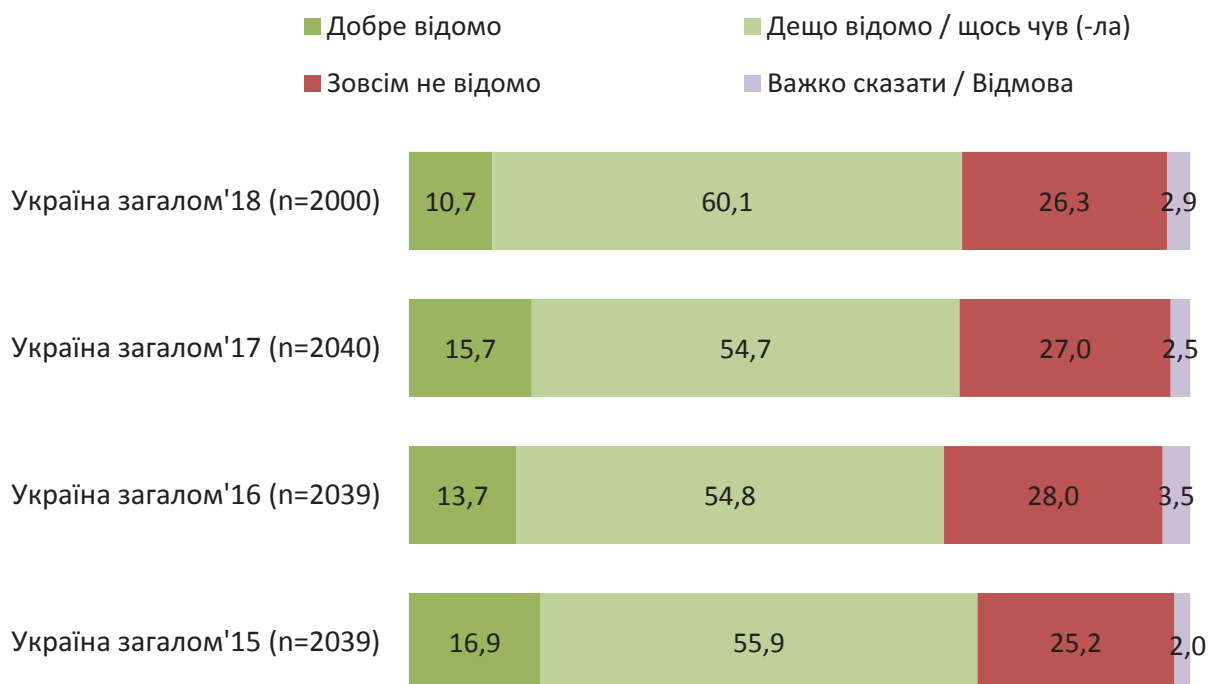
4.1 Обізнаність щодо об'єднання територіальних громад. Обізнаність з заходами, пов'язаними з об'єднанням територіальних громад

Більшість українців (71%) знає про об'єднання територіальних громад, але з них лише 11% дуже добре обізнані з цим, решта ж лише «дещо чули» (Діаграма 4.1.1). Впродовж останніх двох років частка тих, хто обізнаний, коливається в межах 69-72%.

Діаграма 4.1.1

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед усіх респондентів)

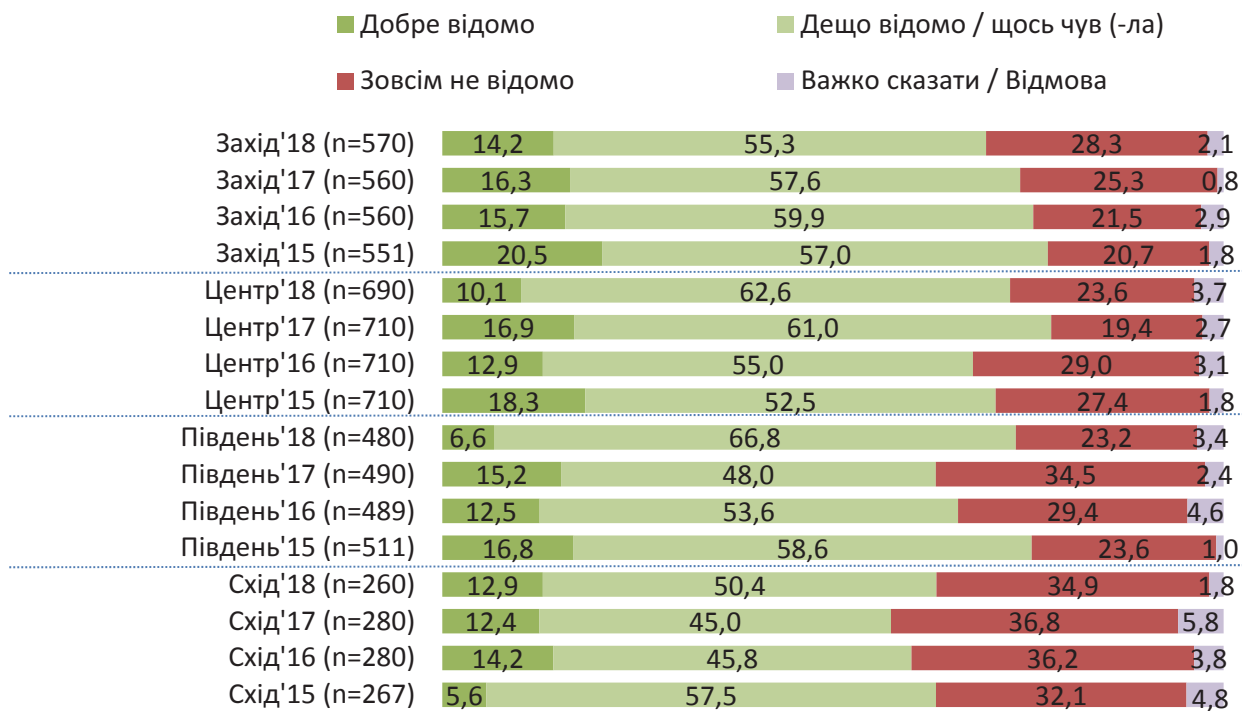

На Діаграмі 4.1.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 4.1.2

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 4.1.1 рівень обізнаності наводиться серед окремих верств населення України.

Таблиця 4.1.1

Чи відомо Вам про плани або хід об'єднання територіальних громад в Україні?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	16.6	62.2	18.6	2.5	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	12.4	62.8	22.4	2.3	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	4.2	73.1	16.6	6.1	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	6.8	55.9	34.4	3.0	37.9
Стать					
- чоловік (n=836)	12.8	60.4	25.0	1.8	45.2
- жінка (n=1164)	8.9	59.8	27.3	3.9	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=260)	9.7	53.4	35.3	1.6	21.2
- 30-39 років (n=410)	11.2	60.2	25.4	3.3	18.5
- 40-49 років (n=326)	10.8	64.1	23.1	2.0	16.6
- 50-59 років (n=412)	10.4	67.0	18.2	4.4	17.7
- 60-69 років (n=319)	11.6	57.9	27.6	2.9	12.4
- 70+ років (n=273)	11.0	58.5	26.5	3.9	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=155)	15.0	59.1	25.0	1.0	7.7
- повна середня (n=595)	9.0	60.6	27.7	2.7	29.4
- середня спеціальна (n=650)	8.0	61.5	26.0	4.5	31.8
- вища (n=588)	13.6	58.7	25.5	2.1	30.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	8.8	63.8	24.8	2.6	19.3
- службовець (n=198)	7.9	64.1	23.8	4.2	10.0
- спеціаліст (n=271)	14.0	59.8	23.6	2.6	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	14.2	64.0	19.9	1.9	5.1
- домогосподарка (n=170)	8.8	61.8	24.9	4.5	8.7
- на пенсії (n=654)	10.8	58.0	27.8	3.4	28.9
- учень, студент (n=39)	5.1	50.7	41.7	2.5	3.0
- безробітний (n=130)	11.4	57.1	31.6	0.0	6.9

100% у рядку	Добре відомо	Дещо відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=306)	6.6	56.9	33.4	3.1	14.1
- низький (n=897)	11.5	60.7	24.6	3.2	44.0
- середній (n=656)	11.2	60.5	25.5	2.8	33.9
- високий (n=95)	13.0	59.0	25.5	2.4	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

Порівняно з 2017 роком з 29% до 36% зросла частка тих, хто знає про які-небудь заходи, пов'язані з реформою і які відбувалися у населеному пункті проживання респондента (Діаграма 4.1.3). Найчастіше респонденти пригадують заходи, організовані місцевою владою.

Діаграма 4.1.3

Про які заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, об'єднанням територіальних громад або децентралізацією, що відбувалися у Вашому місті / селищі / селі, Вам відомо?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 4.1.2 дані наведені серед окремих верств населення.

Таблиця 4.1.2

Про які заходи, пов'язані з реформою місцевого самоврядування, об'єднанням територіальних громад або децентралізацією, що відбувалися у Вашому місті / селищі / селі, Вам відомо?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

% у рядку	Заходи, організовані місцевою владою	Заходи, організовані громадськими активістами	Заходи, організовані партіями	Стихійні зібрання, мітинги	Заходи, організовані центральною владою	Інше	Не відомо про жодні заходи	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* ↑↓
Регіони України									
- Захід (n=570)	21.7	8.1	6.9	6.1	2.7	0.2	53.5	9.4	27.0
- Центр (n=690)	17.9	6.5	5.2	4.2	3.7	0.1	64.0	6.8	34.9
- Південь (n=480)	20.8	13.3	10.5	11.2	4.2	1.1	35.2	21.0	25.0
- Схід (n=260)	18.7	11.1	5.4	7.7	3.0	0.4	58.3	3.4	13.1
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=680)	30.6	10.6	4.7	5.4	3.8	0.0	46.1	6.8	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	20.2	6.2	11.8	6.7	5.0	1.2	44.4	15.6	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	6.5	4.7	9.9	3.4	3.2	0.8	55.2	23.8	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	13.6	9.7	6.8	8.6	2.7	0.5	60.8	10.0	37.9
Стать									
- чоловік (n=836)	21.9	9.0	6.7	6.1	3.7	0.3	52.1	10.1	45.2
- жінка (n=1164)	18.0	9.4	7.3	7.6	3.2	0.6	54.1	11.0	54.8
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=260)	20.0	9.0	6.7	7.3	2.8	0.3	54.9	8.3	21.2
- 30-39 років (n=410)	18.6	9.8	9.2	4.5	3.2	0.6	53.9	10.9	18.5
- 40-49 років (n=326)	21.8	10.7	7.9	10.0	4.0	1.0	52.5	8.6	16.6
- 50-59 років (n=412)	22.0	8.3	7.2	5.3	5.2	0.0	52.7	9.4	17.7
- 60-69 років (n=319)	16.8	8.1	7.4	6.1	3.1	0.3	55.7	11.6	12.4
- 70+ років (n=273)	18.2	9.0	2.9	8.7	2.1	0.4	49.1	16.7	13.7
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=155)	16.6	4.7	2.6	7.9	3.0	0.0	66.1	4.6	7.7
- повна середня (n=595)	19.0	5.8	6.4	4.8	3.7	0.4	55.5	11.7	29.4
- середня спеціальна (n=650)	18.0	10.4	6.4	8.0	2.2	0.4	53.0	11.9	31.8
- вища (n=588)	23.3	11.9	9.3	7.2	4.1	0.7	48.2	9.9	30.5

% у рядку	Заходи, організовані місцевою владою	Заходи, організовані громадськими активістами	Заходи, організовані партіями	Стихійні зібрання, мітинги	Заходи, організовані центральною владою	Інше	Не відомо про жодні заходи	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви* ↑↓
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	20.1	9.2	5.8	6.4	3.3	0.9	53.1	10.9	19.3
- службовець (n=198)	15.7	12.0	12.0	8.0	2.9	0.0	55.2	9.4	10.0
- спеціаліст (n=271)	20.8	10.0	9.0	9.1	4.6	0.3	49.0	11.7	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	25.5	11.3	10.3	6.6	3.0	1.0	47.6	9.6	5.1
- домогосподарка (n=170)	16.1	9.0	7.2	9.6	5.2	0.0	57.6	5.0	8.7
- на пенсії (n=654)	18.2	7.8	4.9	5.3	2.1	0.3	55.0	12.9	28.9
- учень, студент (n=39)	26.3	10.8	11.8	4.9	2.1	0.0	53.1	6.9	3.0
- безробітний (n=130)	22.8	8.1	3.7	3.9	3.8	0.9	55.6	10.2	6.9
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=306)	19.3	11.5	7.4	3.6	5.6	0.5	51.8	9.1	14.1
- низький (n=897)	19.4	8.3	6.9	5.9	2.8	0.3	55.0	9.7	44.0
- середній (n=656)	20.9	9.2	7.6	9.2	3.6	0.3	53.5	9.5	33.9
- високий (n=95)	19.2	9.2	5.5	9.2	0.9	3.1	36.5	30.5	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

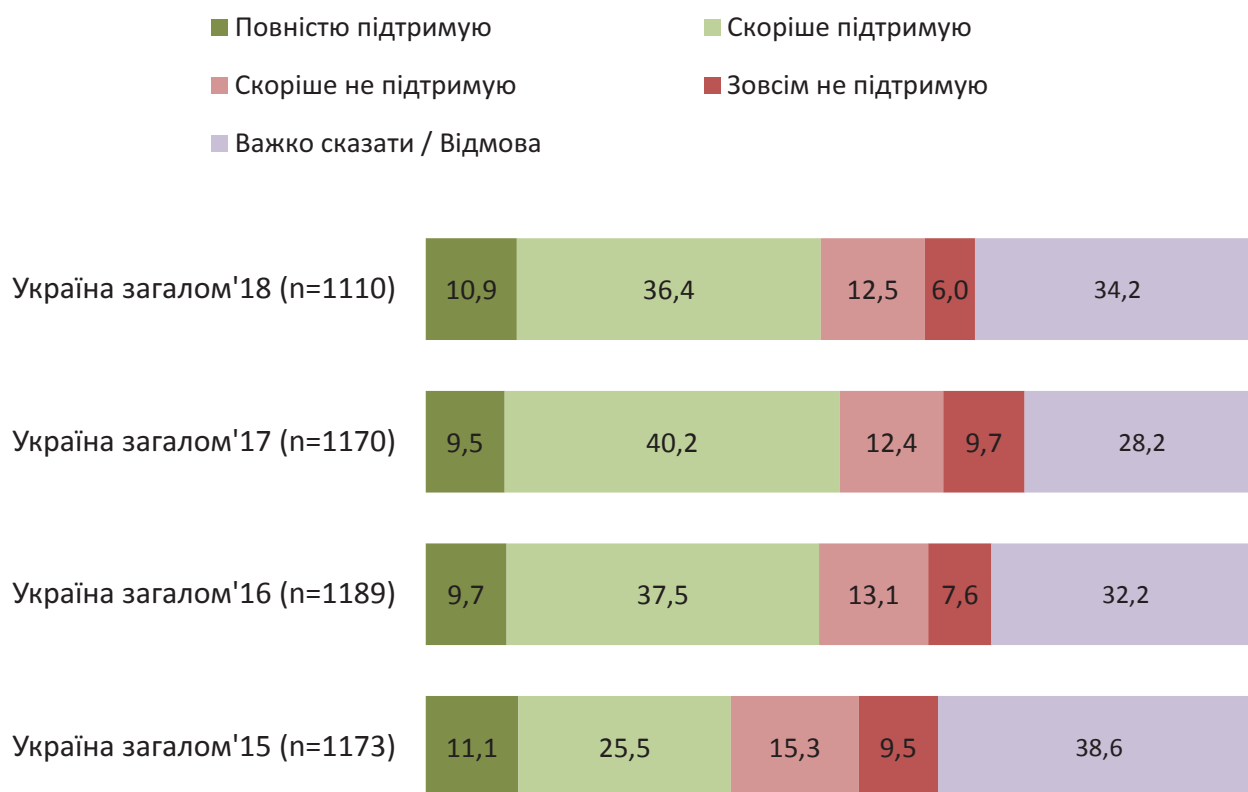
4.2 Підтримка об'єднання територіальних громад серед жителів міст

Серед жителів міст 47% скоріше або повністю підтримують процес об'єднання громад (у 2017 році – 50%) (Діаграма 4.2.1). Кількість противників цього процесу серед міського населення складає 18.5% (у 2017 році – 22%). Решта жителів міст не мають визначеної думки.

Діаграма 4.2.1

Чи підтримуєте Ви об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів міст, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

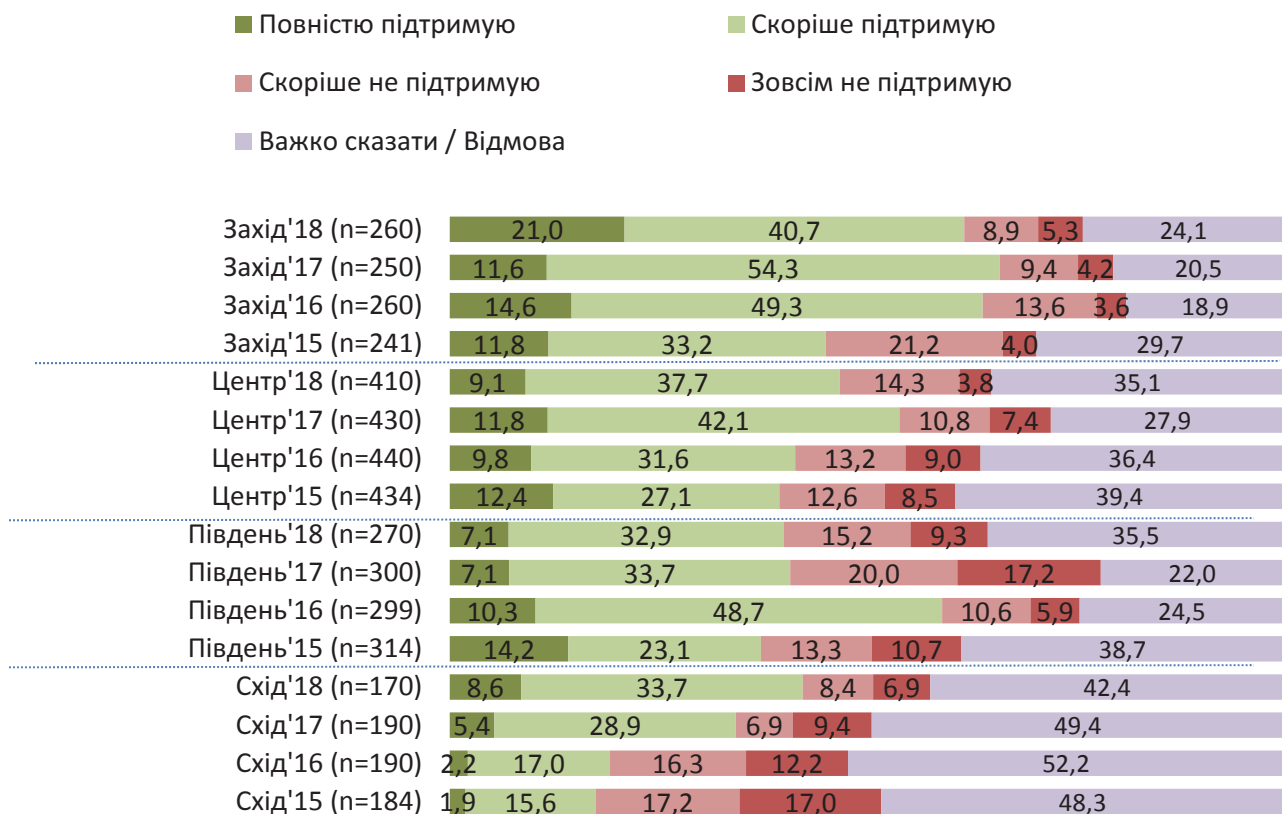

На Діаграмі 4.2.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 4.2.2

Чи підтримуєте Ви об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів міст, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

В Таблиці 4.2.1 дані наведені серед окремих верств міського населення.

Таблиця 4.2.1

Чи підтримуєте Ви об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів міст, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ і які належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Підтримую 	Не підтримую 	Важко сказати / Відмова ?
Тип і розмір населеного пункту			
- Маленьке місто (до 20 тис.) (n=70)	59.6	24.5	15.9
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	58.1	15.2	26.6
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	44.9	18.5	36.6
Стать			
- чоловік (n=452)	48.3	19.5	32.1
- жінка (n=658)	46.6	17.7	35.8
Вікові верстви			
- 18-29 років (n=158)	52.7	15.5	31.8
- 30-39 років (n=235)	49.8	17.3	32.8
- 40-49 років (n=174)	40.0	21.4	38.6
- 50-59 років (n=217)	51.7	15.5	32.8
- 60-69 років (n=174)	38.6	24.4	36.9
- 70+ років (n=152)	46.5	20.0	33.5
Освітні верстви			
- неповна середня і нижча (n=60)	39.6	24.6	35.8
- повна середня (n=247)	39.3	21.9	38.9
- середня спеціальна (n=396)	43.4	21.4	35.2
- вища (n=400)	56.8	12.9	30.2
Основний рід занять			
- робітник (промисловість, с/г) (n=191)	43.5	22.2	34.4
- службовець (n=137)	42.2	21.1	36.7
- спеціаліст (n=190)	54.6	14.9	30.5
- індивідуальна діяльність, підприємець, фермер (n=61)	65.3	7.9	26.8
- домогосподарка (n=83)	54.6	11.0	34.3
- на пенсії (n=354)	42.4	21.4	36.1
- учень, студент (n=22)	52.2	22.6	25.2
- безробітний (n=43)	43.7	18.0	38.3

100% у рядку	Підтримую 	Не підтримую 	Важко сказати / Відмова ?
Рівень добробуту родини**			
- дуже низький (n=137)	45.0	23.9	31.2
- низький (n=469)	46.5	19.1	34.4
- середній (n=400)	47.7	15.9	36.3
- високий (n=74)	56.6	16.9	26.5

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

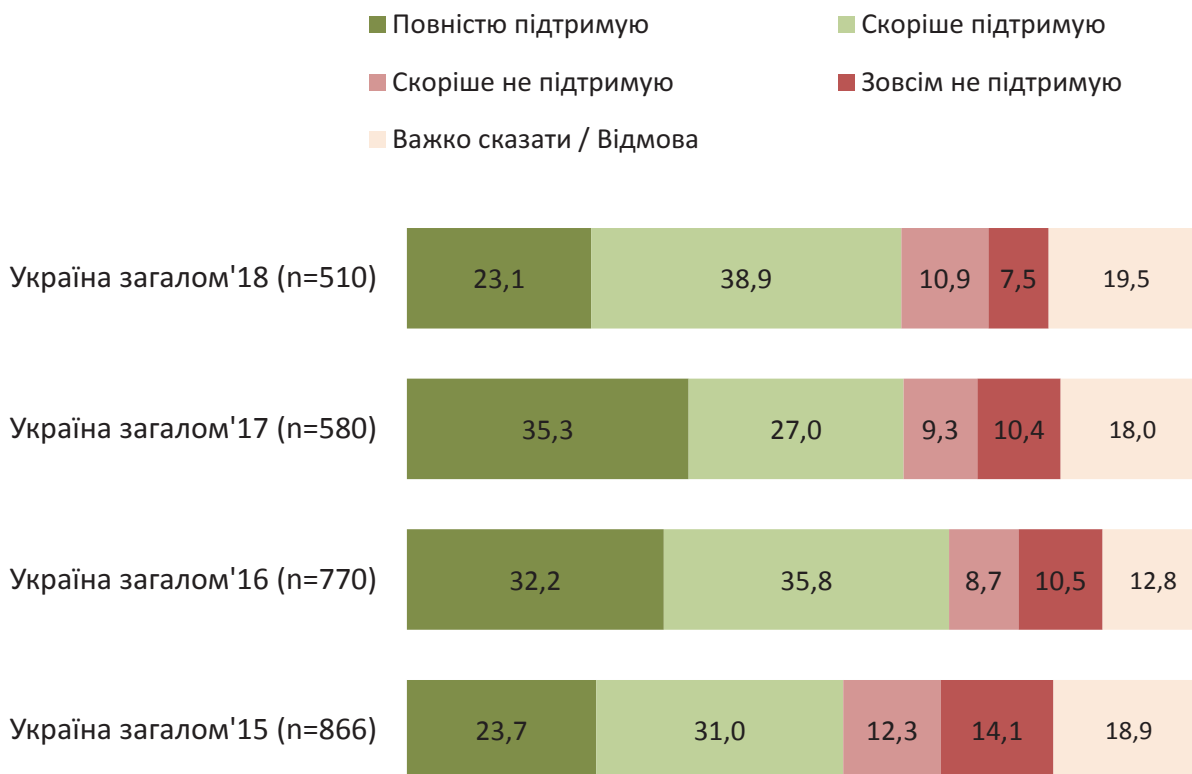
4.3 Ставлення до об'єднання територіальних громад серед жителів сіл і селищ міського типу

Серед жителів сіл і СМТ, які не проходили процес об'єднання, **62% підтримають об'єднання в тому випадку, якщо їхнє село / селище стане центром** нової громади (стільки ж було в 2017 році), виступають проти – 20% (у 2017 році – 18.5%) (Діаграма 4.3.1).

Діаграма 4.3.1

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваша громада стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ*)

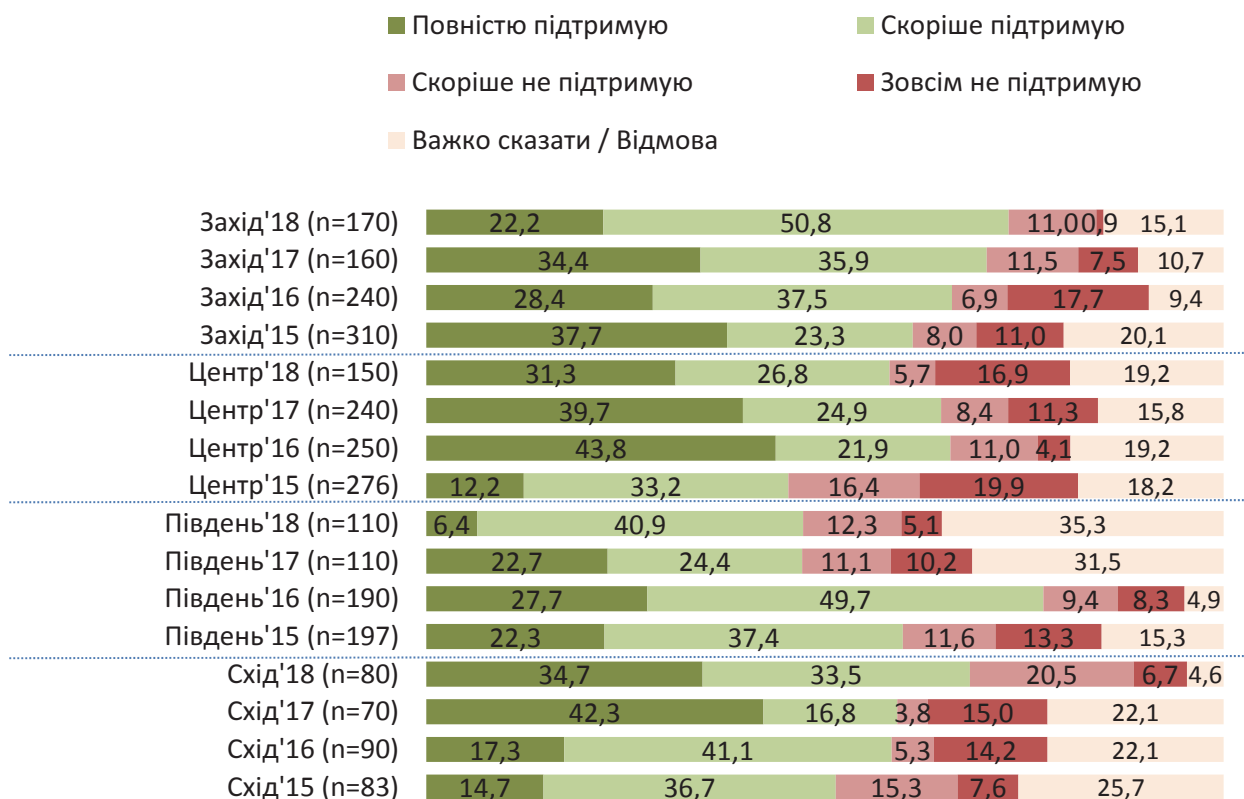
* Для 2015 року дані розраховувалися для респондентів з усіх сільських населених пунктів і СМТ. Для 2016-2018 років для відповідних обчислень бралися лише населені пункти, які не об'єднувалися з іншими населеними пунктами в одну ОТГ.

На Діаграмі 4.3.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 4.3.2

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваша громада стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ*)

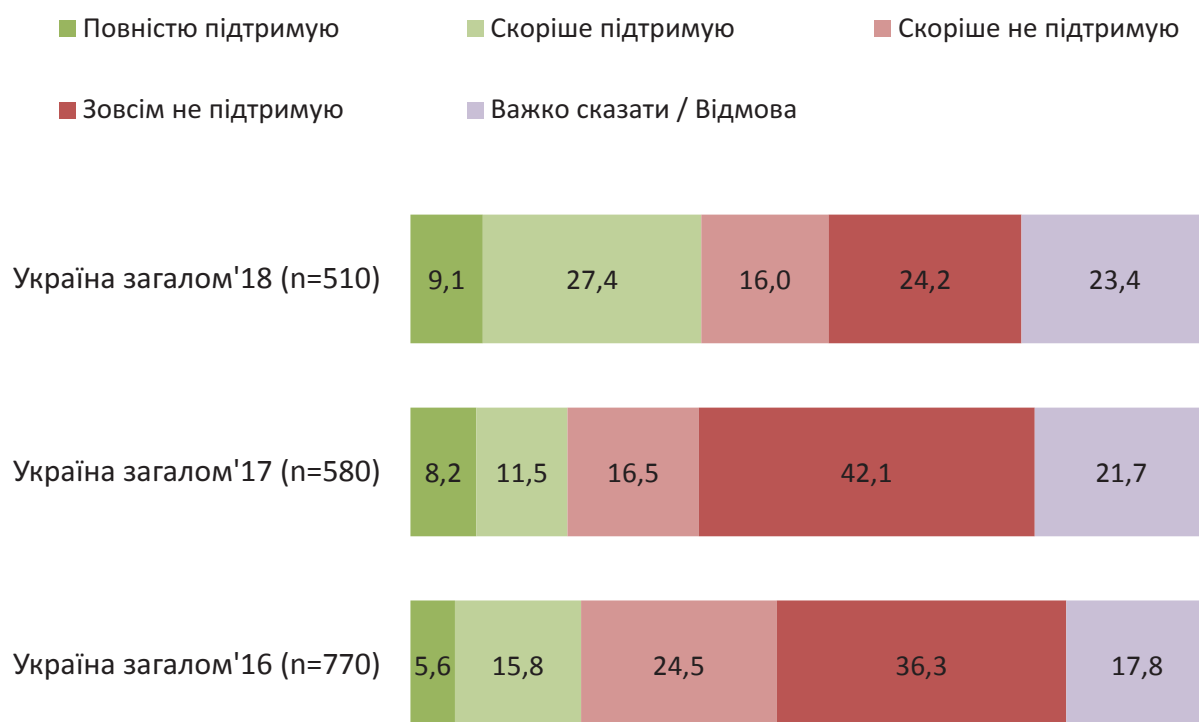
* Для 2015 року дані розраховувалися для респондентів з усіх сільських населених пунктів і СМТ. Для 2016-2018 років для відповідних обчислень бралися лише населені пункти, які не об'єднувалися з іншими населеними пунктами в одну ОТГ.

Водночас, якщо в 2017 році лише 20% готові були підтримати об'єднання на умовах, що їхній населений пункт не стане центром ОТГ, то зараз – уже 36.5% (Діаграма 4.3.3). Натомість, з 59% до 40% зменшилася частка тих, хто не підтримав би таке об'єднання.

Діаграма 4.3.3

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваш населений пункт не стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

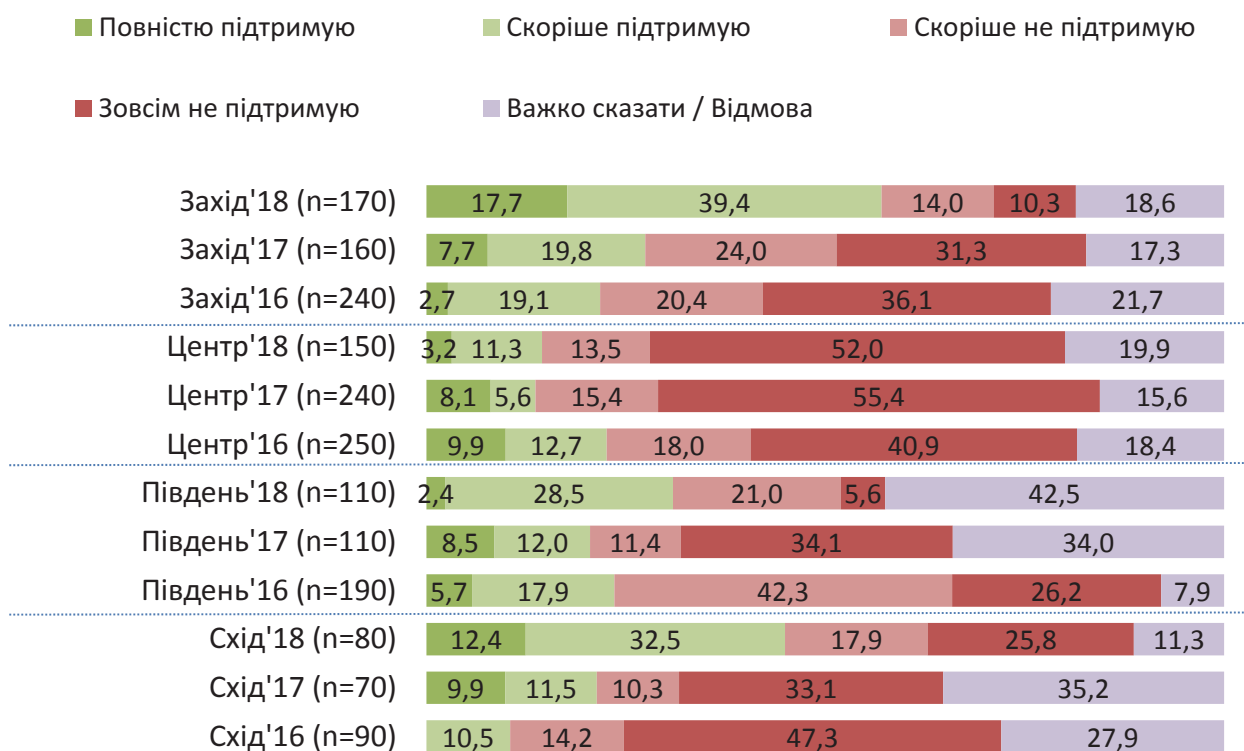

На Діаграмі 4.3.4 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 4.3.4

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваш населений пункт не стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у селах або селищах міського типу, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

В Таблиці 4.3.1 дані наведені серед окремих верств населення сіл та СМТ.

Таблиця 4.3.1

Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваша громада стане центром нової об'єднаної громади? / Чи підтримаєте Ви об'єднання територіальних громад, якщо Ваш населений пункт не стане центром нової об'єднаної громади?

(% серед респондентів, які проживають у *селах* або *селищах міського типу*, які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ і які належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Громада стане центром			Громада не стане центром		
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова
Тип і розмір населеного пункту						
- село (n=400)	62.9	20.6	16.5	39.6	42.9	17.5
- СМТ (n=110)	59.0	10.9	30.1	25.3	30.5	44.2
Стать						
- чоловік (n=232)	67.0	14.8	18.3	39.5	38.8	21.7
- жінка (n=278)	57.3	22.0	20.7	33.6	41.4	25.0
Вікові верстви						
- 18-29 років (n=65)	56.7	16.1	27.2	27.3	41.4	31.3
- 30-39 років (n=113)	60.8	13.3	25.8	44.8	33.3	22.0
- 40-49 років (n=77)	64.4	16.9	18.7	44.6	32.0	23.4
- 50-59 років (n=106)	63.8	23.4	12.7	38.1	41.1	20.7
- 60-69 років (n=77)	70.3	18.4	11.3	40.9	42.6	16.5
- 70+ років (n=72)	60.6	24.2	15.2	26.2	51.7	22.1
Освітні верстви						
- неповна середня і нижча (n=44)	59.6	29.3	11.2	32.6	52.9	14.6
- повна середня (n=189)	64.7	18.0	17.2	36.5	42.0	21.5
- середня спеціальна (n=161)	61.2	16.0	22.8	39.7	34.3	26.0
- вища (n=111)	60.1	17.1	22.8	32.8	40.0	27.3
Основний рід занять						
- робітник (промисловість, с/г) (n=110)	65.4	17.0	17.6	41.7	36.0	22.3
- службовець (n=31)	56.6	19.6	23.8	21.3	44.4	34.3

100% у рядку	Громада стане центром			Громада не стане центром		
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова
- спеціаліст (n=40)	67.0	18.3	14.7	51.1	27.7	21.2
- домогосподарка (n=60)	57.3	13.5	29.1	40.0	31.9	28.1
- на пенсії (n=169)	66.2	20.4	13.4	33.4	46.8	19.8
- безробітний (n=50)	60.6	19.4	20.0	33.0	46.2	20.8
Рівень добробуту родини**						
- дуже низький (n=97)	64.3	18.2	17.4	41.8	39.7	18.5
- низький (n=227)	57.8	21.8	20.4	32.9	41.8	25.3
- середній (n=160)	68.6	14.8	16.6	38.6	38.5	22.9

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

4.4 Метод об'єднання територіальних громад

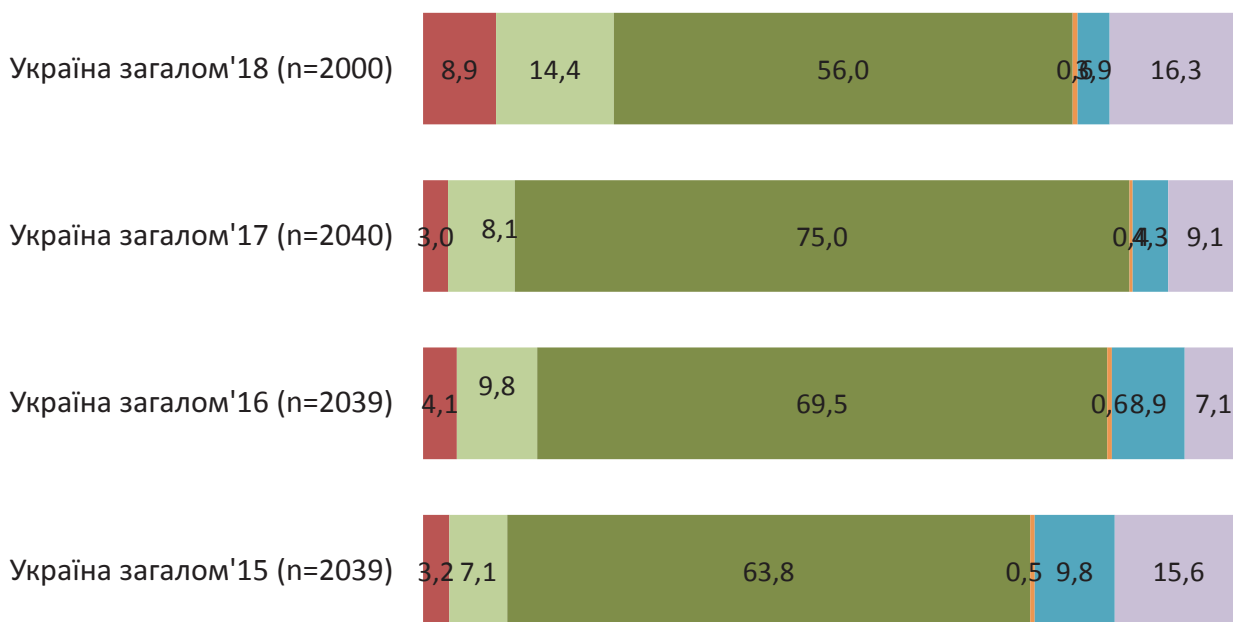
З 75% до 56% знизилася частка українців, які вважають, що об'єднання має відбуватися за рішенням населення громад (Діаграма 4.4.1). Водночас, з 3% до 9% стало більше тих, хто підтримує об'єднання за рішенням держави, з 8% до 14% – за рішенням депутатів місцевих рад.

Діаграма 4.4.1

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?

(% серед усіх респондентів)

- За рішенням держави, якщо це визнано раціональним
- Добровільно за рішенням депутатів місцевих рад
- Добровільно за рішенням населення громад, що планують об'єднатися
- В інший спосіб
- Не потрібне об'єднання за жодних умов
- Важко сказати / Відмова

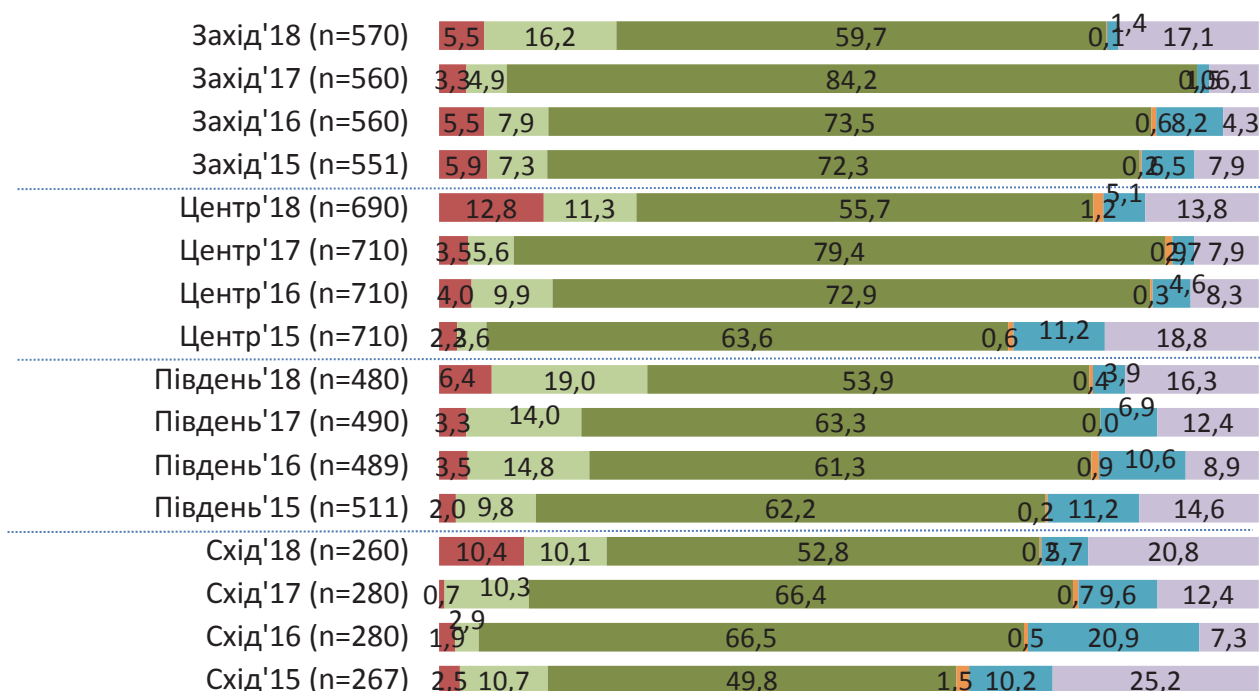
На Діаграмі 4.4.2 результати наводяться у регіональному вимірі.

Діаграма 4.4.2

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?

(% серед усіх респондентів)

- За рішенням держави, якщо це визнано раціональним
- Добровільно за рішенням депутатів місцевих рад
- Добровільно за рішенням населення громад, що планують об'єднатися
- В інший спосіб
- Не потрібне об'єднання за жодних умов
- Важко сказати / Відмова

В Таблиці 4.4.1 дані наведені для окремих верств населення.

Таблиця 4.4.1

Як, на Вашу думку, має відбуватись об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Об'єднання громад						Потенціал верстви*
	Рішення держави	Добровільне - депутати	Добровільне - населення	Інше	Не треба об'єднуватися	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту							
- село (n=680)	6.4	15.8	61.4	0.7	3.6	12.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	7.8	16.6	51.9	0.0	2.3	21.3	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	3.8	15.0	64.0	0.5	0.5	16.3	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	11.8	12.6	52.0	0.7	5.1	17.8	37.9
Стать							
- чоловік (n=836)	8.2	15.4	56.9	0.8	3.5	15.1	45.2
- жінка (n=1164)	9.5	13.5	55.2	0.4	4.2	17.2	54.8
Вікові верстви							
- 18-29 років (n=260)	10.2	15.7	51.1	0.0	5.0	18.1	21.2
- 30-39 років (n=410)	9.6	12.2	57.0	1.3	3.2	16.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	8.4	14.5	59.9	0.3	2.9	13.9	16.6
- 50-59 років (n=412)	8.4	15.3	57.4	0.0	4.4	14.6	17.7
- 60-69 років (n=319)	9.2	12.8	58.4	0.5	2.7	16.3	12.4
- 70+ років (n=273)	7.0	15.5	53.4	1.8	4.6	17.7	13.7
Освітні верстви							
- неповна середня і нижча (n=155)	10.5	10.2	56.1	1.0	3.4	18.7	7.7
- повна середня (n=595)	6.4	17.3	54.8	0.7	3.1	17.7	29.4
- середня спеціальна (n=650)	6.7	13.5	58.5	0.3	5.2	15.8	31.8
- вища (n=588)	13.2	13.7	54.0	0.7	3.4	14.9	30.5
Основний рід занять							
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	7.3	15.8	57.2	0.5	5.5	13.7	19.3
- службовець (n=198)	8.4	12.7	59.9	0.5	3.7	14.9	10.0
- спеціаліст (n=271)	12.1	18.8	48.8	0.6	3.9	15.8	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	9.2	10.6	59.8	1.0	1.2	18.3	5.1

100% у рядку	Об'єднання громад						Потенціал верстви*
	Рішення держави	Добровільне - депутати	Добровільне - населення	Інше	Не треба об'єднуватися	Важко сказати / Відмова	
- домогосподарка (n=170)	11.7	12.7	54.9	0.5	3.4	16.8	8.7
- на пенсії (n=654)	7.1	15.0	55.5	1.0	3.6	17.8	28.9
- учень, студент (n=39)	16.5	8.5	51.4	0.0	6.3	17.4	3.0
- безробітний (n=130)	9.1	13.4	58.3	0.0	2.5	16.7	6.9
Рівень добробуту родини**							
- дуже низький (n=306)	9.0	11.8	48.0	0.8	5.8	24.5	14.1
- низький (n=897)	8.6	13.6	58.7	1.0	3.0	15.1	44.0
- середній (n=656)	9.2	16.9	54.2	0.0	3.9	15.8	33.9
- високий (n=95)	12.0	15.7	55.3	0.9	6.2	9.9	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

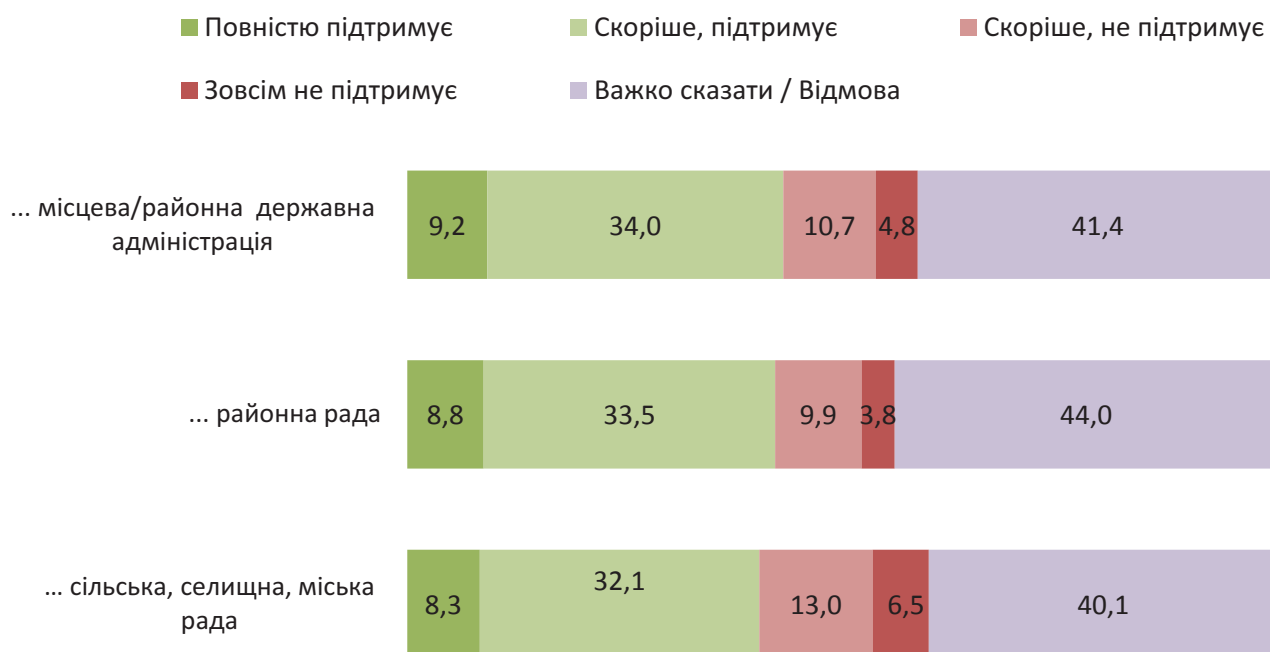
4.5 Ставлення місцевих органів влади до об'єднання територіальних громад

Близько половини жителів сіл, СМТ та міст, які *не* мають статус обласного значення, не мають думки, як їхня місцева рада та як їхня місцева районна державна адміністрація ставиться до об'єднання територіальних громад (Діаграма 4.5.1). Водночас, близько третини населення (36% у випадку «своєї» місцевої ради і 41% у випадку місцевої РДА) вважають, що місцеві органи влади підтримують цей процес. Значно менше людей дотримуються думки, що місцеві органи влади, навпаки, не підтримують процес об'єднання.

Діаграма 4.5.1

Як на Вашу думку ставиться Ваша ... до об'єднання територіальних громад?

(% серед жителів сіл / СМТ / міст, які *не* мають статус обласного значення і які *не* проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ, $n=600$)

В Таблиці 4.5.1 дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення сіл, СМТ і міст не обласного значення України, які не пройшли процес об'єднання.

Таблиця 4.5.1а-б

Як на Вашу думку ставиться Ваша ... до об'єднання територіальних громад?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення і які проживають у селах / СМТ / містах, які не мають статус обласного значення і які не проходили процес об'єднання з іншими населеними пунктами в одну ОТГ)

100% у рядку	а. Ставлення місцевої ради			б. Ставлення районної ради			в. Ставлення місцевої РДА		
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова
	👍	👎	?	👍	👎	?	👍	👎	?
Регіони України									
- Захід (n=210)	48.5	15.4	36.1	54.6	10.8	34.6	52.6	10.4	37.0
- Центр (n=180)	29.5	24.9	45.7	32.8	11.5	55.8	31.7	14.6	53.8
- Південь (n=120)	34.1	16.3	49.6	33.7	13.2	53.1	44.2	15.4	40.3
- Схід (n=90)	55.2	22.6	22.2	45.9	27.6	26.5	43.9	31.0	25.2
Тип і розмір населеного пункту									
- село (n=400)	39.4	24.4	36.2	43.6	16.7	39.6	44.5	19.4	36.1
- СМТ (n=180)	47.1	8.0	44.8	42.6	6.2	51.2	44.2	6.2	49.6
Стать									
- чоловік (n=271)	42.8	19.4	37.8	44.5	14.6	40.8	44.8	15.8	39.4
- жінка (n=329)	38.2	19.5	42.3	40.1	12.9	47.0	41.7	15.1	43.2
Вікові верстви									
- 18-29 років (n=81)	36.6	15.8	47.6	34.0	14.6	51.4	34.2	17.3	48.5
- 30-39 років (n=143)	37.8	22.6	39.6	43.0	16.3	40.7	46.2	14.0	39.8
- 40-49 років (n=85)	47.2	19.2	33.6	55.3	12.1	32.6	56.5	17.5	26.0
- 50-59 років (n=117)	43.7	19.1	37.2	40.5	15.3	44.3	41.7	16.2	42.1
- 60-69 років (n=91)	37.5	22.8	39.8	40.7	9.8	49.5	38.4	11.0	50.5
- 70+ років (n=83)	42.3	18.9	38.8	45.0	11.7	43.4	45.5	15.4	39.0
Освітні верстви									
- неповна середня і нижча (n=55)	19.9	33.9	46.2	26.0	19.0	55.0	23.1	26.2	50.7
- повна середня (n=211)	48.5	17.7	33.8	48.1	12.0	39.8	48.3	12.3	39.4
- середня спеціальна (n=187)	40.4	15.0	44.5	42.9	11.5	45.6	46.4	12.0	41.5

100% у рядку	а. Ставлення місцевої ради			б. Ставлення районної ради			в. Ставлення місцевої РДА		
	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова	Підтримують	Не підтримують	Важко сказати / Відмова
	👍	👎	?	👍	👎	?	👍	👎	?
- вища (n=142)	36.8	20.2	43.0	37.8	16.7	45.5	38.1	19.6	42.3
Основний рід занять									
- робітник (промисловість, с/г) (n=123)	44.9	19.0	36.1	47.1	13.7	39.2	51.2	14.8	34.0
- службовець (n=40)	32.0	26.8	41.2	32.1	17.7	50.2	35.4	15.1	49.4
- спеціаліст (n=54)	47.3	20.5	32.2	43.5	20.3	36.2	40.0	20.3	39.7
- домогосподарка (n=68)	32.4	22.3	45.3	37.5	13.9	48.6	40.7	17.7	41.6
- на пенсії (n=194)	43.3	19.7	37.0	44.1	11.1	44.8	42.3	15.3	42.3
- безробітний (n=56)	34.0	16.8	49.2	42.0	12.5	45.5	42.6	11.4	46.0
Рівень добробуту родини**									
- дуже низький (n=108)	38.9	11.0	50.1	37.3	8.8	53.9	38.8	7.2	54.1
- низький (n=268)	36.7	21.7	41.6	42.6	10.7	46.7	43.6	13.9	42.5
- середній (n=192)	45.3	22.3	32.4	43.9	20.6	35.5	44.1	22.7	33.3

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

4.6 Вплив об'єднання громад на збереження локальної культурної ідентичності

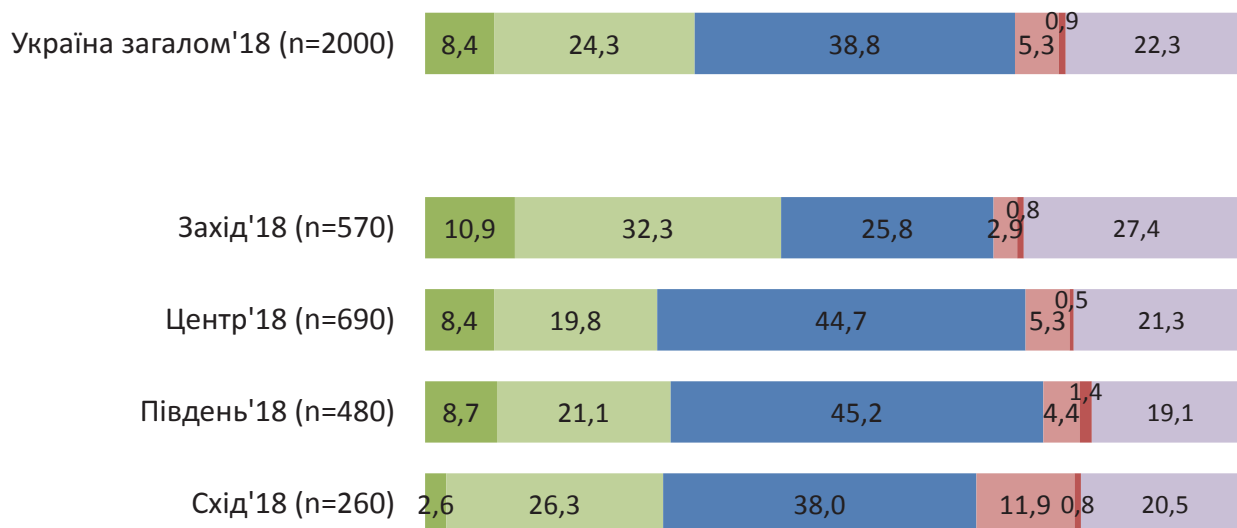
Лише 6% українців вважають, що об'єднання громад не сприятиме збереженню локальної культурної ідентичності (Діаграма 4.6.1). Натомість, 33% вважають, що це сприятиме збереженню, а 39% вважають, що це ніяк не вплине.

Діаграма 4.6.1

Як на Вашу думку об'єднання громад може вплинути на збереження локальної культурної ідентичності?

(% серед усіх респондентів)

- Повністю переконаний, що сприятиме
- Скоріше вважаю, що сприятиме
- Нічого не зміниться
- Скоріше вважаю, що НЕ сприятиме

В Таблиці 4.6.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення України.

Таблиця 4.6.1

**Як на Вашу думку об'єднання громад може вплинути на збереження
локальної культурної ідентичності?**

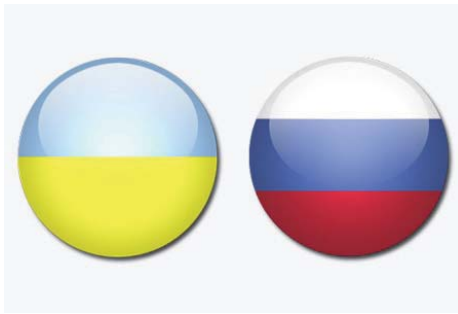
(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Сприятиме	Не зміниться	Не сприятиме	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту					
- село (n=680)	36.6	32.9	5.2	25.3	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	26.7	50.9	3.6	18.9	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	35.7	38.2	7.5	18.6	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	31.2	39.7	7.4	21.6	37.9
Стать					
- чоловік (n=836)	32.8	39.7	7.2	20.3	45.2
- жінка (n=1164)	32.7	38.1	5.3	23.9	54.8
Вікові верстви					
- 18-29 років (n=260)	31.8	42.4	8.4	17.4	21.2
- 30-39 років (n=410)	37.5	37.1	6.2	19.2	18.5
- 40-49 років (n=326)	34.0	40.1	5.1	20.8	16.6
- 50-59 років (n=412)	35.7	37.3	5.3	21.8	17.7
- 60-69 років (n=319)	27.3	39.7	7.4	25.5	12.4
- 70+ років (n=273)	27.0	35.4	4.0	33.7	13.7
Освітні верстви					
- неповна середня і нижча (n=155)	24.7	38.3	4.3	32.7	7.7
- повна середня (n=595)	28.5	41.7	6.5	23.3	29.4
- середня спеціальна (n=650)	31.3	37.8	7.4	23.5	31.8
- вища (n=588)	40.1	37.1	5.1	17.7	30.5
Основний рід занять					
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	26.7	42.6	8.7	22.0	19.3
- службовець (n=198)	38.2	32.2	8.1	21.5	10.0
- спеціаліст (n=271)	41.1	38.2	3.5	17.1	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	40.8	31.2	4.1	23.9	5.1
- домогосподарка (n=170)	35.9	40.6	7.5	16.0	8.7

100% у рядку	Сприятиме	Не зміниться	Не сприятиме	Важко сказати / Відмова	Потенціал верстви*
- на пенсії (n=654)	28.4	38.5	5.4	27.7	28.9
- учень, студент (n=39)	34.0	45.1	2.6	18.3	3.0
- безробітний (n=130)	29.0	38.5	7.0	25.4	6.9
Рівень добробуту родини**					
- дуже низький (n=306)	28.4	36.2	7.2	28.2	14.1
- низький (n=897)	28.4	39.1	7.6	25.0	44.0
- середній (n=656)	38.5	39.3	4.5	17.7	33.9
- високий (n=95)	34.0	43.7	3.8	18.5	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

5.1 Статус територій Донбасу і АР Крим, які тимчасово не контролюються владою України

Населення України не має однозначної думки, якими мають бути відносини з окупованими територіями Донбасу у разі їхнього повернення під контроль України (Діаграма 5.1.1а-б). **Близько половини населення (53.5%) вважають, що відносини мають бути, як з іншими областями** (рік тому таких було 43%). Така думка помітно превалює на Заході, в Центрі і на Півдні. Натомість на Сході уже лише 34% дотримуються такого погляду.

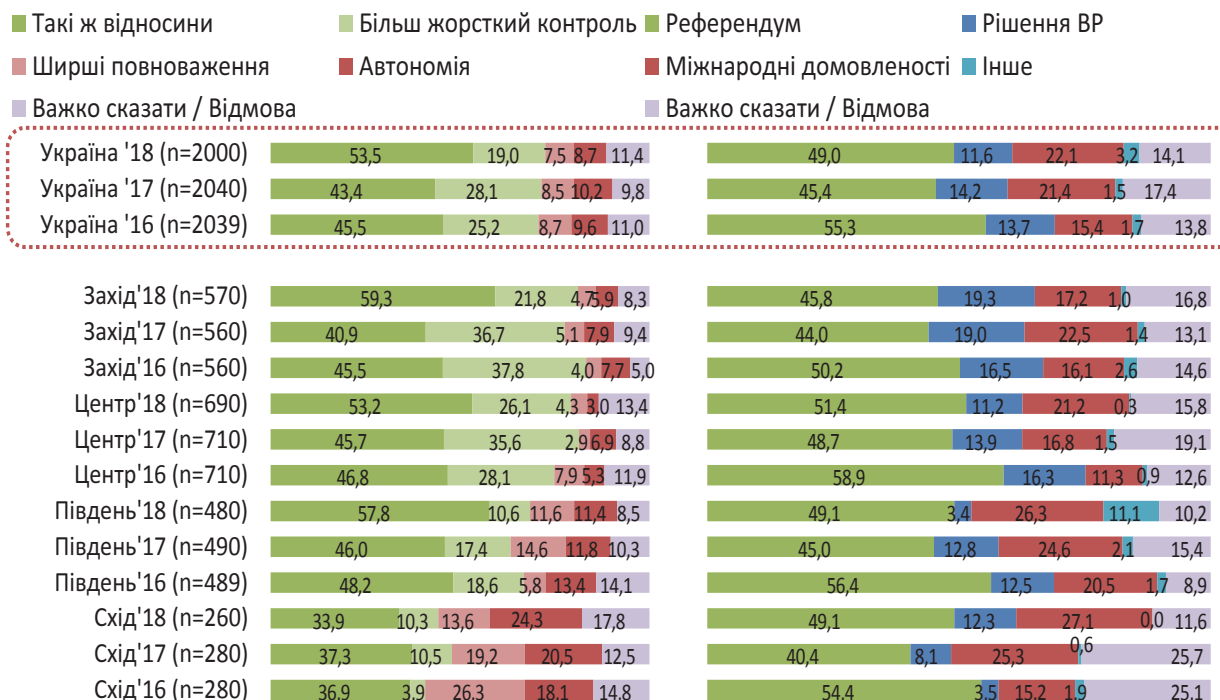
Водночас 19% українців узагалі виступають за більш жорсткий контроль з боку держави за органами місцевого самоврядування окупованих територій (хоча в у 2017 році таких було 28%). **16% населення (19% у 2017 році) готові надати ті або інші преференції цим областям, в т.ч. 9% готові на, власне, автономію в складі України.** Причому, на Сході України 38% погодилися на те чи інше розширення повноважень, в т.ч. 24% готові погодитися на автономію.

Разом з цим, **49% українців дотримуються думки, що рішення про статус цих тимчасово окупованих територій має прийматися на всеукраїнському референдумі** (у 2017 році – 45%). Про міжнародні домовленості говорять 22%. Лише 12% вважають, що рішення має ухвалити Верховна Рада України.

а. Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями?

б. Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 5.1.1а-б дані наведені для окремих соціально-демографічних верств населення України.

Таблиця 5.1.1а-б

а. Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, якими мають бути відносини держави з цими територіями? / б. Після відновлення контролю з боку України над територіями Донецької та Луганської областей, АР Крим, які зараз НЕ контролюються владою України, яким чином має вирішуватися питання статусу цих територій?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	а. Статус окупованих територій					►	б. Ухвалення рішення					Потенціал верстви*
	Такий же, як і для інших областей	Більш жорсткий контроль	Більш широкі повноваження	Автономія	Важко сказати / Відмова		Референдум	Рішення Верховної Ради	Міжнародні домовленості	Інше	Важко сказати / Відмова	
Тип і розмір населеного пункту												
- село (n=680)	58.4	17.6	7.6	5.5	10.8	45.3	13.9	22.7	1.2	17.0	33.8	
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	56.3	19.7	5.1	6.6	12.3	42.7	10.7	26.3	3.1	17.2	15.0	
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	58.5	14.8	8.3	10.1	8.4	46.5	12.1	25.4	9.3	6.7	13.3	
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	48.3	20.4	7.9	11.4	11.9	54.0	10.0	20.0	3.8	12.2	37.9	
Стать												
- чоловік (n=836)	54.4	19.9	7.2	8.9	9.7	52.4	10.7	22.8	2.9	11.2	45.2	
- жінка (n=1164)	52.7	18.3	7.7	8.5	12.8	46.2	12.3	21.6	3.4	16.5	54.8	
Вікові верстви												
- 18-29 років (n=260)	52.5	17.8	7.4	9.5	12.8	48.2	8.3	26.1	2.6	14.8	21.2	
- 30-39 років (n=410)	50.1	22.2	8.1	9.2	10.3	49.6	11.5	23.8	3.4	11.7	18.5	
- 40-49 років (n=326)	53.1	20.5	6.5	9.2	10.7	50.0	13.6	18.7	3.0	14.6	16.6	
- 50-59 років (n=412)	57.1	18.1	6.0	9.2	9.6	51.2	14.1	21.2	2.9	10.7	17.7	
- 60-69 років (n=319)	56.1	18.1	7.6	8.0	10.2	49.4	10.6	23.4	4.6	12.1	12.4	
- 70+ років (n=273)	52.9	16.9	9.5	5.9	14.7	45.3	11.8	18.0	2.9	22.0	13.7	
Освітні верстви												
- неповна середня і нижча (n=155)	48.5	15.7	11.7	4.2	19.8	40.3	11.0	24.0	0.4	24.4	7.7	
- повна середня (n=595)	55.9	16.5	8.2	6.8	12.6	45.5	11.0	23.1	3.0	17.4	29.4	
- середня спеціальна (n=650)	51.6	19.9	7.2	10.4	10.8	49.6	11.3	24.0	3.5	11.6	31.8	
- вища (n=588)	54.2	21.2	6.1	9.6	8.8	53.2	12.8	18.9	3.7	11.3	30.5	

100% у рядку	а. Статус окупованих територій					б. Ухвалення рішення					Потенціал верстви*
	Такий же, як і для інших областей	Більш жорсткий контроль	Більш широкі повноваження	Автономія	Важко сказати / Відмова	Референдум	Рішення Верховної Ради	Міжнародні домовленості	Інше	Важко сказати / Відмова	
Основний рід занять											
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	50.7	17.0	9.9	11.3	11.0	51.3	12.1	21.6	3.6	11.4	19.3
- службовець (n=198)	54.8	20.3	7.2	6.2	11.6	52.3	10.2	26.2	2.6	8.7	10.0
- спеціаліст (n=271)	54.3	24.1	5.1	7.1	9.4	52.1	10.7	16.9	5.1	15.2	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	51.2	28.1	5.6	5.5	9.6	46.4	16.0	29.5	0.0	8.2	5.1
- домогосподарка (n=170)	43.8	20.7	7.4	13.2	14.9	41.5	10.5	25.7	1.2	21.1	8.7
- на пенсії (n=654)	56.1	16.5	7.5	7.4	12.4	47.0	11.2	19.9	4.3	17.6	28.9
- учень, студент (n=39)	59.4	19.6	1.8	7.5	11.8	55.6	6.5	22.0	2.3	13.6	3.0
- безробітний (n=130)	60.2	12.9	6.2	8.6	12.2	46.1	13.2	27.4	0.6	12.7	6.9
Рівень добробуту родини**											
- дуже низький (n=306)	55.4	13.3	7.7	9.3	14.4	44.4	12.4	22.7	2.7	17.8	14.1
- низький (n=897)	52.3	18.1	8.9	9.5	11.2	50.4	12.0	22.2	2.4	13.1	44.0
- середній (n=656)	53.5	22.9	6.3	7.5	9.8	49.0	10.9	22.0	2.9	15.2	33.9
- високий (n=95)	54.2	21.9	3.4	6.7	13.9	48.9	11.5	17.4	13.5	8.7	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.

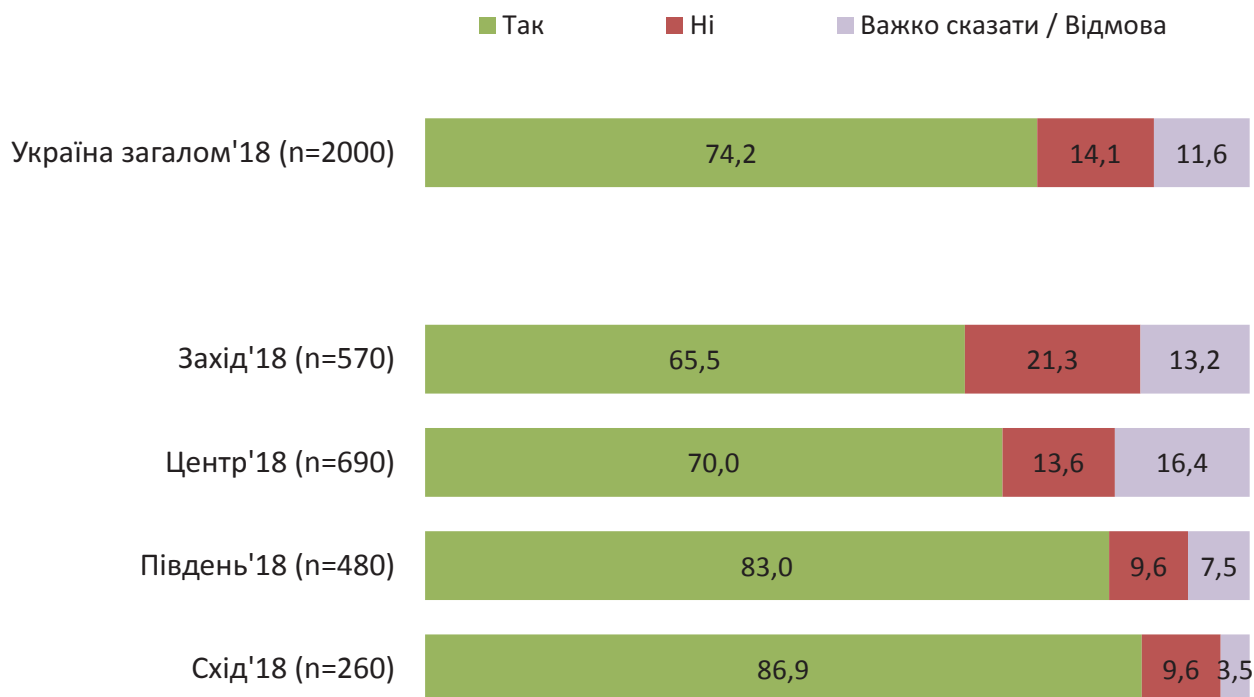
5.2 Право внутрішньо переміщених осіб (ВПО) голосувати на місцевих виборах у громаді проживання

Переважаюча більшість українців (74%) вважають, що ВПО повинні мати право брати участь у виборах до органу місцевого самоврядування, де вони проживають після переїзду (Діаграма 5.2.1). Виступають проти – 14%.

Діаграма 5.2.1

Як Ви вважаєте, чи повинні брати участь у виборах до органу місцевого самоврядування Вашої громади переселенці з тимчасово окупованих територій, які проживають у Вашій громаді?

(% серед усіх респондентів)

В Таблиці 5.2.1 дані наведені у розрізі окремих верств населення України.

Таблиця 5.2.1

Як Ви вважаєте, чи повинні брати участь у виборах до органу місцевого самоврядування Вашої громади переселенці з тимчасово окупованих територій, які проживають у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної верстви населення)

100% у рядку	Так 	Ні 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Тип і розмір населеного пункту				
- село (n=680)	68.8	17.1	14.1	33.8
- СМТ / маленьке місто (до 20 тис.) (n=280)	74.1	12.5	13.4	15.0
- середнє місто (20-99 тис.) (n=130)	69.7	19.7	10.6	13.3
- велике місто (100 тис. і більше) (n=910)	79.0	11.7	9.4	37.9
Стать				
- чоловік (n=836)	75.8	14.3	10.0	45.2
- жінка (n=1164)	73.0	14.0	13.0	54.8
Вікові верстви				
- 18-29 років (n=260)	73.7	14.5	11.8	21.2
- 30-39 років (n=410)	72.3	17.0	10.7	18.5
- 40-49 років (n=326)	76.0	16.0	8.0	16.6
- 50-59 років (n=412)	72.1	12.5	15.3	17.7
- 60-69 років (n=319)	75.5	13.3	11.2	12.4
- 70+ років (n=273)	77.1	10.4	12.5	13.7
Освітні верстви				
- неповна середня і нижча (n=155)	67.5	20.6	11.9	7.7
- повна середня (n=595)	77.3	11.0	11.7	29.4
- середня спеціальна (n=650)	74.7	14.4	10.9	31.8
- вища (n=588)	72.4	15.1	12.5	30.5
Основний рід занять				
- робітник (промисловість, с/г) (n=379)	79.9	12.2	7.9	19.3
- службовець (n=198)	69.5	15.9	14.6	10.0
- спеціаліст (n=271)	72.3	16.1	11.5	14.6
- індивідуальна зайнятість, підприємець, фермер (n=97)	73.3	17.3	9.4	5.1
- домогосподарка (n=170)	68.9	14.6	16.5	8.7
- на пенсії (n=654)	76.2	12.3	11.5	28.9
- учень, студент (n=39)	75.9	15.8	8.3	3.0
- безробітний (n=130)	69.4	14.8	15.8	6.9

100% у рядку	Так 	Ні 	Важко сказати / Відмова ?	Потенціал верстви*
Рівень добробуту родини**				
- дуже низький (n=306)	81.2	8.7	10.1	14.1
- низький (n=897)	73.1	14.9	12.0	44.0
- середній (n=656)	72.4	14.9	12.7	33.9
- високий (n=95)	75.9	17.6	6.5	5.4

* Під потенціалом верстви розуміється частка жителів, яка до неї належить.

** «Дуже низький» – домогосподарства, яким не вистачає коштів навіть на їжу, «низький» – ті, яким вистачає коштів на харчові продукти, але на одяг уже не вистачає, «середній» – ті, яким вистачає коштів і на їжу, і на одяг, але яким не вистачає на придбання деяких дорогих речей (телевізор тощо), «високий» – ті, які можуть купувати деякі дорогі речі або можуть взагалі дозволити собі все.